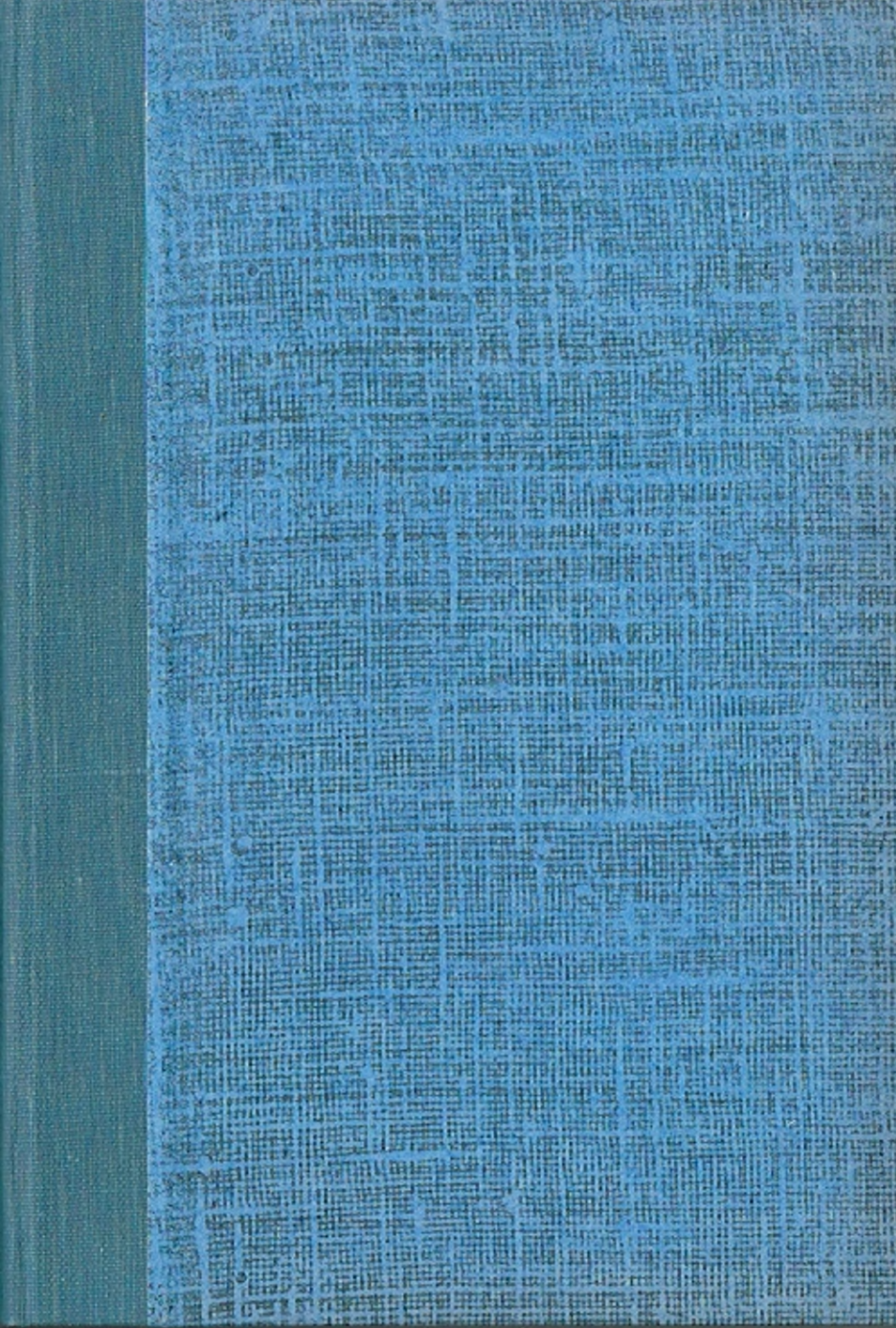
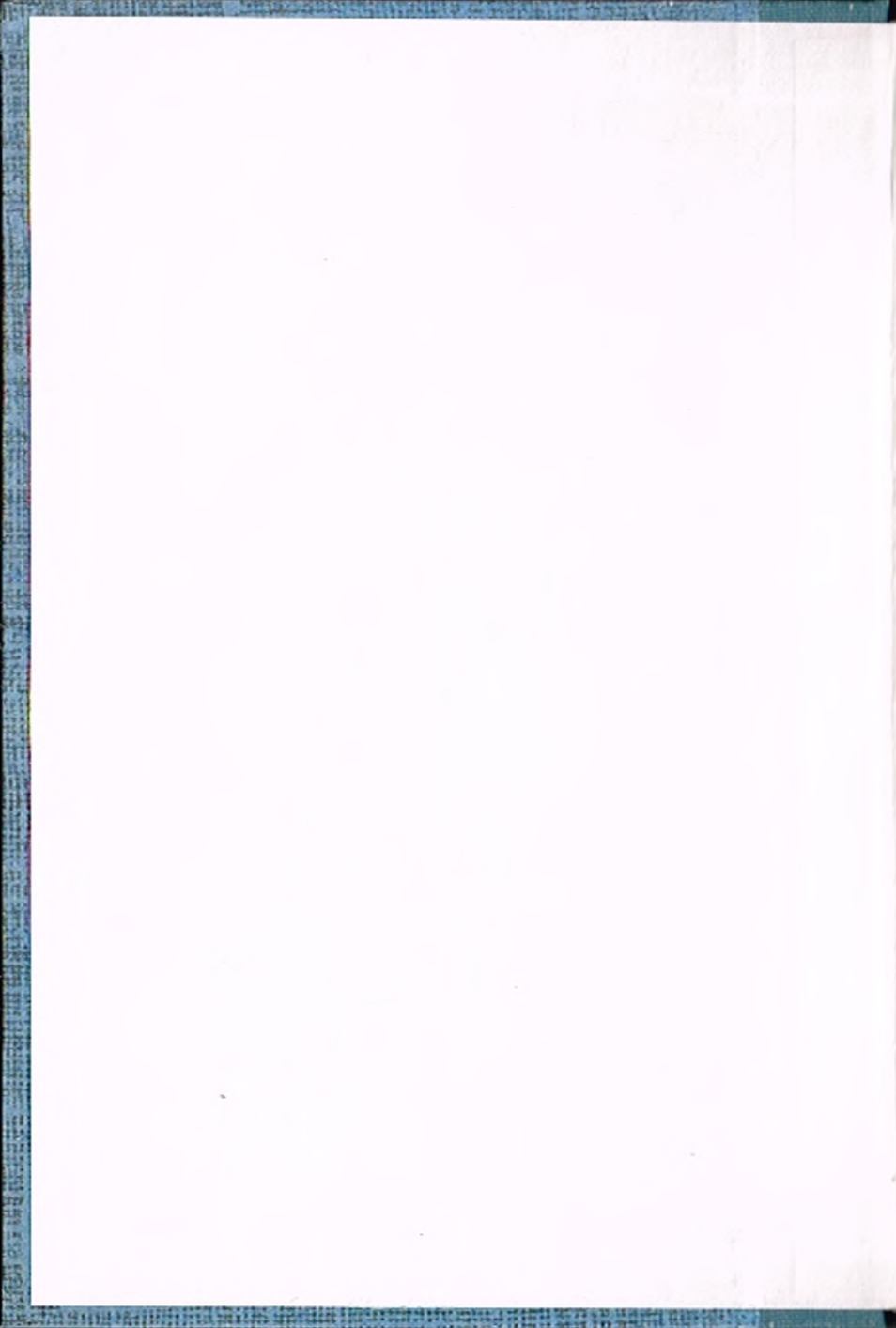

VÄINÖ LEHTONEN

ERÄMAAN TIETÄJÄ

ERÄMAAN TIETÄJÄ

PDF-tiedosto on skannattu vuoden 1959 painoksesta.

Taustalla olevaan hakukelpoiseen tekstiin on saattanut jäädä alkuperäisestä poikkeavia kohtia.

Ilmiselviäkään painovirheitä ei ole korjattu.

(Ks. J. R. Hannula, Kristosofian Polulla II, s. 304.)

Lahdessa tammikuussa 2015
Jaakko Kesävuori

ERÄMAAN TIETÄJÄ

KIRJOITTANUT

VÄINÖ LEHTONEN

TAMPEREELLA 1959

TEKIJÄN KUSTANTAMA

TAMPERE 1959 — TAMMER-PAINO OY

MUURARI-ROOPE

. . . kymmenen, kaksikymmentä, kolmekymmentä . . . neljäkymmentäkaksi metriä . . . ylöspäin kohti huippua. Teräsköysi vapisee jännityksestä, ylhäällä rakenteilla olevan savupiipun reunalla oleva pyörätuki näyttää huojuvan alkeellisuuttaan. Muurari-Roope seisoo teräsköyden päässä poikittain olevalla laudankappaleella kohoten kohti työpaikkaansa, piipun lakea. Viikkoja on jo tiili liittynyt tiileen; maasta korkeuteen on noussut pystysuora torvi. Tiiliä, laastia, tiiliä, laastia, telineitten asettelua . . . Ylös ja alas on vorokki vintannut rakennustarvikkeita. Kaksi kertaa päivässä ylös ja kaksi kertaa alas on noussut ja laskenut Roope sekä hänen apurinsa, riuska naisihminen, Leena. Leena on tosin istunut laudalla noustessaan ylös ja laskeutuessaan maahan, mutta hän on työskennellyt mukana aina ensimmäisistä tiilikerroksista lähtien. Hiki on virrannut aamusta iltaan, aurinko on paistanut kuin seipään reikään kohti savutorven suuta. Monta sanaa ei Roope apurilleen päivän mittaan lausu, ei ole aikaa turhaan, hiljainenkin on mies. Eikä Leena käskyjä odota, tuntee työn tahdin ja tavat: tiiliä ja kuraa. Kaksi sanaa riittää.

Tiilihormi nousee yhä. Kymmenen, kaksikymmentä . . . yli viidenkymmenen metrin korkeuteen on Roope laudallaan seisoen kohonnut tänä aamuna, saapunut huippuun jo ennen varsinaisen työajan alkamista. Hän mittailee, sirkkelöi ympyrää, tutkii muurauksen suoruutta, asettelee telineitä . . . Vorokki vingahtaa. "Leena saapuu", välähtää Roopen aivoissa, mutta laudalta hypähtääkin tuntematon ihminen, tytönheiskale.

— Päivää! Saako tulla töihin?

— Ei tänne kolmea sovi. Kuka sinut on tänne lähettänyt? Putoat vielä!

— Työnjohtaja lähetti, sanoi Leenan sairastuneen ja passitti minut apuriksi.

— Ei tämä ole mikään leikkikenttä, täällä tehdään työtä. Mikä sen Leenan nyt pani sairastumaan juuri vaikeimman työn ajaksi?

— Olen minä ollut apurina ennenkin. Kyllä osaan ne tehtävät. Olen ollut seinällä pari vuotta.

— No, yritä sitten, mutta varo putoamasta.

Jälleen alkaa työ ja entinen tahti: tiiliä ja kuraa.

— Ei tämä mitään kuraa ole, vaan laastia.

— Samantekevää. Missä olet oppinut noin hienon sanan?

— Koulussa.

— Koulussa? Ei tätä työtä koulussa opi, tämän neuvoa käytäntö. Koulussa voidaan opettaa kalkin kemiallinen kokoomus, mutta sillä tiedolla ei ole täällä paljon merkitystä. Täällä sanelee käytäntö, että käsissä pitää olla kintaat, jottei kalkki polta

sormia eikä tiili syö nahkaa. Eikä pää saa olla tuohesta, muuten alkaa huimata.

— Ei minua huimaa, olen tottunut ja tässä on hyvät kintaat, vaikken ehtinyt vielä pistää käsiini.

— No, hyvä! Tiiliä ja kuraa.

Taas alkaa aherrus. Vorokki vinttaa työtarpeita, hissi nousee ja laskee. Aurinko paahtaa kuumasti kuten ennenkin ja hiki virtaa sekä Roopelta että...

— Mikä sinun nimesi onkaan?

— Leena.

— No Leena kun Leena. Ole sitten Pikku-Leena, koska Iso-Leena sairastui. Täällä sanotaan apuria jamakaksi, ettet loukkaannu.

— Tunnen tuon arvonimen sangen hyvin.

Tuli päivällisaika, eikä siihen mennessä montakaan sanaa vaihdettu.

— Mene sinä, Leena, ensiksi alas, mutta astu varovasti laudalle ja pidä lujasti kiinni teräsköydestä.

Roope laskeutuu seuraavalla laudannousulla ja -laskulla huomauttaen maassa olevalle työnjohtajalle:

— Hyvä apuri tuo Pikku-Leena. En olisi uskonut, kun on noin nuorikin vielä, ehkä vähän kolmannellakymmenellä.

— Hyvin hän tehtävänsä taitaa; siksi hänet lähitinkin ylös. Tunnen hänet entuudestaan...

On jälleen noustu korkeuksiin. Työ on edistynyt

tänään hyvin ja Roope on hyvällä tuulella. Istuukin ensi töikseen.

— Sanoit koulua käyneesi. Onko sinulla jokin tavoite?

— Arkkitehdiksi mielin.

— Parempi olisi silloin välttää liian vaarallisia töitä, ettei koulunkäynti katkeaisi tapaturmaisesti.

— Tahdon tietää kaiken rakennuksista, en tyydy pelkkiin viivoihin. Totta puhuen pelkäsin vähän aamulla, kun lupasin ryhtyä tällaiseen työhön, mutta en sitä enää kadu. Minulla on hyvä pää, ei huimaa. Olen ennenkin kiivennyt savupiipun päähän, vaikka en tosin näin korkealle. Mutta sanotaanhan: Rohkea rokan syö.

— Huonosti sorvattu lause. Ei rokan syömisessä tarvita rohkeutta.

— Muurarilla taitaakin olla terävä pää! Mikä teidän nimenne olikaan?

— Roope. Muurari ja jamakka eivät teititlele. Minä olen Roope.

— No, sano sitten, Roope, oletko koskaan joutunut työssäsi sellaiseen vaaraan, että olet luullut kuolevasi? Jos vaikka köysi katkeaisi, niin entä sitten? Minulle tuli aamulla ensimmäiseksi sellainen mieleeni, kun nousin sinne ylös.

— Silloin jäisi piipun juurelle ruma kasa. En pelkää kuolemaa, sillä minulla on siitä oma käsitykseni.

— Voiko ihmisellä olla "omia" käsityksiä, ehkä ne ovatkin vain toisilta lainattuja?

— Omia tai lainattuja. Se ei merkitse paljoa. Pääasia on, että käsitys elämästä vastaa totuutta.

— Sitähän jokainen toivoisi, mutta totuutta ei tunne kukaan, ainoastaan joitakin totuuden muruja. Mitä toinen luulee totuudeksi, sen toinen väittää valheeksi.

— Viimeinen lauseesi pitää paikkansa. Toinen väittää valheeksi sen, minkä toinen uskoo totuudeksi. Mutta se, että jokainen toivoisi tietävänsä totuuden, ei pidä paikkaansa. Suurin osa ihmisistä ei lainkaan välitä tietää, mitä tämä elämä on. Useilla heistäkin on kyllä oma uskonsa, kuten esimerkiksi ns. uskovaisilla, mutta sellainen elämänkäsitys ei johdu totuuden tietämisen halusta. Tuollainen usko hivelee jotakin heissä olevaa pyydetä, vaikkapa toivetta saada kuolemanjälkeen palkka.

— Ajatteletpa kovin syvällisesti, nauroi Leena.

— Näin korkealla tehtävä työ taitaakin herättää korkeita ajatuksia! Alat tuntua mielenkiintoiselta. Sanopa siis, mitä ajattelet elämästä ja kuolemasta?

— Ymmärrän, ettei elämä lopu kuolemassa, vaan jatkuu kuoleman jälkeenkin.

— Jatkuuko elämä siis kuoleman jälkeen ikuisesti? Huomaatko näin ajatellessasi logiikassasi virheen: ihmisen elämä alkaa syntymässä ja jatkuu, vaikkakin kuoleman jälkeen, ikuisesti. Näinollen elämällä on alkunsa, mutta ei loppua. Näinhän kristitytkin uskovat. Mutta jos nuoralla on toinen pää, niin sillä on logiikan mukaan myöskin toinen pää.

— Olet tavallaan oikeassa. Kuolemanjälkeinen elämä ei saata jatkua loputtomiin. Katsele vaikkapa kasvikuntaa. Kasvikunnan syntyä ei ole osattu ratkaista ja ken tietää, milloin sen olemassaolo loppuu. Mutta yksityisen kasvin vaihteita voimme seurata. Ruoho lakastuu talvella, mutta elämä säilyy juurissa herättäen kasvin jälleen keväällä. Koko luonto on jatkuvan jälleensyntymän alainen. Olisiko ihminen poikkeus? Ja miksi? Eikö ole oikean logiikan mukaista ajatella, että ihminenkin syntyy uudelleen maan päälle lapsena, elää aikansa ja kuolee. Sen jälkeen elämä jatkuu kuoleman jälkeen aikansa, kunnes taas tapahtuu uusi jälleensyntyminen.

— Tuo tuntuu kyllä järkevältä, mutta eihän se ratkaise ihmisen ongelmaa lopullisesti. Täytyyhän tuolla jälleensyntymisen ketjulla kuitenkin olla alkunsa ja siis luonnollisesti myös loppunsa.

— Luonnollisesti. Ihmisen ongelma liittyy elämän ongelmaan yleensä, emmekä kykene koskaan ratkaisemaan sitä järkevällä tavalla, jos heitämme Jumalan romukoppaan. Elämän takana täytyy olla se suuri salaisuus, jota nimitetään Jumalaksi ja josta koko elämä on saanut alkunsa, myöskin ihminen. Koko elämä pyrkii kehityksen tietä jotakin täydellisyyttä kohti. — Mikä sinua hymyilyttää?

— Olet omaksunut teosofisia oppeja.

— Entä jos olenkin! Näetkö siinä jotakin epätavallista?

— En. Hymyilin oikeastaan ilosta, sillä huomaa löytäneeni hengenheimolaisen.

— Niinkö? Oletko siis tutustunut teosofiaan?

— Jonkin verran. Jo koulussa eräs luokkatoverini tutustutti minut siihen ja sen jälkeen olen viettänyt kaikki vapaa-aikani teosofiaa tutkimalla.

— Tämähän olikin iloinen sattuma, jos sattumaa lieneekään. Jatkamme toiste; nyt alkaa työ. Tiiliä ja kuraa . . .

Lukija ehkä hämmästyä, kun sanon, että lopetellessani edellä esittämääni selostusta muurari-Roopesta ja hänen apuristaan Leenasta, tapasin entisen Paavalin, hänet, joka aikoinaan vaelsi pakanain keskuudessa apostolina. Olin tavannut hänet monesti ennenkin, aivan lihallisessa ruumiissa ja nykyaikana, niin uskomattomalta kuin sellainen kuulostaakin. Hän tuli huoneeseeni, tällä kertaa hieman salaperäisellä tavalla, joten ihmeitten aika ei ole vielä ohi. En lähde tuota ihmettä nyt tarkemmin selittämään, kerron vain, miten hän suhtautui edelläolevaan esitykseen. Hän kurkotti olkani yli lukeakseen kirjoitukseni. Eihän siinä monta sanaa vielä ollut, mutta se riitti hänelle johtopäätöksen tekoon.

— Vaivaako sinua taas tuo ainainen vatsatauti? kysyi Paavali tiukkaan tapaansa.

— Vatsatauti!

— Niin, suoranainen ripuli. Enkö jo sanonut sinulle, kuten ennen muinoin Timoteukselle, että käyttäisit vähän viiniä heikon vatsasi tähden.

— Viiniäkö ja vatsani tähden? Olen hidas ymmärrykseltäni, veli Paavali, selitä tarkemmin.

— Sanon siis suoraan: Vatsatauti on noussut päähäsi, sinua vaivaa puheripuli. Kirjoitat tuolaista joutavaa ja kulutat aikaasi turhaan.

— Aikani kuluksi juuri kirjoitankin.

— Onko ihmisellä liikaa elinaikaa? Päin vastoin. Tämä lyhyt elämä pitäisi käyttää mahdollisimman tiiviiseen työhön. Ota oppia minusta, en ole tuhannut aikaani turhuuteen.

— Luulin tämänkin olevan työtä.

— Lorua. Jaarituksillasi viettelet vain toisiakin aikaansa hukkaamaan.

— Mutta eiväthän ihmiset minun puheitanikaan kuuntele, vaikka puhuisinkin heille suoria sanoja kuten sinä, veliseni. Sinun puheessasi on tulta ja sytykkeitä, minulta ne ominaisuudet puuttuvat. Siksi päätin puhua itsekseni, näin paperi ja kynä seurani. Sinähän tiedät kokemuksestasi, miten viisaita ihmiset ovat. Jos sanallakaan tönäisee heidän itseviisauttaan, niin heti syttyy ilmi riita. Minun pitäisi puhua jokaisen ihmisen omalla suulla ja ajatella jokaisen aivoilla, silloin kenties sopu säilyisi. Mutta kun heitä on tuhansia miljoonia, niin miten sellaiseen kykenisin? Jos puhuisin yhdelle mieliksi, niin toinen jo pahastuisi. Siinä olisi riidan ensimmäinen itu. Ja sinä tiedät, että olen aina rakastanut rauhaa kaikkien kanssa.

— Jatka.

— Kuvittele nyt, hyvä Paavali, että kysyisin niin sanotulta uskovaiselta: ”Miksi olet tänne syntynyt?” Mitä luulet hänen vastaavan? Hän sanoisi: ”Olen syntynyt saavuttaakseni ikuisen autuuden

kuoleman jälkeen". "Niinkö?" uskallan kysyä. "Siksikö olet syntynyt, jotta saisit palkan elämästä? Eikö tarkoitusperäsi vaikuta itsekkäältä?" Tuo uskovainen saattaa olla hyvä ystäväni, mutta kysymykseni aiheuttaisivat heti närkästystä hänessä. Edelleen saattaisin kysyä esimerkiksi tähän tapaan: "Koska uskot eläväsi kuoleman jälkeen, niin lienet elänyt myös ennen syntymääsi henkiolentona, vai luotiinko sielusi silloin, kun ruumiisi syntyi? Mitä merkitsee ruumiin ylösnouseminen, jos elämä jatkuu henkiolentona kuoleman jälkeen?" Näin saisin vanhasta ystävästäni vannoutuneen vihollisen, sillä eihän hän osaisi tällaisiin kysymyksiin vastata. Jospa vielä kysyisin: "Miksi hyvä Jumala loi pahan hengen ja pahan yleensä? Nauttiiko hyvä Jumala onnettomien ihmisten helvetissä kokemista kärsimyksistä? Ovatko Jumala ja perkele yhtä ikuisia? jne.", niin ilmiriita olisi selvääkin selvempi. Rauhan vuoksi siis piirtelen paperille.

— Olet vaikean pulman edessä, veliseni.

— Olen. Ajattele vielä. Jospa kysyisin ihmiseltä, jonka sielu on täynnä materialismin kyllästämää maailmanparannushenkeä: "Mikä on elämän tarkoitus ja päämäärä ja miksi olet tänne syntynyt?" niin hän loukkaantuisi jo siitä, että on joutunut noin typerän kysymyksen eteen. Luonnollisesti hän vastaisi: "Vanhempani ovat minut synnyttäneet; en minä ole olemassaoloani aiheuttanut". "Elätkö siis yksinomaan vanhempiesi vastuulla? Ajattelehan esim. rikoslakia. Eihän se syytä vanhempiasi sinun tekemistäsi rötöksistä, se syyttää

niistä sinua". Ystäväni vähän hämmästyä, mutta närkästyä yhä enemmän. Ja jospa vielä uskaltaisin kysyä: "Entä kuolemanjälkeinen elämä?" niin hän tietenkin vastaa: "Sellaisesta ei kannata puhuaakaan, sillä sellaista ei ole. Usko kuolemanjälkeiseen elämään on mitä typerintä taikauskoo". "Tiedätkö siis näin olevan?" uskallan kysyä. "Tiede tietää", vastaa ystäväni. "Kaikki on jo tutkittu, ihminen on paloitetu, listittu, leikattu, hänen sisuskuntansa on käännetty ylösalaisin, keuhkonsa, aivonsa ja munuaisensa vuoltu lastuiksi, jokainen solu on punnittu ja kiikaroitu, mutta sielua, joka eläisi kuoleman jälkeen, ei ole löydetty". "Tunnustan tietosi suuruuden", vastaan, "mutta sanohan kuitenkin, eikö ihminen kuole, jos esimerkiksi hänen aivonsa vuolesskellaan siivuiksi?" Ystäväni kohauttaa olkapäitään halveksivasti: "Kuolleita ruumiita näin tutkitaan". En anna periksi, vaan huomautan: "Ruumiista on sielu kadonnut, miten sen kuolleesta ruumiista löytäisi . . .". Huomaat veljeni Paavali, miten ylen viisaita ihmiset ovat. He tietävät kaiken. Vai nimittäisimmekö sitä tietämättömyydeksi?

— Tietämättömyyttä se on, vai epäiletkö?

— En epäile. Mutta miten siis puhuisin ihmisille niin, että rauha säilyisi? Ethän sinäkään suuressa viisaudessaasi osannut puhua viisautta muiden kuin täydellisten kanssa, kuten itse kirjoitit korinttolaisille. Näinhän sinä kirjoitit: "Kuitenkin me puhumme viisautta täydellisten seurassa, mutta emme tämän maailman viisautta emmekä tämän maailman valtiasten, jotka kukistuvat, vaan me

puhumme salattua Jumalan viisautta (alkutekstissä: theou sophian en mysterio), sitä kätkeytyä, jonka Jumala on edeltämäärännyt ennen maailmanaikoja meidän kirkkaudeksemme, sitä, jota ei kukaan tämän maailman valtiaista ole tuntenut — sillä jos he olisivat sen tunteneet, eivät he olisi kirkkauden Herraa ristiinnaulinneet”.

— Noin kirjoitin ja sanoin selvästi, että jos tämän maailman valtiaat olisivat tunteneet tuota Jumalan salattua viisautta eli teosofiaa, niin he eivät olisi Jeesusta ristiinnaulinneet. Ja tämä merkitsee, kuten jo sanoin, että ihmiset tappoivat Mestarin tietämättömyytensä vuoksi. Kristikunta sanoo kuitenkin nojaavansa Paavaliin ja väittää minun hyväksyvän Jeesuksen teloituksen. Tästä jo huomaat, että kirjoittaminen on yhtä vaarallista kuin puhuminenkin, sillä ihmisillä on taipumus kääntää kirjoituksetkin ylösalaisin. Miten paljon onkaan riideltä Paavalin kirjoitusten vuoksi.

— Olisiko siis täydellinen vaikeneminen ainoa mahdollinen tapa säilyttää rauha? Jos puhuisin oppineille, niin heillä olisi heti esitettävänäan vastaväitteet: ”Älä viitsi loruilla, me tiedämme, meillä on sekä tittelit että talentit”. Tai jos puhuisin oppimattomille, niin huomaisin ihmeekseni, että hekin ovat jo täyteen ladattuja. Äiti, isä ja ympäristö ovat täyttäneet heidät tietämättömyydellään. He ovat jo täynnä taikauskoa, luulotteluja, otaksumia. He sanoisivat: ”Meillä on oma uskomme, isämme usko, isämme isän ja isämme isän isän usko . . .”

— Niin on poikani, huokasi Paavali. — Parhain rauhan säilyttämistapa olisi vaikeneminen. **Mutta onko sellainen viisasta?** Sanoihan Mestarikin: ”En tullut tuomaan rauhaa, vaan miekkaa”. Ja miekalla hän tarkoitti totuuden miekkaa, josta hän myöskin puhui. Totuuden sana, olkoon se puhuttu tai kirjoitettu, synnyttää rauhattomuutta. Kuitenkin jotkut löytävät todellisen rauhan juuri totuudessa. Kun totuudesta vaietaan, säilyy kyllä rauha, mutta se rauha on luonteeltaan **kuoleman rauhaa**. Ken löytää rauhan totuudessa, hän saa kokea **elämän rauhaa**. Voithan siis jatkaa kirjoittamistasi, poikani, mutta pysy totuudessa.

Tämän sanottuaan Paavali poistui yhtä salaperäisesti kuin oli tullutkin.

. . . kuusikymmentä, seitsemänkymmentä, kahdeksankymmentäviisi metriä kohtisuoraan ylös nousi muurari-Roope tänä aamuna laudankappaleellaan seisoen. Hetken kuluttua saapui Pikku-Leena samalla laudankappaleella istuen. Vorokki vinttasi hetken, teräsköysi vapisi ja ulisi, tukipyörä vingahteli ylhäällä huipussa. Vuoroin nousi laasti- ja tiilikuorma. Tiiliä ja kuraa . . . Poltettu savitiili liittyi taitavan työmiehen käsissä toiseen tiileen. Viimeistelytyö oli meneillään, lakikorkeus oli saavutettu.

— Miksi ilma puhaltaa hormista tänään niin vinhasti? kyseli Leena. — Tuntuu kuin hormikin huojuisi enemmän kuin ennen.

— Ilman jännitys muuttuu, tulee ilmanmuutos. Ehkä saamme työn valmiiksi ennen sadetta.

— Miten tulet täältä alas, kun hissi on purettu?

— Onhan sisäpuolella portaat. Tavallisesti tulen kuitenkin ukkosenjohdatinta myöten, liukumalla. Se on helpompaa.

Roope asettelee ukkosenjohdatinta paikoilleen, korjailee vielä jotakin ja lopulta istuu.

— Nyt voisimme vaikka keskustella hetken ennen alas menoa.

— Miten vain haluat.

— Koska sinulla on aikomus arkkitehdiksi, niin selitäpäs, miksi nykyajan rakennustyyli tasakattoineen jäljittelee pakkauslaatikkoa?

— Ehkä se on jonkinlainen muotiasia; en osaa tarkemmin selittää.

— Ei se ole muotiasia, vaan ajan hengen kuva-taja. Nykyaikana ihmiskunta on saapunut kriittiseen ajankohtaan, josta se ei osaa edetä entisin keinoin. Jokin kehityksessä on tavallaan pysähtynyt paikoilleen ja elämä etsii uusia uria purkau-tuakseen. Katsohan tuota tornia tuon tasakattoisen suuren rakennuksen sivuhaarassa. Tuollainen mau-ton, ruma torni, alhaalta ja ylhäältä yhtä vahva ja aivan suhteettoman korkea itse rakennukseen ver-raten. Ja tornin yläpäässä tuollainen vino räystääs-katos, kuin harakan pesä. Sekin kuvastaa ajan henkeä. Itse rakennus, joka muistuttaa laatikkoa, symbolisoi yksinomaan ”käytännöllisyys”-näkökoh-tien määräämää materialistista elämäntähtäystä.

Kaikki koristeellisuus on humpuukia, todellinen taide haaveellisten ihmisten toiveajattelua.

— Oletpa ehtinyt ajatella paljon muutakin kuin tehtaanpiippuja.

— Täältä on hyvä näköala ja näin korkeasta perspektiivistä saattaa tehdä havaintoja. Katsos, materialistinen elämänkatsomus on kuin tyhjä ruumisarkku, laatikko, kuten nuo rakennukset. Tyhjä, sillä aikanaan se täyttyy tuon elämänkäsityksen hedelmistä, sodissa silvottujen ihmisten ruumiista. Sillä kun uskotaan ihmisen elämän päättyvän tyhjiyteen, niin silloinhan on yhdentekevää, miten kukin elämänsä elää. Näin saavat ihmisen alkuvaistot määräämisvallan ja ne sanovat: Riistä ja ryöstä toisia niin paljon kuin ehdit, nauti kaikella tavalla ja etenkin toisten työn tuloksista. Raivaa tiesi eteenpäin vaikkapa toisten ruumiitten yli, sillä ethän sinä ole mistään vastuussa. Tällainen elämänkäsitys johtaa kansat ihannoimaan ryöväämistä ja sitä tietä edelleen kulkien ne luhistuvat. Tyhjä ruumisarkku täyttyy.

— Erittäin kuvaavaa, kyllä tämä nykyaika on todellakin kuvauksesi kaltainen. Entä tuo torni ja sen huipussa oleva harakanpesä?

— Se kuvaa alkanutta murrosaikaa. Osa ihmiskunnasta alkaa jo kyllästyä materialismiin. Yksinpä tiedekin on saapunut tienhaaraan, jossa se huomaa olevansa ymmällä elämän mystieron edessä. Atomi-keksinnöt ovat riistäneet aineelta karkean perustuksen ja valistuneimmat tiedemiehet alkavat aavis-
tella, että ainekin saattaa olla pohjimmiltaan tajun-

taa. Tästä johtuen totuutta tuntemattomat ihmiset tekevät melkein hulluja yrityksiä löytääkseen ulospääsytien tästä ruumisarkkukulttuurista. Harrastetaan kaikenlaista psykismiä, henkien manausta, hypnoottisia puuhia . . . ja uskotaan, että näin löytyy vastaus kysymykseen, mitä elämä on. Sokea uskonvimma on yksi samaan kategoriaan sisältyvä ilmiö. Tuo torni on vertaansa etsivä kuva tällaisesta pyrkimyksestä. Se työntyy rumana ylös ruumisarkkusta, mutta päätyy harakanpesään.

— Ehkä näin ollen entisaikojen koristeellisemmat rakennustyyliä ovat myöskin kuvanneet aikansa henkeä?

— Luonnollisesti. Kaari- ja varsinkin huipputyyli kuvasivat syvää uskonnollista virtausta.

— Mutta onhan ajassamme myöskin syvä ja laaja teosofinen virtaus, jollaista ei ole ennen ollut ja joka ymmärtääkseni on todellista uskontoa. Näkyykö tämä ajan henki esimerkiksi rakennustaiteessa?

— Tuskin vielä. Teosofian — ja varsinkin Suomessa julistetun kristosofian, joka tuo Kristusviisauden käytännölliseen elämään — vaikutus on kyllä voimakas ja tulee varmasti näkymään aikaan. Mutta Vuorisaarnan käytännöllinen siveysoppi on vielä liian kaukaista herättääkseen suurten joukkojen mielenkiinnon. Se vaikuttaa vasta pienemmissä piireissä, mutta siinä on tulevan sivistyksen perustus . . . Ehkä lähdemme nyt alas!

*

Roope sai lähetetyksi alas viimeiset rakennusvälineet, teki vielä pienen tarkastuksen ja alkoi laskeutua. Oli alkanut sataa hiljaksen ja suhteellisen ohut ukkosenjohdatinköysi oli liukas. Roope liukui alemmaksi, pysähtyi aina hetkeksi köyden tukiraudan varaan laskeutuakseen jälleen seuraavan välin. Vielä viitisen metriä, niin hän olisi maassa.

Mutta silloin tapahtui onnettomuus. Jostakin syystä hänen otteensa heltisi, takin lieve kietoutui köyden ympäri ja käänsi Roopen selin piippuun. Rysähdys! Kaikki kävi hetkessä. Roope syöksyi suoraan allaolevaan laastivaunuun. Onnettomuus olisi ehkä päätynyt pelkkään säikähdykseen, sillä pehmeä laasti lievitti putoamista, ellei hänen päänsä olisi sattunut puisen laatikon reunaan.

Roope nostettiin maahan tajuttomana, ruhjevamma päässä. Lääkäri, ambulanssi, sairaala. Koko puuha ei kestänyt puolta tuntia, mutta se tuntui Leenasta ikuisuudelta hänen ajatellessaan sitä istuessaan Roopen vuoteen vieressä sairaalassa. Roope oli yhä tajuton. Vakava aivotärähdys, sanottiin.

Kului tunti, mutta Leena ei lähtenyt pois. Hän tahtoi nähdä, miten Roopen käy. Viimein Roope avasi silmänsä, näki Leenan, tunsu ja kysyi: missä olen?

— Sairaalassa. Miten voit?

— Olin kaukana, hyvin kaukana. Mutta minulla ei ole hätää, tiedän sen. Tahdon nukkua nyt. Mene askareihisi ja tule huomenna, kuului hiljaa sairaan huulilta.

*

Roopen ruumis lepäsi vuoteessa, mutta sielu ei levännyt. Heti tapaturman satuttua alkoi tuolla sielun sopukoissa merkillinen tilitys. Ja se jatkui. Kaikki elämän tapahtumat ja arvot arvioitiin siellä uudelleen ja arvioinnin mittapuuna oli moraali. Roope koki uudelleen ja aikaisempaa elävämpänä keskustelun vastavalmistuneen tehtaanpiipun päässä ja joku korkeampi tajunta, joka samalla oli Roopen oma tajunta, arvosteli käytyä keskustelua. Korkeampi tajunta siirsi tuon keskustelun kaikki yksityiskohdat oikealle puolelle. Muuraustyön pieninkään yksityiskohta ei välttynyt tuolta tarkkailijalta. Se heitti oikealle jokaisen hyvin asetetun tiilen, mutta pieninkin laiminlyönti aiheutti tiilen lennättämisen vasemmalle. Seurasi ensimmäinen varsinainen keskustelun tapainen Leenan kanssa. Se meni oikealle. Roopen tylynpuoleinen huomautus ”leikkikentästä”, puhe ”jamakasta” jne. menivät vasemmalle. Arvostelu oli ankaran peruuttamaton ja puolueeton, eikä Roopella ollut siinä mitään sanomista, sillä hän teki itse tuon tilityksen. Vasemmalle, oikealle, vasemmalle, oikealle. Koko eletty elämä virtasi yhtenäisenä katkeamattomana virtana, salaperäisenä muistina hänessä. Hän eli elämänsä uudelleen, mutta päinvastaisessa järjestyksessä, nykyisyydestä kohti lapsuutta. Miehuuden työteliäs kausi, nuoruuden unelmat ja haaveet . . . , kaikki jakautuivat kahtia, vasemmalle ja oikealle. Lapsuuden pikku puuhatkin jakautuivat. Kinastelu naapurinpojan kanssa, vasemmalle, omenan antaminen leikkitoiverille, oikealle . . . Viimeinen tuomio

kävi Roopen sielussa ja se tuomio oli ehdottomasti oikea.

Roopen sisäisessä tilityksessä muodosti erikoisen vaiheen nuoruuden vaiherikas kausi. Siinä esiintyi keskeisenä hahmona Aatami, Alitalon ainoa perillinen ja Roopen lähinaapuri. Yhteisiin seikkailuihin sukeltautui lisäksi Hansu, naapurikylän vilkas nuorukainen, ja mietiskelevä Samuli, mökinpoika tuolta metsänlaidasta. Roopen sisäinen silmä, tuo ylimaallinen tuomari aivan kuin viivähtää noiden toverustên parissa ja melkeinpä ihmetellen seuraillee heidän soutumatkojaan Kalasaarelle. Ei riidan ripettä näe ylhäinen tuomari heidän iloisessa seurassaan, ei kinastelua ilman herseän huumorin höystettä. Niinpä tuntuukin tuomari sanovan: ”Oikealle Aatami, Hansu ja Samuli, oikealle”. Vain tuon haikean tunnelman, minkä aiheuttaa Hansun ja Samulin lähtö maailmalle, siirtää tuomari epäröiden vasemmalle. Epäröiden, sillä onhan kaipaus inhimillistä. Mutta tuomarin silmään näkyi muutakin, mitä tavallinen ihmissilmä ei näe: Kaipaukseen liittyi halu omistaa ystävyys. — Vain Aatami jäi, jäi kunnes Roope itse kävi hyvästijätöllä, sillä elämän todellisuus tuli Roopeakin vastaan. Tuomari katseli ja tuntui sanovan: ”Siipensä kullakin”. Hän, jumalainen tuomari katseli ylhäisestä korkeudesta ihmisten maista vaellusta, nähden kohtalon lankojen vuosituhansien takaiset solmut ja niiden hetkelliset avautumiset. Hän tiesi, etteivät nuo langat katkea. Vielä kerran hän katsoo yli Roopen maisen elämän, todeten tuomionsa

oikeaksi. Viimeinen tuomio — eikä kuitenkaan viimeinen, sillä Roopen paljon kokenut sielu pysytteli yhä kiinni ruumiissa. Se vain kaipasi jotakin, jonka mainen ruumis oli siltä sulkenut, se kaipasi jonnekin kauas, hyvin kauas . . . sillä tuo sielu muisti aikoja, jolloin taivas oli ollut lähempänä kuin nyt. Se tiesi kokeneensa jumalien läheisyyttä ja se kaipasi kokemuksiansa uudistumista. Mainen ruumis oli sulkenut nämä portit, kunnes kohtalo tapaturman muodossa vapautti sielun vankilastaan.

Viimein väsyi Roopen tajunta. Se uupui, hukkui jonnekin olemassaolon rajoille.

Roope heräsi aivan täyteen tajuntaansa. Mutta hän ei ollutkaan sairaalan vuoteessa, vaan ympäristö oli aivan toinen ja kuitenkin hyvin tuttu. Ilmasto tuntui helteiseltä, ja metsän puut olivat Etelän puita. Hän oli matkalla jonnekin. Matka alkoi suuresta kaupungista ratsain. Roope kulki yksin, mutta tiesi useiden olevan matkalla samaa päämäärää kohti ja tiesi tapaavansa heidät tuonnempana. Kaupunki loppui ja tie kääntyi vähitellen kaveten kohti korkeata vuoristoa. Talonpoikien asumukset kävivät yhä harvinaisemmiksi, korkea metsä oli edessä salaperäisenä. Hän tähyili kohti tuttua kohdetta. Tuolla, missä kallio näkyi metsän yli, piti olla toisia. Siellä oli kokoontumispaikka.

Roope ratsasti metsänlaidassa olevan mökin pihaan. Roope? Hän ei ollutkaan enää Roope, hänellä oli toinen nimi, vaikeasti lausuttava. — Omi-

tuista. Oliko hän muuttunut toiseksi ihmiseksi? — Hän pistäytyi sisälle mökkiin — näin oli sovittu — ja mökin omistaja vei ratsun heti hataraan ulkorakennukseen, jossa niitä oli jo ennestään useita. Vanha mökki ja pieni peltotilkku suurten puiden suojassa! Muutaman sanan vaihdettuaan matkaaja suuntasi kulkunsa pitkin mutkittelevaa polkua metsän pimentoon. Aurinko oli jo melko alhaalla, joten oli kiire, ettei yö yllättäisi.

Roope — ei, hän tiesi nimensä olevan Keefas — asteli nopeasti tuttua polkua. Alkoi jo hämärtää, mutta hän näki jonkun kulkevan edellään kauempana polulla. Jostakin sivupolulta ilmestyi lisää pari henkilöä ja metsän kätköistä vielä useampia. Polulle muodostui kulkue hiljaisista, rauhallisista ihmisistä, joilla oli sama päämäärä.

Jyrkän kallion juurella, josta polku kääntyi oikealle, seisoj vakavan näköinen, keski-ikäinen mies. Jokainen kulkueessa — siinä oli sekä naisia että miehiä — kuiskasi jotakin miehen korvaan ja jatkoi vasta sen jälkeen matkaansa. Tunnussana! Keefas muisti sen ja kuiskasi vuorollaan miehen korvaan, jatkaen matkaansa. Kierrettiin kallion juurta ja saavuttiin pystysuoran vuoren juurelle, synkän metsän keskellä olevalle pienelle aukiolle. Aukiolla paloi nuotio ja nuotion ympärillä liikuskeli ehkä satalukuinen ihmisjoukko. Vallitsi vakava ja juhlallinen hiljaisuus, pyhä rauha levottoman maailman keskellä. Khreestiaanien salainen kokous uhkaavaksi käyneiden vainojen aikana.

Hiljaisuuden katkaisi nuotion läheltä kuuluva voimakas ääni: Ieesuu Khreistos Theuu hyios Sooter. Siihen kuului jatkoa toiselta suunnalta: Palin oodinoo mekhris uu morfoothee Khristos en hymiin. Keefas huomasi miettivänsä loppulausetta: Kunnes löydätte Khristoksen itsessänne ainoana tienänne. Khristos itsessä, siis minussa? Ieesus Khreistos on kyllä Jumalan Poika, Vapahtaja, mutta hänen kauttaan ja avullaan on minussa Khristos mysticus, Khristos sisäisesti. Siinä on pelastukseni, kaikkien ihmisten pelastus.

Nuotion luo astui nyt vanhanpuoleinen tulisiilmäinen, mahtavaa tarmokkuutta uhkuva mies. — Kunnia Vapahtajallemme ja Herrallemme Jeesus Kristukselle, hän alkaa. — Rauha teille, veljet, rauha ja hyvä tahto Isältämme . . . — Paavali, huomasi Keefas ajattelevansa. Hän pyrki lähemmäksi nuotiota nähdäkseen lähemmin henkilön, jonka opetuksia hän oli kuunnellut toisten välityksellä, mutta jota hän ei ollut aikaisemmin nähnyt. Paavali oli saapunut tälle paikkakunnalle, sen hän tiesi. Hänelle oli kerrottu Paavalin tulevan tähän kristittyjen salaiseen kokoukseen. Paavali puhui kauan ja sytyttävästi. Keefas tiesi lukeutuvansa kristittyjen toiseen asteeseen, uskovaisiin, sillä hän oli seurannut opetuksia seurakunnassa useiden vuosien ajan ahkerasti. Hänelle oli ilmoitettu, että Paavalin saavuttua, hän, Keefas, todennäköisesti pääsee osalliseksi teleios-asteen tiedoista. Kenties! Keefas oli kaivaten odottanut pääsyä salaisen ehtoollisen osanottajaksi.

Paavali nuhteli, kehoitti, kannusti parempaan elämään. — Uskokaa, hän puhui, uskokaa, että Jeesus on Kristus, että se Messias, josta profeetat ovat kautta aikain puhuneet, se Messias on Jeesus, Vapahtaja. Jeesukselle annettiin arvonimi Kristus, sillä Jordanin kasteessa Isä tunnusti hänet Pojaksen. Kristus sai muodon Jeesuksessa, kuten Kristuksen tulee saada muoto meissä kaikissa. — Minä synnytin teidät Kristuksessa, rakkaat veljeni, teidän vapautenne tähden minä olen vaivaa nähnyt ja kahleitani kantanut. Teidän tähtenne olen ollut vaarassa maalla ja merellä, kärsinyt vilua ja nälkää, ollut petojen ja ihmisten ahdistamana. Mutta aina olen iloinnut siitä, että minä, halpa Kristuksen palvelija olen ollut kelvollinen hänen suuren pelastus-sanomansa julistajaksi. Minä, Kristuksen vanki, minä joka tietämättömyydessäni ennen vastustin hänen sanomaansa ja vainosin hänen apostolejaan, minut on valittu Jeesus Kristuksen apostoliksi ja palvelijaksi. Damaskon tiellä sain Jeesukselta Kristukselta tulikasteen, häneltä, joka yksin voi kastaa Pyhällä Hengellä ja tulella. Näin Jeesuksen. Tätä armoa en ollut kokenut hänen eläessään. Mutta sen sijaan sain nähdä hänet nyt kirkastuneena, uudessa henkisessä ruumiissaan. Silloin ymmärsin ja tiesin, että se sama Kristus, joka Jeesuksessa saavutti täydellisen ihmisen mitan, astui nyt minuun ja synnytti minut sisäisesti Jumalan valtakunnan kansalaiseksi. Siihen valtakuntaan teitä kaikkia kutsutaan, rakkaat veljeni. Seuratkaa hänen käskyjään ja eläkää niiden mukaan. Älkää eläkö kuten maailma, missä

riita ja tora, epäsope ja kaikenlainen ahneus vallitsevat. Kasvakaa Kristuksen mitan mukaisiksi, älkää sotiko, taistelko. Tehkää kuten Mestariimme opetti: Pistäkää miekkanne tuppeen, sillä ken miekkaan tarttuu, hän siihen hukkuu. Maailma teitä kyllä sen vuoksi vainoaa ja vallassa olijat vaanivat henkeänne. Mutta tämän maailman jumalaa, jota saatanaaksi sanotaan, ei voiteta häntä kumartamalla ja palvelemalla, vaan hänestä luopumalla. Tämän maailman jumala on ollut murhaaja alusta asti ja niin kauan kuin miekkaan turvaudumme, palvelemme saatanaa. Sen vuoksi Jeesus Kristus antoi uuden ihanteen, ihmisen mitan, jonka mukaan meidän tulee rakentua. Tämä ihanne, ohje, mitta on hänen käskyissään. Jeesuksen antamien käskyjen avulla rakennamme itsellemme uuden henkisen ruumiin Jumalan mitan mukaisesti. Siksi me puhumekin viisautta täydellisten kanssa, ei tämän maailman viisautta, vaan salattua Jumalan viisautta, jotta oppisimme ymmärtämään saatanan salaisuutta. Vain Kristus pystyy voittamaan saatanan. Niinpä kehoitan kaikkia katekumeeneja pyrkimään hartaasti pyhään ja siveelliseen elämään, jotta usko heräisi teissä ja voisitte uskossa voittaa tämän maailman jumalan, nuo ilmapallan ruhtinaat, vallat ja herraudet, jotka teitä väkivallan tielle houkuttelevat. Ja teitä, pistoi, minä kehoitan yhä vahvistumaan uskossa, jotta tulisitte väkeviksi Kristuksen evankeliumin julistajiksi ja jaksaisitte tehdä työtä ihmisten pilkkaa ja vainoa pelkäämättä, jotta jaksaisitte työskennellä Jumalan viinimäessä niin uskollisesti

kuin rakas poikani Timoteus, joka viimeksi kävi luonanne, sekä rakkaat veljemme Dionysios ja Apollos. Ja teille, teleios, jotka olette saaneet tietää ja nähdä Kristuksen salaisuuden, teille minä lausun kehoituksen: eläkää rukouksessa yötä päivää ja kasvakaakaan sen Kristuksen kaltaiseksi, josta olette saaneet esimakua yhteisessä ehtoollisessa . . .

Yht'äkkiä kaikki meni sumuun. Nuotio, ympäristö, ihmiset . . . kaikki peittyi pimeyteen ja Paavalin ääni loittoni kaukaiseksi ja epämääräiseksi huminaksi. Keefas tunsi salaperäisen voiman vetävän itseään jonnekin, pois. Hirveä tuska lähestyi ja hän alkoi tulla tietoiseksi nykyisyydestä ja loukkaantuneesta ruumiistaan.

Keefas — ei, muurari-Roope — heräsi siihen, että hänen olkapäätään tai käsivarttaan käsiteltiin rajusti. Hänen ympärillään oli valkopukuisia ihmisiä ja hän kuuli heidän puhuvan jotakin murtoineista olkavarresta. Sietämätön tuska poltti päätä, suuta kuivasi ja hän tajusi nielevänsä jotakin. Viimein hän avasi silmänsä ja ymmärsi olevansa sairaalassa lääkärien ja hoitajien ympäröimänä. Hän sai pistoksen; tuska lakkasi vähitellen, seurasi raukeus, uupumus, tajuttomuus . . .

Mutta tajuttomuutta kesti taas vain hetken ja entinen Keefas astui hänen minäänsä. Vaikuttiko muisto Paavalin kuuntelemisesta niin voimakkaasti, että se veti sielun takaisin äskeiseen tapahtumasarjaan. Taas paloi nuotio kallion juurella, mutta

olosuhteet olivat vaihtuneet. Mitä tällä välin oli tapahtunut, sitä hän ei tiennyt, sillä kappale muistinauhaa puuttui. Nyt hän käveli pois päin nuotiolta pienen joukon mukana, mutta ei sinne, mistä oli tullut, vaan syvemmälle metsän kätköön. Muu joukko jäi nuotiolle. Ja tämän pienemmän joukon mukana oli Paavali.

Pienen aukion keskellä oli kalliotasanne ja sen laidassa paloi vähäinen nuotio. Ympärillä synkkä metsä, yllä öinen tähtitaivas. Tunnelma oli pyhän juhlallinen. Pieni ihmisjoukko, hiljainen ja vakava. Joku kehoitti kokoontuneita veljiä istuutumaan, eräät järjestelivät heitä ympyränmuotoiseksi piiriksi.

Paavali puhui. Hartaasti ja vakuuttavasti hän selvitti tämän maailman viisauden ja Kristusviisauden välistä eroa, maailman vainoa ja sen syitä. — Teille täydellisille minä puhun Jumalan salattua viisautta, jotta ymmärtäisitte saatanan salaisuutta. Ellette sitä ymmärrä, ette ymmärrä maailman suhtautumista Jeesukseen Kristukseen ja hänen seurakuntaansa. Saatanan salaisuus on sellainen, että tämän maailman ruhtinas, saatana joukkoineen, valtoineen, herrauksineen ja ilmapallan ruhtinaineen on pitänyt valtansa alla maailmaa, kansoja ja koko ihmiskuntaa. Saatanan joukot ovat kasvataneet ihmiskuntaa tulella ja verellä enkeleiltä saadun lain kuuliaisuuteen, sen lain, jota parempaa ei ollut. Mutta tämä laki ei tehnyt ketään täydelliseksi ja kuitenkin täydellisyys on ihmisen päämäärä. Sen tähden Jumala on nyt lähestynyt meitä

Kristuksen kautta Pojassaan, joka on antanut meille lain tilalle pelastavan rakkauden evankeliumin. Tämä evankeliumi, Jeesus Kristuksen oppi taivasten valtakunnasta, on ristiriidassa tämän maailman ruhtinaan päämäärien kanssa ja kansat, jotka saatanan johdon alla ovat miekkaa kantaneet ja profeettansa tappaneet, ovat tietämättään hänen valtansa alaiset. Me sitävastoin olemme saaneet Kristuksen todistuksen ja merkin, joten miekka ja väkivalta yleensä ovat meille kauhistus. Mutta ilma-vallan ruhtinaitten vallassa oleva kansa ei tätä käsitä ja siksi se meitä vainooa. Tässä on saatanan salaisuuden yksi osa ja sen ymmärtäminen antaa teille uskoa, jonka avulla jaksatte voittaa maailman vainot, vääryyden ja sorron. Olen puhunut peitellen oppilaitten ja uskovaisten läsnäollessa saatanan synagoogasta, mutta teille täydellisille saatana nyt sanoa, että olen tarkoittanut juutalaisten tavallista synagoogaa, joka harvoja rabbiineja lukuunottamatta tunnustaa tämän maailman herrauden jumalakseen. Se tekee näin tietämättömyydessään, totellen vanhoja miekkaa tukevia säädöksiä. Jos he olisivat ymmärtäneet Mestariimme opettamaa rakkauden sanomaa, niin eiväthän he olisi ristiinnaulinneet häntä. Mutta Mestarillemme kävi kuten profeetoille aikaisemmin. Kun tämän ymmärrämme, emme vaadi vainoojillemme kostoa, vaan annamme anteeksi, kuten Mestariimmeikin antoi anteeksi teloittajilleen, vieläpä rukoilemme heidän puolestaan, kuten Pyhän Hengen täyttämä Stefanus rukoili. Näin autamme vainoojiamme henkisen heräämisen

tielle vastaisuudessa. On kyllä totta, että ihminen joutuu niittämään kaikki omat kylvöksensä, kuten Mestariimme opetti. Kukaan ei pääse pakoon tekonsa seurauksia. Vainoojammekin saavat kerran niittää kylvöksensä. Mutta kun he syntyvät uudelleen maan päälle uudessa ruumiin ylösnousemuksessa, niin heitä ei sido meidän anteeksiantamattomuutemme, vaan he saattavat kirkastua kärsimystensä tuleessa ja oppia ymmärtämään rakkautta. Silloin Kristuksen pelastava sanoma avautuu heillekin. Sanottakoon tämä nyt uskonne vahvistukseksi, jotta me yhdessä olisimme valmiit kohtaamaan Herramme ja Vapahtajamme täällä Jumalan suuressa temppelissä, koska meillä ei ole huonetta käytettävissämme. Kohdatkaamme Hänet, kuten täydellisten tulee, vakavassa ja uhrautuvassa hengessä, jotta silmämme aukeaisivat näkemään Hänet, kun Hän ateriamme aikana astuu keskellemme. Olkaamme arvolliset saamaan Pyhän Hengen tulikasteen, joka yksin oikeuttaa meidät apostoleiksi ja josta alkaa hengellisen ruumiin rakentaminen. Kun näin aterioimme yhdessä, niin rakennamme maallista ruumistamme, mutta se on samalla vertauskuva taivaallisen ruumiin rakennustyöstä. Kun meillä on tämän vertauskuvan lisäksi oikea usko Jeesukseen Kristukseen, niin Hän saattaa astua joukkoomme aterioimaan ja silloin vertauskuvallinen ateriamme muuttuu taivaallisen ruumiin rakennukseksi. Usko Jeesukseen Kristukseen on uskoa hänen käskyihinsä, joista suurin on rakkauden käsky . . .

Keefas huomasi istuvansa tasaisella kalliolla,

silmät ummessa, kuunnellen Paavalin puhetta sydän hartautta tulvillaan. Puheen loputtua hän avasi silmänsä, jotka osuivat vastapäätä istuvaan naiseen. — Lea, oli hän lausumaisillaan, mutta muisti samassa tilanteen vakavuuden. — Lea täällä, oppineen rabbiinin tytär, joka koruompelua ommellen kuunteli, kun puhuin hänen isälleen Mestarista. Olen siis ainakin yhden ihmisen saanut saattaa Mestarin luo, kiitos sinulle Isä . . .

Oliko menneisyyden muiston kertaaminen liian voimakas? Joka tapauksessa Keefas tajusi jonkin voiman vetävän itseään peruuttamattomasti jonkin, pois . . . Kaikki peittyi sumuun, tuska alkoi jälleen tuntua, missä? Kesti kauan, ennenkuin tajunta palasi. Lopulta Roope muisti lepäävänsä sairaalan vuoteessa. Muisti ensin hämärästi, lopulta selvästi. Hän avasi silmänsä ja kohtasi tuolilla vuoteen vieressä istuvan Leenan katseen.

— Tunnetko, Roope? Oletko tajuissasi?

— Tunnen ja tunnen paremmin kuin ennen. Nimesi oli kerran Lea, olit rabbiinin tytär ja minä olin Keefas. Nyt tiedän enemmän kuin ennen.

— Hourailenko? Onko sinun vaikea olla?

— En houraille. Olen aivan hereillä. Kauan sitten sain tilaisuuden johdattaa askeleesi Paavalin seurakuntaan. Kylvin Kristuksen oppia erään rabbiinin sieluun todistellen hänelle, että Jeesus on odotettu Kristus. Tietämättäni sanani löysivät maaperän sinussa. Kerron enemmän, kun paranen . . .

SAMULI

— Oletkos kuullut, että Samuli on kuollut?

— Samuli! No, johan nyt jotakin. Eilen tuossa vielä tapansa mukaan hoiperteli.

— Suistui Kulmalan myllykärryiltä ja siihen tuupertui.

— Noin sitä käy! Koiralla on koiran kuolema. Johan tuo joikin viikko kaupalla ja eleli mokoma vain Kulmalan kustannuksella, eikä Kulmala, hyväluontoinen mies, raaskinut poiskaan häätää.

Pari naista näin keskusteli tien risteyksessä. Sovittivat tapansa mukaan matkansa yhteen kuin sanattomasta keskinäisestä sopimuksesta. Tuttu tienristeys! Jotakin pakisivat, ainahan sitä sattuu syrjäkulmallakin. Pienimmistäkin tapauksista riitti puheenaihetta.

— Että pitikin Samulille, raukalle, käydä noin. Mutta kyllä minä Kulmalaa puolustan, hän tiesi Samulista enemmän kuin muut. Kulmalan Karoliina kertoi, vaikka osan varmaan salasi. Ei Karoliina koskaan Samulia moittinut, valitti vain hänen juomistaan. Kehuipa vielä Samulia hienosieluksi.

— Muistan minäkin Samulin niiltä ajoilta, kun hän tähän kylään tuli, puuttui jo kolmaskin mökin

emäntä puheeseen. — Oli komea mies ja erikoisen pidetty, hiljainen ja aivan kuin sivistynyt. Kerrotaan hänen ruotsiakin osanneen, vaikkei taidostaan ylpeillyt. Oli siinä miehessä jotakin salaperäistä, mihin se hänen menneisyydessään pohjanneekin. Kerrotaan hänen kokeneen jonkin vakavan järkytyksen, ties vaikka rakkausjuttu olisi näytellyt osaansa. Tukkijätkien mukana hän silloin kulki, kun tähän kylään asettui — ja siitä on jo paljon aikaa.

— Retkuna minä ainakin häntä pidin. Aluksi tosin katselin häntä sillä silmällä, että kumpi meidän Hilma vain huomaisi — tai paremminkin — että Samuli huomaisi Hilman . . . Mutta eihän siitä mitään tullut! Eikä Samuli uskonut Jumalaankaan niin kuin muut ihmiset, eikä käynyt Herran ehtoollisella. Pappikin häntä siitä nuhteli.

— Karoliina kuitenkin kertoi Samulin puhuneen Jumalasta Kulmalan kanssa. Kuulemma keskustelivat usein kahden kesken. Kyllä Samuli oli tavallaan uskovainen, vaikkei hän kirkon oppeja hyväksynytäkään. Sanoi minullekin, kun kehoitin häntä kirkkoon tulemaan: ”Tekisit itsekin paremmin, kun yrittäisit noudattaa Kristuksen oppeja”. Minä tietenkin loukkaannuin ja sanoin jotakin rumaa, mutta olen sanojani jälkeensä katunut. Samuli ei suuttunut, katsoi vain niin kummasti.

— Minulle ainakin riittää sakramentit ja hyvä saarna, sellainen, joka vähän itkettää. En minä niistä puheista paljoakaan muuten välitä enkä ymmärrä, mutta tekee niin hyvää vanhalle sisus-

kunnalle, kun toiset näkevät minun tulleen synnintuntoon. Pidänkin aina suurta ja puhdasta nenäliinaa mukani kirkkomatkalla . . . Ei vainajasta pitäisi pahaa ajatella eikä häntä pahalla muistella, mutta kun on kerran katkeroitunut, niin minkäs sille syntiselle luonnolleen mahtaa. Olisipa Samuli huomannut Hilman . . .

— Olen saanut sen verran selvää, että Samuli oli varakkaan talon poika ja arvossa kotipitäjässään. Sota-aikana hän oli kokenut jonkin järkytyksen, kuten sanottiin, ja lähtenyt maailmalle. Palasi aikanaan kotiinsa, mutta ei halunnut jäädä hoitelemaan kotitaloaan. Oli tullut kovin vaiteliaaksi ja elellyt allapäin. Sitten lähti tukinuitolle ja siltä reissulta jäi tähän kylään.

Samuli makasi kylmänä Kulmalan riihessä. Hänen elämänsä oli eletty, olipa se sitten eletty hyvin tai huonosti. Moni on elänyt paremmin, moni paljon huonommin ja jokaisen on Tuoni ottanut aikanaan, riisunut paljaaksi paheista ja hyveistä. Jokainen heistä on laskettu syvälle maakuoppaan ja luotu multaa päälle. Kaikki, niin huonot kuin hyvätkin, ovat tulleet lopulta saman arvoisiksi.

Samuli itse tunsikin kuitenkin toisin, sillä hän ei huomannut tapahtuneen erikoista muutosta. Viime aikoina hän oli ollut niin usein humalassa, että hänestä tuntui kuin olisi taaskin ollut jossakin rapakossa korviaan myöten. Muta tuntui tunkeutuvan suuhun ja jotakin liejun tapaista valui pitkin

ruumista. Silmätkin olivat täynnä tahmaista limaa. Oli hämärää, märkää ja iljettävää. — Olenkohan taas päissäni, välähtää hänen aivoissaan. — Otinhan minä aamulla vähän ja läksin myllyyn Kulmalan kanssa. Nousin kärryille ja . . . niin, putosin siinä käänteessä, nyt sen muistan. Jättiköhän se Kulmala minut maantien ojaan . . . Ei, sellainen ei ole mahdollista, ei Kulmala minua jätä, vaikka olenkin tällainen. Mutta mitä tämä tahmainen lima on? Olen kuin liisterissä. Missä minä olen? Missä?

Samuli yrittää päästä pinteestään, hieroo silmiään ja korviaan ja yrittää nähdä. Mutta kaikkialla on pimeää, tai oikeammin sanoen hämärää. — Jospa ottaisin ryypyt, niin järki selviäisi. Jäihän sinne puteliin vielä!

Samuli hamuilee pulloaan ja ihmettelee, miten paljon siellä onkin vielä ainetta, melkein täynnä. Hän hyväilee pulloaan ihmetellen samalla, kuinka se voikin olla noin täynnä vielä. Vähän pohjalla piti vain olla. Samuli kallistaa ja tulinen neste virtaa suuhun, vaan ei ota mennäkseen kurkusta alas, ei vaikka kuinka yrittäisi. — Minne se liemi joutuu, kun ei vatsaan mene? Pitkin takin ja ihon väliä juoksee. Mitä merkillistä? Tuolla kurkussa on selvä reikä leuan alla, aivan sormen mentävä reikä. Hyvä tavaton, olenkohan loukannut itseni! Mutta pitäisihän siitä tulla verta, jos siellä on haava. Verta ei tule, vaan tulinestettä, sitä samaa kuin pullossakin. Selvää viinaa, tunnenhan toki hajusta . . . Nyt on jokin hullusti, mutta mikä?

Ellei tämä ole pahaa unta, niin olen juoppohullu. Ei tällaista voi muuten tapahtua . . .

Samassa kuuluu kaameaa naurua, ivallista, pilkallista, pirullista. Sitä kuuluu joka puolelta. Samuli alkaa jo vähän nähdäkin, hämärästi. Tuolla näkyy jokin luikerteleva, iljettävä otus. Se tulee yhä lähemmäksi, nyt se irvistää, nauraa hohottaa, esiintyy uhkaavasti. Pelko ja kauhu täyttävät Samulin mielen. Hän huutaa, mutta huuto hukkuu kuin huutaisi tynnöriin. — Painajaisunta tämä on tai juoppohulluutta . . .

Hämärä heikkenee hieman ja Samulilla on jano, hirmuinen jano. — Eikä tuo kaulakaan pidä, vuotaa kuin seula, hyvä aine menee pitkin rinnuksia. Mitähän lienevät nuo kaikenlaiset elukat tuolla ja joka puolella? Niillä on häijyt silmät, niiden silmissä palaa koston tuli . . . Mutta — nehan ovatkin ihmisiä, aivan eläviä ihmisiä, vaikka matelevat pitkin maata kuin elukat suossa. Kaikki menevät tuonnepäin, samaan suuntaan. Mitähän siellä on?

Samulikin alkaa rynnistää sinnepäin ja huómaa suuren tynnörin ja siinä hanan, josta juoksee — mitä? Viinalta se haisee. Samuli ponnistaa kaikki voimansa, työntää toisia tieltään, tyrkkii ja potkii. Hiki tuntuu virtaavan pitkin ruumista, jano kasvaa aivan kamalaksi, hirmuinen himo raatelee häntä. Viimein hänen onnistuu saada suunsa hanan alle ja kirkas neste juoksee suoraan suuhun. Mutta kurkku ei vedä, kaikki vuotaa kaulasta ulos, kaikki. — Tämähän on helvettiä, välähtää Samulin tajunnassa — helvettiä eikä mitään muuta. Hän riuh-

taisee takistaan kappaleen ja työntää kaulaansa. Koko nyrkki menee suoraan kaulasta sisälle ja poski hajoaa riekaleiksi. Kurkku on kuin korkattu, aivan ummessa. Kaikenlaiset matelijat ja nilviäiset ryömivät sinne tänne. Niitä on alla ja päällä, ne tunkevat suuhun ja sieraimiin. Ne pilaavat tuon tuliliemenkin, sehän haisee aivan virtsalta . . .

Väsyneenä ja läähättävänä Samuli oikaisee vatsalleen liejuiseen maahan ja yrittää miettiä tilaansa, muistella aamullista myllyyn lähtöään. Hän ei ymmärrä tilannetta. Järki tuntuu selvältä kuin ennenkin, mutta uusi tila on hänelle tuntematon.

— "Voi Jumalani, auta . . ."

Samassa Samuli näkee silmän, yhden silmän. Uusi salaisuus. — Kuinka näen silmän, vaikka kasvoni ovat maahan päin? Se on kuin entisen morsiameni silmä, sen, joka oli ja meni. Mutta hänellähän oli kaksi silmää, eikä kumpainenkaan ollut aivan tuollainen. Tuo silmä nuhtelee, moittii, se on kuin paha silmä. Paha, koska se moittii ja nuhtelee . . . Mutta sehän onkin äitini silmä, aivan varmasti. Äiti oli hyvä. Kyllä hänkin nuhteli noin, mutta nuhtelussa oli rakkautta . . . Äsh, ei tässä rakkautta tarvita, helvettiin koko inhoittava kiikari. Mitä sinä tahdot minusta? Minä tahdon viinaa, viinaa. Voi tuota polttoa ja janoa tuolla rinnassa.

Samuli riuhtaisee takkinsa auki ja tutkii itseään tarkemmin. Hän tunnustelee kaulaansa ja rintaansa, joissa polte kovimmin riehuu. Kaula on kuin räsyriekale ja rinnassa on hirveä paise. Paiseesta juoksee visvaa ja pahalta haisevaa limaa. Tuskan

hiki virtaa pitkin Samulin ruumista ja kaamea, epätoivoinen nauru täyttää ilman. Ja taas tuo silmä. Nyt se mokoma puhuu, silmä puhuu! Aivan selvästi se hokee: "Sika-Samuli, Sika-Samuli. Sinä-hän olet täysi sika, etkö nyt jo näe itseäsi?" — Äidin silmä se on, voi äitini, auta entistä lastasi, auta, auta . . .

— Silmä on niin rehellinen, siinä on sääliä, se tahtoisi auttaa. Mutta miksi on vain yksi silmä? Jos niitä olisi kaksi, silloin tuntisin jo niiden omistajankin. Kysyisin, miksi kaulani on kuin ränni sateella ja miksi rinnassani on paise, suuri kuin pata? Jospa se onkin Jumalan silmä? Jossakin kuvassa Jumala on esitetty kaikkialle katsovana silmänä . . . Samassa silmä tulee lähemmäksi ja Samuli kääntyy sitä tutkimaan. Se on kuin enkelin silmä, siinä näkyy selvästi järkeä. Miten silmässä voi olla järkeä? Ja miten se voi puhua? Nyt silmä on aivan lähellä, nyt se menee Samulin päähän, sisälle. — Tämäpä merkillistä! Silmä on nyt sisällä päässäni, minä näen sillä silmällä, kuulen sen puhuvan itselleni.

— Olen järjen silmä, oman järkesi silmä. Sanoit minua ennen omaksitunnoksi. Olen valistuneen järjen silmä.

— Sano sitten, miksi tilani on tällainen, kyselee Samuli. — Eikö noilla toisilla, tuolla ympärillä matelevilla ole järjen silmää?

— Ei läheskään kaikilla. Olet onnellinen, että sinulla on sellainen. Kaikilla on kyllä omatunto, mutta sangen harvoilla se on valistunut. Sinun

omatuntosi on valistunut, sillä sinä olet sitä valistanut.

— Miten?

— Kyselemällä sekä tutkimalla elämän ja kuoleman arvoitusta. Olet etsinyt totuutta, ainakin vähän, et ole aivan hukkaan elämääsi elänyt. Jumalaa olet etsinyt ja vaikka et Häntä löytänytkään, — niin paljon et vielä etsinyt — niin järkesi on valistunut eli omatuntosi on järkevoitynyt. Nuo toiset ovat onnettomia, sillä he eivät osaa nähdä surkeata tilaansa, mutta sinä osaat ja siinä on pelastuksesi.

— Sano, miten olen tällaiseen tilaan joutunut?

— Olet kuollut, etkö ymmärrä? Olet vainajien maailmassa, manalassa.

— Helvetissäkö? Tämähän on todella helvettiä, kamalaa, inhoittavaa . . .

— Ethän uskonut eläessäsi helvettiin, kuinka siihen nyt uskot? Ohimenevä tilasi on kiirastulta, puhdistusta. Eihän tuollaisessa tilassa taivasten porteille mennä, siksi sinun tulee puhdistua. Himosi sinua raatelee. Katso nyt itseäsi ja ympäristöäsi minun kauttani, sillä minä olen sinun valistuneen omantuntosi ja järkesi silmä. Silloin näet tilasi ja keinot, miten voit vapautua.

Samulin taistelu tuntui ikuisuudelta. Oliko se kestänyt päivän, viikon vai vuoden? Aika ei näyttänyt merkitsevän mitään. Kaikki näytti yhden-tekevältä, ei ollut päivää ei yötä, vain harmaata hämärää ja polttavaa tuskaa. Sitten se tapahtui!

Samuli osasi todellakin katsoa tuon salaisen silmän läpi. Ihmeellistä. Hän näki sillä silmällä, näki itsensä ja ympäristönsä. Hän katseli onnettomia ihmispoloisia ympärillään ja huomasi, etteivät he tienneet toisistaan, eivät nähneet kuin itsensä ja lisäksi toistensa himot. He taistelivat omien ja toistensa himojen kanssa. Heillä ei ollut lähellään tajuntaa valaisevaa tähteä. Tähti kyllä oli, mutta se oli hyvin kaukana, aivan kuin pitkän langan yläpäässä, eikä sen valo yltänyt alas tähän hämääseen tilaan. — Mutta minulla, Samulilla, on tuollainen tähti ja se on aivan lähellä, päässäni. Tähti on valistuneen omantunnon silmä ja sillä nyt katselen. Oma minäni, tämä, jota sanon itsekseni, on kuin roskaläjä pellolla, mutta tuolla sisässäni näkyy ihmisen piirteet. Tämän roskan heitän pois, se joutaa, näen sen nyt. **Tahdon**, että se lähtee minusta, **tahdon olla tuo sisälläni oleva ihminen**.

Ihmeekseen Samuli huomaa ympäristönsä muuttuneen silmänräpäyksessä. Ilma on käynyt valoisammaksi, aivan kuin auringonlaskun jälkeen. Joku tuttu ihminen puhuttelee häntä, nimeä hän ei jaksa muistaa. Tuntuu niin hyvältä tavata joku tuttu.

— No, johan lopultakin heräsit, Samuli! Kyllä sinua saikin ravistella.

— Heräsin? Olenko siis ollut unessa?

— Näit pahaa unta manalassa. Minä olen Hansu, tukkijätkä. Oletko minut unohtanut? Yhdessä työskentelimme siellä yläjuoksulla.

— Jo muistan. Sinähän suistuit jokeen, kun suma laukesi. Yritin onkia sinua ylös monta päi-

vää . . . Miten olet noin puhtaan ja siistin näköinen?

— Tuonelassa puhdistuu vähitellen. Muistathan keskustelumme näistä kuolemanjälkeisistä asioista siellä yläjuoksulla? Mietimme Jumalan olemassaoloa, ihmisen arvoitusta, elämän jatkumista kuoleman jälkeen. Vakuutin, että mikäli kuolen ennen sinua, niin tulen Tuonelassa sinua tapaamaan. Välillä nauroimmekin omille mietelmillemme, mutta toisaalta olimme vakavissamme . . .

— Muistanhan tuon, mutta miten tiesit tulla luokseni nyt? Mistä tiesit minun kuolleen?

— Ajatukset vetävät täällä ihmiset yhteen. Näin heti sinussa tuon valistuneen omantunnon silmän ja yritin vaikuttaa sen kautta sinuun. Kauan yritin sinua herätellä, mutta olit sokea ja kuuro kaikille yrityksilleni. Viimein, kun oikein kovasti ajatuksiani keskitin, onnistuin puhumaan tuon sielusi silmän kautta. Muuta puhetta et kuullut, mutta kun nimitin sinua siaksi, silloin kuullit. Sellainen nimitys kosketi sielusi tilaa, heräsit ja kuuntelit, mutta minua et nähnyt. Vasta nyt, heitettyäsi itsestäsi likaisimman osan, osaat kuunnella.

— Minulla on hämärä muisto jostakin silmästä — ja samalla kaameasta tilasta, jossa olen ollut, mutta kaikki tuntuu hyvin kaukaiselta. Jotakin on minussa jäänyt taakseni tai pudonnut pois.

— Sinusta on todella pudonnut jotakin pois. Ja vaikka et nyt enää muista järkesi silmän olemassa-

oloa, niin se astuu esiin heti tilanteen vaatiessa. Sait järjen silmän, kun etsit totuutta eläessäsi . . .

Hansu häipyi pois ja Samulin ympäristö muuttuu jälleen. Hän huomaa istuvansa hiljakseen juoksevan virran rannalla. Yksin. Yhtään ihmistä ei näy, ei liioin puita eikä kasveja. Vain kiviä ja kallioita virran kummallakin puolella. Joki on kuin erämaassa, keskellä päivän polttamaa autiomaastoa. Samuli istuu rannan kivellä ja — uittelee varvas-
taan joessa. Oikean jalan isoa varvasta. Varvas on omituisen pitkä ja aivan kuin tulehtunut ja sen päässä on kuin kotkan kynsi. — ”Kyllä se tästä paranee”, miettii Samuli — ”paranee, kunhan aikani haudon virrassa”. Koko hänen tajuntansa on keskittynyt varpaaseen, välillä hän yrittää kävelläkin, mutta varvas on aina tiellä. Täytyy pitää silmällä, ettei kukaan astuisi sen päälle ja pilaisi sitä, sillä oikeastaan se kaunistaa omistajaansa ja vaikuttaa arvokkaalta . . . Merkillinen pelko, sillä yhtään varpaalle astujaa ei näy.

Jälleen yrittää Samuli kävellä, ties kuinka monennen kerran. Mutta varvas tarttuu kiveen ja suistaa omistajansa suinpäin jokeen. Ylös noustessa näkyy varpaan haukankynteen tarttuneen ihmisen pääkallo, iljettävä, irvistävä, tyhjä silmäkuopat ammollaan. Samuli ravistaa sen rannalle. Samalla hän huomaa pääkalloja olevan kivien välissä enemmänkin. Niitä on pitkin rantaa, tuolla aivan kasoittain, kokonaisia, leukaluut irronneina,

halkikalloisia, hampaat rikkoutuneina... Samulia puistattaa, hän yrittää kääntää huomionsa varpaaseen. — On tämä kunniakas varvas, nuo kallotkin ovat sen aikaansaamia, oikea ritarivarvas ja aatelikynsi. Siinä on minun kunniani, sankarikunnia, elämäni kruunu. Kunhan uittelen sitä virrassa, niin se kaunistuu ja ihmiset kiittävät suuruuttani ja varpaani aitoutta. Kunhan ei vain kukaan astuisi sen päälle . . . Siinä on tuollainen kyhmykin, kauneuskyhmy, tuossa kynnen vieressä. Kyhmystä kasvaa tuollainen yksinäinen karvakin, aivan keskellä kyhmyä. Kaksikin karvaa, kolme, neljä . . . Nythän niitä kasvaa vaikka millä mitalla, nyt menee koko kauneus, kyhmy on kuin karvalakki. Se paisuu, laajenee . . . Sehän on ihmisen pää ja siinä tukka, silmätkin näkyvät ja huuliparta. Kaartisen Kallehan se on, Kallen pää. — Miten kummassa sinä siihen kasvoit, takerruit varpaaseeni? Minähän olin sinun kanssasi silmätysten siellä kanakaalla ja jos varmasti jonkun ammuin, niin juuri sinut. Sinä olit vihollisen puolella, siellä suuren kiven takana... Mutta Kalle katsoo verestävin silmin ja tuntuu sanovan: "Syyttömän ammuin, koulutoverisi. Veljesviha tekosi motiivin saneli". Tuskan ja häpeän hiki kihoaa Samulin ihoon. — Voi tätä häpeää, että tuo, jota pidin verivihollisenani, on kasvanut kiinni varpaaseeni, kunniani tunnukseen. Helvetillinen häpeä . . .

Samuli on menettänyt täysin ajankulun tajun. Ainoa ajatus on varvas ja siihen kasvanut Kallen pää, joka puhuu ja jolle Samuli vastailee. Kalle

syyttää ja Samuli puolusteleee entisiä tekojaan. Polttava tuska varpaassa vain kasvaa. Kauneus-varvas on vähitellen muuttunut aristavaksi, tulehtu-neeksi kasvannaiseksi, jota täytyy yhtenään uittaa virrassa, jotta se paranisi. Vihdoin hiipii hienoinen katumus Samulin sieluun, katumus ja aivan kuin rukous: "Armahda Isä". Samassa välähtää jossakin yksinäinen silmä, välähtää toistamiseen. Jo näkee Samuli silmän ja se tuntuu puhuvan. — Missähän olen tuollaisen silmän ennen nähnyt? Varmaan olen sen joskus nähnyt, mutta unohtanut. Nyt se taas puhuu: "Miekalla ansaittu kunnia on häpeä helvetissä". — Helvetissä? Olenko helvetissä? Nyt silmä tulee pääni sisään, merkillistä: näen sen läpi itseni ja ympäristöni. Joen kahden puolen on ihmisiä. He istuvat jokainen yksikseen. Kukaan ei tiedä muiden olemassaolosta. Tuolla uittelee joku jalkaansa vedessä. Tuolla taas on eräällä merkillinen kruunu päässään. Onpas hän mahtava kruunustaan, keimailee sillä kuin riikin-kukko pyrstöllään. Tuolla on eräällä ritaripukuyllään . . . Ja minun sairas varpaani. Mutta sehän on sotahulluuden kasvattama, veljessodan ja veljesvihan kasvannainen . . .

— Hei Samuli, etkö enää tunne Hansua, tukki-jätkää? Mikä sinun varvastasi vaivaa, kun sitä pitää yhtenään uitella?

— Kas, Hansu . . . Tämä on sairas varvas, se paranee virrassa, paranee kunhan ehtii . . .

— Miksi noin ihaillet Kallen päätä tuossa kynnen vieressä?

Taas valtaa Samulin masentava häpeä. Hän painaa päänsä alas ja puhuu. — Täytyihän sitä yhtyä sotaan, kun vihollinen hyökkäsi ja tuo Kalle . . . koulutoverini hän kyllä oli, mutta kunnian edessä täytyy tunnesyitten vaieta.

— Sinun kätesihän ovat aivan veressä ja vaatteesi, ihmisen veressä! Etkö häpeä . . .

Vihan lieskat välähtävät Samulin silmissä ja hän hyökkää silmittömässä raivossa Hansun kimppuun, mutta varvas tarttuu kiveen ja Samuli syöksyy jälleen suinpäin jokeen . . . ties monennenko kerran. Hansu tarttuu hänen niskaansa, ravistaa, tarttuu kipeään varpaaseen ja vääntää, murtaa varpaan irti ja nakkaa jokeen. Samuli läähättää, istuu kivelle kuin lapsi, nöyränä ja itkevänä . . .

— Jokos nyt jaksat kuunnella järkevää puhetta, kysyy Hansu? Olet Tuonelassa ja taistelet sota-intosi kanssa. Olit kansalaissodassa ja uskoit taistelevasi hyvän asian puolesta. Olet murhaaja. Ymmärrätkö? Murhaaja. Myöhemmin sinulle kyllä selvisi, että sota on rikos. Ymmärsit sen jo silloin, kun tukkeja uittaessamme asiasta keskustelimme, mutta tuudittauduit sellaiseen uskoon, että aika parantaa haavat ja elämän virta puhdistaa sinut. Tämä oli laiminlyönti ja sen seurauksena sait nyt uitella varvastasi, tuota kunniasi arkaa välinettä virrassa. Pelkäsit jonkun astuvan varpaallesi, muistuttavan sinua entisestä sotainnostasi. Se oli sinulle arka paikka ja se kasvatti tuollaisen kasvannaisen. Et puhunut toisille katumuksestasi. Piilotit entiset erehdyksesi ja näin tietämättäsi houkuttelit toisia-

kin intoilemaan sodan puolesta. Jos olisit puhunut toisille: Sota on hulluutta, murhaamista, tiedän sen, sillä olen ollut itse sodassa ja sotainnon vallassa, mutta nyt jälkeinpäin olen herännyt näkemään erehdykseni. Jos olisit näin auttanut toisia-kin järkevään elämään, niin Tuonelalla ei olisi ollut valtaa ylitsesi. Nyt sinua ei pelasta muu kuin ankara katumus. Sinun on ravistettava pois viimeinenkin hiven sotainnostasi, ennen kuin voit jatkaa eteenpäin kuolemanjälkeisessä maailmassa. Täällä on Jumala tuomarina ja ihmisten kuviteltu valta ja mahti on täällä vain tyhjää tohinaa . . .

Samuli ja Hansu kävelevät kesäisen niityn laitaa. Tuolla vähän kauempana virtailee joki rauhallisena. Ilma on kuulakasta ja aamukaste tuoksuu merkillisen viehättävästi. Kaukaa kuuluu uittomiesten laulu, surunvoittoinen, kaipaava . . .

— Täällähän me elimme elämämme onnellisimmat hetket, puhuu Samuli. — Täällä niityn laidassa, missä keskustelimme iäisyyskysymyksistä. Täällä joen yläjuoksulla oli rauha, ylimaallinen rauha . . . Muistatko Hansu?

— Muistan toki. Täällä kertailimme lapsuutemme ja nuoruusvuosiemme muistoja, joissa Roopella ja Alitalon Aatamilla oli keskeinen osa.

— Nyt täyttää mielen rauha ja autuus kuten silloinkin. Kas, aamuaurinkokin nousee samoin kuin ennen ja aamuvirkut linnut soittelevat kesäisiä kaipauksiaan. Elämä täällä on suloista, vieläkin

suloisempaa kuin silloin, kun ensimmäisen kerran joen yläjuoksulla tajusin Jumalan läheisyyttä. Jospa teemmekin tänne asuntomme?

— Emme tee, Samuli. Meillä ei ole aikaa nauttia taivaisista aistimuksista. Työ odottaa.

— Työ?

— Niin, työ vainajien auttamiseksi.

— Mitä tarkoitat?

— Kun ensin lepää, alat muistaa vaihteita, joiden kautta itse kuljit tänne. Omantunnon silmä, valistuneen järkesi silmä on sinulla hereillä. Se alkaa puhua sinulle. Sinä itse huomaat olevasi tuo silmä. Alat nähdä Tuonelassa elävien vaivan ja tuskan. Sinun on opittava heitä auttamaan. Siihen eivät kykene kaikki, mutta sinä kykenet.

— Miten sellaiseen työhön kykenisin?

— Vien sinut kouluun, jossa se taito opitaan. Toin sinut ensin tänne. Täällä menneen elämäsi jaloin muisto herätti sinussa valveille parhaimman itsesi, sen, joka osaa rakastaa ja sääliä, nostaa ja auttaa. Olet aina ollut pohjimmiltasi jalo ihminen, mutta elämän ankara koulu painoi ihmisyyden lokaan sinussa. Nyt se on jälleen herännyt, nyt voit ryhtyä tekemään täällä sitä työtä, jota sinun olisi pitänyt tehdä eläessäsi. Maallinen elämäsi kului suureksi osaksi hukkaan, koska et löytänyt elämäntehtäväsi. Nyt voit opetella täällä, kasvat-
taa itsessäsi kukan ihmisyyden puuhun. Kun syn-
nyt maan päälle uudelleen, niin löydät helpommin elämäntehtäväsi.

— Tahdon oppia hyväksi ihmiseksi, puhuu Samuli — siihenhän suuri Mestarimme meitä kannusti. Mutta taitoa mennä Tuonelaan vainajia herättele-
mään, sitä minulla ei ole. Sen taidon tahtoisin oppia.

— Mestarikin astui alas Tuonelaan ja puhui van-
keudessa oleville hengille. Jos tahdomme seurata Hänen jälkiään, niin meidänkin on opittava sama taito. Pelkkä sääli ja rakkaus eivät riitä, pitää omata myös taitoa. Vainaja jota yrität auttaa, on useimmiten täysin kuuro puheillesi, mutta hän voi nähdä kuvan, jonka luot ajatuksillasi hänen tajun-
taansa. Kuvan pitää olla heijastuma vainajan maan päällä kokemasta tapahtumasta. Silloin hän näkee ja ymmärtää sen. Vien sinut kouluun. Siellä opit keinon saadaksesi selville, mikä erikoinen ja yleinen hyvä on auttamaasi vainajaa kannustanut, mitkä ajatukset ja tunteet ovat olleet hänelle pyhiä. Luot ajatuksissasi kuvan tuosta hyvästä ja siihen liittyvästä tapahtumasta ja upotat kuvan vainajan sieluun. Sitä katsellessa hänen sielunsa avautuu ja silloin voit puhua ja opettaa. Vainaja kuulee ja ymmärtää . . .

INKVISIITTORIN KOURISSA

Muurari-Roope lepäsi valveilla sairaalan vuoteessa. Kalpea täysikuu katseli suoraan hänen sänkyynsä suuren akkunan yläruudun lävitse. Yö oli valoisa, vaikkakin keskiyöllä jo tähän vuodenaikaan hämärsi. Lattianrajassa oleva yölamppukin oli sammutettu. Yöhoitaja pistäytyi huoneessa, vaihtoi Roopen hikisen paidan kuivaan ja ojensi lääkelasin. Viereisen vuoteen potilas valitti hetken hiljaa. Sitten kaikki oli jälleen rauhallista. Vain heikkoa särkyä päässä ja käsivarressa.

Roope muisteli merkillisiä kokemuksiaan Paavalin seurakunnan salaisessa kokouksessa. Hän ryhtyi erittelemään siinä esiintyneitä kohtia ja mietti, olisikohan tuollainen ilmiö todellakin jonkin entisen elämän muistamista, vai olisiko hän mahdollisesti joskus joko ajatellut tai lukenut samantapaisista asioista. Hän pinnisti muistikykynsä äärimmilleen, muttei muistanut koskaan ajatelleensa tai lukeneensa mitään tuollaista. Lisäksi hänen kokemuksensa olivat liian eläviä sairaan ihmisen harhakuvitelmiksi ja hän esiintyi itse niissä aktiivisesti. Tässä täytyy olla kyseessä entisen elämän muistaminen. Hänen fyysilliseen organismiinsa on todennäköisesti

tullut jokin vika, onnettomuus on avannut siinä aivan kuin oven menneisyyteen. — Ihmiset eivät muista edellisiä elämiään, miettii Roope. Elämä on viisaudessaan sulkenut tajunnaltamme menneisyyden ja armahtavaisena rajottanut tietoisuutemme nykyisyyteen. Siten jaksamme elää. Eläessämme näin tietämättöminä olemme samalla vapaita, sillä jos osaisimme lukea menneisyyttämme kuin avointa kirjaa, niin kuinka moni meistä jaksaisi elää! Kenties kaikkien historia on niin kirjava, niin täynnä vaikeuksia, onnettomuuksia ja kenties olemme valmistaneet toinen toisillemme niin monta katkeraa hetkeä, tuskan maljaa, aiheuttaneet surua, tehneet vääryyttä..., ettemme kestäisikään nyt sen kaiken tietäessämme. Kyllä Jumala on suunnattomasti ihmisiä viisaampi. Rakkaudessaan hän on tehnyt meidät sokeiksi entisyytemme suhteen. Ruumiini on sairas, tiedän sen, muttei se merkitse sitä, etteivätkö kokemukseni silti olisi tosia ja aikoinaan juuri niin tapahtuneita kuin ne äsken koin. Jokin salaperäinen ovi vain on minussa avautunut, mutta ehkä sekin on osoitus elämän viisaudesta. Ehkä elämä haluaa opettaa minulle jotakin, ja siksi tuli tämä onnettomuus. Ehkä se on salapukuinen siunaus . . . Niin, Lea! Salaperäisen kokouksen aikana tiesin Lean olevan rabbiinin tyttären. Olinhan istunut rabbiinin pyynnöstä hänen huoneessaan ja puhunut tuolle viisaalle miehelle siitä, että Jeesus on Kristus. Olin selittänyt asiaa vetoamalla profeettoihin. Lea oli istunut käsistöineen lähettyvillä, kuunnellen tarkkaavasti. Tämän kaiken tiesin, mutta hämäräksi

sen sijaan jäi, miten rabbiini asiaan suhtautui. Leasta tuli kristitty, entä hänen isästään?

Roopen ajatukset kiersivät. Olihan nyt aikaa miettiä menneitä yön hiljaisina hetkinä. — Missä hän lienevät lapsuuden ja nuoruuden tuttavat tällä hetkellä? Samuli ja Hansu ovat erityisesti mieleeni jääneet. Molemmissa oli jotakin kiinnostavaa, tuttua, olivat kuin sukulaisia. Hansu oli hiljainen poika, ja viihdyimme hyvin yhdessä. Hän johdatteli puheen aina vakaviin asioihin. Taisi olla pohjimmiltaan uskonnollinen, vaikka sitä peitteli. Samuli oli hieman toista maata, puheliaampi, mutta samalla lempeä luonteeltaan ja helposti innostuva. Siksi hän luisui kansalaissotaankin mukaan. Kummastakaan en ole kuullut mitään heidän maailmalle lähdettyään. Samulilla oli morsian, mutta suhde katkesi jostakin syystä. Jälkeenpäin kertoivat Samulin vaipuneen juoppouteen ja elelevän jossakin maalaiskylässä... Mutta... tämäpä merkkillistä: Pikku Leenassa on jotakin, joka muistuttaa Samulia. Mikä, sitä en todellakaan osaa sanoa... Ei ole tullut koskaan kysytyksi hänen vanhempiaan. Otankin sen puheeksi heti Leenan saavuttua... Ovatkohan Samuli ja Hansu vielä elossa?

Miettiessään näitä valtasi Roopen raukeus, mutta kumma kyllä hän ei menettänyt tajuntaansa kuten aikaisemmin. Nyt hän koki uutta, aivan kuin virta olisi kulkenut hänen lävitseen ja tuo virta oli ajan virta. Se veti häntä vastustamattomasti jonnekin kaukaiseen menneisyyteen ja samalla hänessä itses-

sään tapahtui sisäinen muutos. Hän muuttui toiseksi ihmiseksi, vähitellen. Hitaasti siirtyi Roope syrjään ja sijaan astui Keefas. — Keefas astelee hieman levottomana rabbiinin huoneeseen, esittää asiansa, koska rabbiinin palvelija on isäntänsä käskystä käynyt pyytämässä häntä rabbiinin puheille. Keefas käy uudelleen läpi keskustelun yksityiskohdat, ihmettelee Lean vaiteliaisuutta, miten Lea kuuntelee kaikkea tarkkaavaisena luoden silloin tällöin katseensa häneen. Siinä katseessa on suurta kunnioitusta, mutta samalla kuin avunpyyntöä. Eikö Lea siis uskalla ottaa osaa keskusteluun? Ja kuitenkin rabbiini on kohtelias ja näyttää kiinnostuneelta . . . Nyt Keefas astuu ulos, nyt hän menee toisten kristittyjen luo kertomaan tapahtumasta. Veljet hämmästyvät, miltei kauhistuvat. ”Pakene mahdollisimman nopeasti, olet joutuva vainoojiamme käsiin. Tunnemme tuon miehen”... Mutta Keefas ei pelkää. Hän julistaa sanomaansa temppelin aukiolla, kansaa runsaasti ympärillä. Kauan hän saa puhua, mutta sitten alkaa kuulua vastaväitteitä, uhkauksia. Syntyy liikettä, hälinää. Kuuluu huuto: ”Kivittäkää!”. ”Rabbiini”, välähtää hänen tajunnassaan. ”Häinkö yllättää kansaa kimppuuni?” Joku auttaa Keefasta pakenemaan sivuportista. Vainoojat jäävät jälkeen. Hän piiloutuu läheiseen metsään.

Mutta samassa tuo äskeinen ajan virta alkaa vetää häntä pois, jonnekin, kuin tulevaisuuteen äskeisestä. Olosuhteet ja ympäristö muuttuvat jälleen, niin, hän itsekin muuttuu jälleen toiseksi.

Keefas jättää hänet ja hän onkin nyt... Kasper. Hän istuu vankilan tyrmässä, maanalaisessa huoneessa kahden toverinsa kanssa. Toinen tovereista on jo vanha mies, toinen miltei lapsi vielä.

— Meitä odottaa kidutus, puhuu vanhempi miehistä. — Te olette vielä nuoria ja varmaan kestätte, mutta miten käy minun? Olen liian vanha kestääkseni. Mistä sinua syytetään, Kasper?

— Samoista "rikoksista" kuin teitä kumpakin, vastaa Keefas, joka tietää nyt olevansa Kasper. Hän tajuaa muuttuneensa salaperäisellä tavalla uudeksi persoonallisuudeksi, joka on yhtä todellinen kuin äskeinen, kaikessa hiljaisuudessa pois häipynyt Keefas. — Meitä syytetään kerettiläisyydestä, väärien oppien levittämisestä, paholaisen palvonasta ja ties mistä. Niin, Kristuksen ja Jumalan nimessä meidät uhataan viedä roviolle. Voi Kristus parka, sinusta on tehty narrien narri, sinun ylevät oppisi ovat joutuneet vallanhimoisen papiston astinlaudaksi.

— Noin minäkin olen ajatellut, vaikka en ole uskaltanut lausua ajatuksiani julki. Inkvisition puuhat ovat paholaisen palvontaa ja kuitenkin inkvisitio nauttii kirkon suojelusta. Olen toistuvasti kysynyt itseltäni, onko todella rikos noudattaa suuren Mes-tarin opetuksia? Kehoittiko Kristus tällaiseen? Tuhansia syyttömiä vainotaan, kidutetaan mitä jummimilla tavoilla, poltetaan elävinä . . . Voi kärsimysten paljoutta! Helvetin voimat tällaiseen innoittavat. Jumalalla ei voi olla mitään osuutta näissä

puuhissa. Entä nuorukaisemme? Sinä et ainakaan ole vielä ehtinyt ”harjoittaa noituutta?”

— En tiedä mitään noituudesta, vastaa kolmas vanki. Olen aina uskonut hyvään Jumalaan. Kun kerran sattumalta kuulin kahden henkilön keskustele-
van ensimmäisistä kristityistä, joita nimitettiin gnostikoiksi, mielistyin heidän puheisiinsa. Olin rohkea ja lyöttäydyin keskusteluun mukaan. Sain kuulla salaisista seuroista, joissa tiedetään, mitä Kristus on opettanut. Nämä henkilöt kuuluivat johonkin sellaiseen. Uteliaisuuteni ja tiedonnälkäni heräsivät. Kävin usein heidän luonaan viisautta kuulemassa. Olin onnellinen ja tiesin löytäneeni oikean Kristuksen, elävän Kristuksen heidän opetuksesta. Käyntini olivat kuitenkin saattaneet minut inkvisition silmälläpidon alaiseksi ja nyt olen täällä.

Kasperin sisällä kuohuu. — Mestарimme opetti jokaisen kylvön tuottavan laadultaan vastaavan sadon. Meidän asemamme on nyt tällainen, kärsijän asema. Tämä on minun kohdallani jo kolmas kidutusviikko. Te tulitte vähän myöhemmin.

Kellarikopissa tuoksuu ummehtunut, kostea ilma. Ylhäällä katonrajassa olevasta kapeasta aukosta tunkeutuu vähän valoa. Se tulee luultavasti toisesta huoneesta ja luo koppiin hämärän valaistuksen. Tunnelma on painostava.

Hiljaisuuden katkaisee ulkoapäin tuleva narahtava ääni. Joku kävelee portaissa. Kopin oveen työnnetään varovaisesti avainta, aivan kuin peljäten

avaimen kääntymisestä aiheutuvaa ääntä. Outoa varovaisuutta. Vartija ei ainakaan tällä tavoin menettele. Lukko avautuu.

Ovesta astuu nuori mies, reipas mutta hinteläkasvuinen, asettaa ensi töikseen etusormensa koululle huuliensa eteen. Kaikki tietävät, mitä se merkitsee. Kukaan ei puhu sanaakaan. Tulija astuu Kasperin eteen, tekee salaisen merkin, johon Kasper vastaa. Tulija kuiskaa vielä Kasperin korvaan tunnussanan, jonka jatkon Kasper tuntee ja kuiskaa takaisin.

— Tunnen molemmat vankitoverini, sanoo Kasper. Tämä vanhempi mies on toisessa asteessa, mutta tämä nuorempi vasta pyrkijä. Jos on kysymys vain meidän ja inkvisition välisistä suhteista, niin voit puhua vapaasti.

— Kuulun Rooman looshiin, vastaa saapunut. — Looshini mestarin toivomuksesta etsin työtä täkäläiseltä inkvisitiokollegiolta ja pääsin palvelukseen. Olen käytettävissäanne. Puhun puolestanne, vaikka oman henkeni uhalla, teen kaiken auttaakseni teitä, pelastaakseni teidät.

— Onko miekan kärki koskettanut sinua? kysyy Kasper.

— On, kolmesta suunnasta: Idästä, Lännestä ja Zenitistä.

— Miten kannat miekkaa?

— Kärki alaspäin.

— Onko miekkasi leimuava vaiko sammunut?

— Leimuava, jos aurinko nousee. Sammunut, jos päivä on laskemassa.

— Tunnen sinut, vastaa Kasper. Puheesi on totta. Olet se henkilö, joka sanoit olevasi. Kiitos uhrauksestasi, mutta emme halua pelastua sinun henkesi hinnalla. Teet viisaasti, kun lähdet ajoissa. Vie kunnioitetulle mestarillesi meiltä terveisiä ja kiitä häntä hyvästä tahdostaan. Sano hänelle, että niinkuin suuri Mestарimme antoi ripustaa itsensä ristille toteuttaakseen näin käytännössä opetuksensa pahan vastustamattomuudesta, samoin mekin olemme valmiit tekemään kulkiessamme hänen jälkiään.

— Mutta näin menetellessäni tunnen pettäväni mestarini. Minun pitäisi kuitenkin tehdä jotakin. En voi palata takaisin tyhjin toimin.

— Voisithan kirjoittaa kirjeen tšekäläiselle inkviisiittorille, mutta järjestä niin, että olet jo matkan päässä, ennen kuin kirje annetaan hänelle. Vie nyt vankikopin avain sinne, mistä sen otit ja leimutkoon miekkasi edelleenkin kärki alaspäin nousevan auringon valossa. Olet Kristuksen ritari.

— Huomaan sinut korkeamman asteen ritariksi kuin itse olen. Ehkä haluaisit antaa minulle matkaani varten henkisen lahjan?

— Kauan sitten tunsin sinut. Elit silloin naisen ruumiissa ja nimesi oli Lea. Olit mukana Paavalin seurakunnassa. Riittääkö tämä lahjaksi?

— Kiitos armonosoituksestasi. Rauha teille kaikille.

— Rauha myöskin sinulle.

Nuori mies katosi hiljaa, kuten oli tullutkin. Ovi sulkeutui.

*

Aamu valkeni, kolea syksyinen aamu. Vartija saapui rymisten, ärjyen, käsissään köysiä. Raa'asti hän sitoi vangit toisen toisensa jälkeen, kädet selän taakse. Vartijan ärjyessä matkaa hiljainen kulkue kohti metsän laitaa, siellä olevalle aukiolle. Kaukaa jo näkyy hirsipuita ja erilaisia kidutusvälineitä. Suuri joukko kansaa on saapunut seuraamaan pyhälä innoituksella, miten kirkon mahtava käsi rankaisee vastustajiaan, ojentaa niskoittelijoita, ajaa pois "pahoja henkiä" ihmisten sieluista. Eräässä hirsi-puussa keinuu jo nuori ihminen, silmät pullistuneina, kasvot muodottomiksi mustuneina.

Uutta uhria, vanhanpuoleista miestä, joka ontuu toista jalkaansa, raahataan paikalle. Hänen yläruumiinsa on paljaana ja siinä näkyvät pitkin ja poikin kulkevat veripunaiset palkojuovat, jotka kertovat raivokkaista raipan iskuista. Kasper tovereineen viedään läheltä katsomaan edessä olevaa julmaa näytelmää. Vanha mies nostetaan pystyssä olevaan puuhun ja sidotaan keskiruumiistaan siihen riippumaan. Käsiin ja jalkoihin sidotaan köydet, joiden toiset päät kiristetään toisiin pystypuihin. Puupalikoitten avulla kierretään köydet kireälle ja näin venytetään hänen kaikkia jäseniään eri suuntiin. Tuskan hiki virtaa kidutetun ruumiista ja kansa on haltioissaan. Piiskurit ryhtyvät työhönsä ja jokaisella sivalluksella nousee uusi punainen palko uhrin ruumiiseen.

Köydet kiristyvät yhä, piiskan sivallukset yltyvät. Uhri väänтелеhtii, voihekii, valittaa. Näky on kuin huumaavaa juomaa ympäröivälle väkijoukolle, se

melkein ulvoo pyhässä kiihkossaan. ”Sytyttäkää rovio”, huutaa joku ja huutoon yhtyy toisia huutajia. ”Roviolle kerettiläinen, antikristuksen palvelija, Jumalan vihollinen!”. Kiduttajat hellittävät köysiä, sillä uhri alkaa mennä tainnoksiin.

Lyhyen keskustelun jälkeen päätetään uhri polttaa. Puita kannetaan paalun juurelle ja ympärille, köydet irroitetaan ja mies riippuu keskiruumiistaan sidottuna, hervottomana. Hetken kuluttua nuoleskelevat lieskat onnettoman uhrin ruumista. Muutamat virittävät tuomiouhkaisen virren, mutta sen ääni hukkuu piruiksi muuttuneitten ihmisten ulvontaan. Virkamiehet ja papit katselevat sivummalta täysin tunteettomina, kun tuli nuoleskelee onnettoman ihmisen ruumista. Jo tuoksahtaa palaneen lihan käry, rakkulat paisuvat ja... yliluonnollisin ponnistuksin uhri kohoutuu pystyyn. Ylimääräinen rauha valaisee uhrin silmät ja loistaa niistä. Viimeisillä voimillaan hän avaa suunsa ja huutaa kovalla äänellä: ”Jeesus Kristus, Vapahtajani, Sinua olen yrittänyt palvella elämäni ajan, sinua olen rakastanut yli kaiken, sinun pyhät käskysi ovat olleet lakini. Anna anteeksi näille julmille ja sokeille veljilleni ja ota henkeni”.

Pyhä inkvisiittori, harmaatukkainen, tuikeakatseinen mies on katsellut näytelmää, kuten muinoin saatana katseli Jobin kärsimyksiä. Tyynesti, paikaltaan hievahtamatta hän on seurannut suurella nautinnolla jokaista uhrinsa liikettä. Mutta kuullessaan nuo roviolla palavan vanhuksen viimeiset sanat, hänen muotonsa muuttuu. Vihan salamat sinkoa-

vat hänen silmistään ja hänen suunsa vääntyy muodottomaan irvistykseen. Mielettömänä raivosta hän sieppaa palavan puun roviosta aikoen lyödä uhriaan, mutta muuttaakin mielensä ja hyökkää suoraan väkijoukkoon. Syntyy paniikki, kansa on ymmällä ja kauhuissaan. Kukaan ei uskalla koskea häneen, onhan hän itse pyhyys ruumiillisessa hahmossa. Hän huutaa, ulisee, sieppaa teräaseen kiduttajan käsistä ja katkaisee köydet Kasperin ja hänen toveriensa ranteista. Kansa perääntyy, pakenee, virkamiehet luikkivat kuka minnekin. Lopulta pyhä inkvisiittori syöksyy itse rovioon ja vasta sitten, kun hänen vaatteensa jo leimuavat tulella, uskaltaa joku tarttua häneen ja viedä toisten avustamana mielipuoleksi tulleen pois.

Kasper ja hänen toverinsa ovat nyt vapaat. Itse tuomiovallan korkein pää on heidät vapauttanut ja siksi kukaan ei uskalla koskea heihin. Niinpä he lähtevät pois paikalta, eikä kukaan ahdistu heitä. Kolmikon poistuessa kiirehti Kasperin luo jostakin sivupolulta vankilassa käynyt nuorukainen, joka tuntemattomaksi tekeytyen huomautti sivuuttaessaan Kasperin: "Pyhä inkvisiittori sai varoittavan kirjeen ja siitä vihastuneena päätti yhä koventaa rangaistuksia".

Vankitoverit katsoivat parhaaksi lähteä kukin omaa tietään ja poistua paikkakunnalta mahdollisimman nopeasti. Eronhetkellä sanoi Kasper: "Samoin kuin olimme samassa vankilassa, saman kohtalon alaisia ja samoilla köysillä sidottuja Mestarinme opetuksien seuraamisen vuoksi, samoin tu-

lemme kerran olemaan yhteisessä työssä Kristuksen suuren sanoman tähden. Ellei se tapahdu tässä elämässä, niin varmasti joskus tulevaisuudessa, kun kohtalo johdattaa meidät yhteen syntyessämme uudelleen maan päälle”.

Roope huomaa heräävänsä, mutta pysyy edelleen liikkumattomana, silmät suljettuina. Hän elää vielä kokonaan kokemuksaan muistoissa ja yrittää tuoda jokaisen tapahtuman ja kuulemansa sanan päivä-tajuntaansa. Muistot ovat erittäin selvät ja elävät, mutta koetut tapahtumat järkyttäviä ja tuskallisia. Koko ruumis on aivan märkä, mutta tuskaa ei tunnu. Hän avaa varovasti silmänsä ja ensimmäiseksi hänen katseensa kohtaa Leenan, joka uskollisesti istuu vuoteen vieressä.

— Johan heräsit, voitko jo paremmin?

— En tunne nyt tuskaa, mutta koin sangen merkittäviä elämyksiä. Kuulehan, mikä isäsi nimi on?

— En ole koskaan nähnyt isääni. Äitini kertoi olleensa kihloissa erään Samuli-nimisen miehen kanssa, mutta kihlaus purkautui. Näin äiti kertoi minulle. Samuli on isäni. Muuta en tiedä, eikä äitini halunnut enempää kertoa. Äitini on jo kuollut ja minä olen ollut vieraitten hoidossa.

— Ihmettelet ehkä, miksi kysyin isäsi nimeä. Samuli oli lapsuuden tovereitani ja huomasin teissä olevan yhteisiä piirteitä. En vain tiedä, missä hän nyt on.

— Tämä on merkillinen sattuma, vai onko se kohtalon oikku?

— Ei sattuma eikä oikku. Meillä on yhteisiä siteitä menneisyydessä ja siksi kohtalomme on johdattanut meidät yhteen . . . Ja niin Roope kertoi muinaisen kokemuksensa rabbiinista ja Paavalin seurakunnasta.

— Tuo kaikki tuntuu kovin uskomattomalta, mutta toisaalta niin tutulta, että melkein toivoisin kaiken olevan totta.

— Se on totta. Olemme tavanneet vielä senkin jälkeen. Muutamia vuosisatoja myöhemmin olit pojan ruumiissa ja kuului jäsenenä erääseen Rooman kristilliseen ritarikuntaan. Itse olin samantapaisen ritarikunnan gallialaisen osaston jäsen. Suuri yleisö ei oikeastaan tiennyt kummastakaan, sillä kirkon vainojen takia niiden oli toimittava salassa maailmalta. Molemmat ritarikunnat olivat korkeimmassa johdossaan läheisessä kosketuksessa keskenään. Kun jouduin inkvisition epäilemäksi ja lopulta vankilaan ja kidutettavaksi, niin sinä tulit looshisi mestarin lähettämänä ja halusit vapauttaa minut ja kaksi muuta, jotka olimme samassa tyrmässä. Vankitoverini ovat minulle tuttuja tässäkin ruumistuksessa. Toinen heistä oli silloin vankilassa ollessamme jo vanha mies ja toinen nuorukainen. Vanhempi mies on saanut nykyisessä ruumistuksessaan nimen Samuli, kohtalon langat punoutuivat, hänestä tuli isäsi. Silloinen nuorukainen on myös syntynyt uudelleen, hän on nyt Hansu, lapsuuteni toveri. Häntä et tunne. Entinen rabbiini-isäsi,

joka minuakin aikoinaan vainosi, mutta epäonnistui yrityksissään, otti myöhemmässä ruumistuksessaan elämäntehtäväkseen inkvisiittorin kaamean viran... Ja Roope kertoi Leenalle kokemansa tapahtumasarjan yksityiskohtia myöten.

ALITALON AATAMI

Alitalon Aatami, mies parhaimmillaan, oli heinänteossa takaniityllä. Oli helteinen heinäkuun päivä, pilven hattaraakaan ei näkynyt taivaalla. Aatami aloitti päivätyönsä jo sangen varhain. Kello lähenteli kolmea aamulla, kun hän väärävirtainen viikate olalla ja harava toisessa kädessä asteli rantaan. Siellä odotti tervattu vene. Melkein puolisen tuntia Aatami soutaa nytkytteli, ennen kuin vastapäisen rannan kivet kolahtivat veneen pohjaan. Vielä viiden minuutin kävely metsän läpi, niin jopa niityladon katto pilkisti tuolta puiden lomasta. Näin kävi matka nopeasti. Olihan tuolta lahden takaa hyvä hevostiekin, mutta sitä kulkien matkaa karttui monin verroin enemmän. Sieltä ei viitsinyt kulkea muulloin paitsi talvella, kun heinät oli haettava kotiin.

Aatami istuu ensi töikseen ladon kynnykselle miettimään, kannattaako tällainen työ ensinkään. Heinää kertyy kaiken kaikkiaan ehkä pari hevoskuormallista, ja meneehän sitä aikaakin sekä heinänteossa että sen poiskuljetuksessa. Kannattaako? Aatami hymähtää! — Enhän ole koskaan tehnyt tämän niityn heinää kannattamisen vuoksi. Tämä

paikka se vetää puoleensa. Puolustelen menettelyäni sillä, että menneet sukupolvet ovat rakentaneet tänne ladon. Keinotekoinen syyhän se on. Mitäs yksi heinälato suuressa maailmassa merkitsee. Mutta tämä paikka, tämä on kuin taivas maan päällä! Joka puolella korkea kuusimetsä. Kun kuivahtava heinä tuoksuu kumariinille ja kun aamurinko kohoaa tuolta metsän takaa, niin tuntee olevansa taivaassa, luonnon suuressa temppelissä, jossa taivaan linnut vapaasti soittelevat. Siksi tulen tänne, vaikka eihän siitä voi puhua ihmisille, sanoisivat hempeämieliseksi ja ties miksi. Eikä kuitenkaan Suomenniemellä ole monta tällaista niittyä. Sanotaan luonnon näkymättömän kansan viihtyvän erikoisesti määrättyissä paikoissa. Jos noissa puheissa on perää, niin varmaankin luonnonhenget rakastavat tätä paikkaa. Täällä leijailee kuin jokin taikavoima, eikä tuo tunnelma ole pelkkä kuvitelma, tiedän sen. Taian syyn täytyy piillä siinä, ettei tätä paikkaa ole tahrattu ihmisverellä, ei ainakaan moiniin sukupolviin. Siksi tämä on kuin pyhä paikka.

Tuore heinä katkeaa aamukasteen aikana kuin ilmaa sivallellen. Vuoroin vasemmalle ja oikealle vilahtelee viikate ja leveä raita ilmestyy kasvavaan ruohoon. Väärävarsi on kätevä tällaisella luonnonniityllä, missä mättäät kohoavat siellä täällä korkeammalle.

Aurinko on jo ehtinyt lähelle keskitaivasta, kun Aatami saa nitoksensa niitetyksi. Mutta silloin

saattaakin jo ensin niitettyä ryhtyä kohentelemaan, koska heinillä on suuri halu kuivua. Ennen iltaa on kaikki kuivana ladossa.

Päivä ei ollut ehtinyt vielä iltaankaan, kun Aatami jälleen istuu ladon kynnyksellä eväitten syömistä tuumien. — Pitäisihän ne syödä, kun tuli otetuksi mukaan. Vielähän tästä ehtisi kotiinkin, mutta eihän eväitä voi jättää syömättä . . . Taaskin Aatamia hymyilyttää. — Paljonkos yhdet eväät merkitsevät suuressa maailmassa. Onhan näitä tulut jo tähän ikään pisteltyäkin, jos on tullut olluksi syömättäkin. Enhän näitten eväitten takia paluutani viivyttele, mutta tämä niitty . . . Mitähän jos jäisin jälleen yöksi. Sanoinkin jo lähtiessäni palaa-vani ehkä vasta huomenna. Olipa hyvä, että sain, eivät ole huolissaan vaikken palaakaan tänään. Nukun heinillä tuolla ladossa ja niin saan taaskin pitkästä aikaa iloita taivaan rauhasta maan päällä . . . Ja Aatami alkaa tutkia eväspussinsa sisältöä.

Syötyään Aatami oikaisee pitkin pituuttaan heinille. Aurinkokin on jo ehtinyt puiden latvojen tasalle laskeutua ja tirkistelee ladon seinänraosta sisään. — Paljonhan heinien joukossa onkin maa-riaheinää, kun niin tuoksuu . . . On täällä merkilinen rauha, kuin erämaassa. Oikeinpa nautin tästä levosta ja leppoisuudesta. Viimeksi olin täällä yötä vuosi takaperin, heinänteon aikaan . . . Niin, silloin näin merkillisen unen. On tuo unimaailma kummallinen, kun se muuttaa tapahtumat aivan käsittämättömiksi. Sanotaan unien johtuvan päiväelämyksistä,

mutta ei se pidä läheskään paikkaansa. Olin siinä unessani sota-armeijan päällikkö. Hassua! Ja Vilska, joka jostakin syystä on monta vuotta kantanut kaunaa minua kohtaan, oli toisen armeijan päällikkö. Välillämme oli vain lauta-aita, ja sodan piti alkaa aivan pian. Kun oikein muistelen, niin tiesin olevani tämä tavallinen päivätajuinen minä, sama kuin tässä nyt, ja uni oli erittäin selvä. Niin, tummanpunaiseksi maalatussa lauta-aidassa oli jonkinlainen portti tai paremminkin aukko, josta saatoin nähdä toiselle puolelle. Vilskallakin oli suuri sotajoukko. Mutta miettiessäni mahdollisesti alkavan sodan lopputulosta tiesin, salaperäisellä tavalla tiesin, että minulla oli ehdoton ylivoima. Ei ollut epäilystäkään, ettenkö nujertaisi Vilskan armeijaa. Mutta — mietin — olisiko sotimisessa mitään järkeä? Miksi uhraisimme ihmishenkiä tyhjän vuoksi? Ei, päätin, sota ei ala. Lähetin yhden miehistäni viemään sanaa, että tahdon neuvotella. Vilska saapui hetken kuluttua vihaa uhkuen ja yritti käydä kimppuuni. Sieppasin maasta laudankappaleen ja läimäytin sillä Vilskaa selkään sanoen: Älähän nyt sutena hääää, ensin puhutaan. Puhuin ja Vilska kuunteli vihaisena. Sanoin, ettei sota syty. Tiedät itsekin ehdottoman ylivoimani, mutta siitä huolimatta sotaa ei tule. Tässä on minun armeijani ja sinä Vilska saat sen. Saat kaiken, mitä minulla on, aseet ja muonankin. Riisuin lopulta vaatteenikin ja annoin nekin hänelle sanoen, ettei minulla ole muuta. Olin alasti ja minut valtasi vähäinen epätoivo, sillä tiesin itsel-

läni olevan eräitä velvollisuuksia. Kuinka saatan ne nyt hoitaa, kun olen aivan köyhä . . . Mutta merkillistä, välillemme laskeutui suloinen sopu ja rauha, eikä sota syttynyt. Kaikki sulautui yhdeksi sopu-soinnuksi . . . Ovat nuo unet merkillisiä ja opettavaisiakin, sillä tästäkin sain mitä arvokkaimman neuvon. Menettelyni oli täydelleen Matteuksen vuori-saarnan hengen mukainen: **Älä vastusta sitä, joka on paha ja jos joku pyytää sinulta vaatekappaletta, niin anna hänelle toinenkin.** Unessani osasin menettellä juuri niin ja se osoittaa, että kristosofinen elämänymmärrys, jota olen paljon miettinyt, on syöpynyt sieluuni melko syvälle ja ainakin osittain vallannut piilotajuntani. Mahtavatkohan tämän-tapaiset unet liittyä niihin psykologisiin kokemuksiin, joista Pekka Ervast kertoo kirjansa "Tähtikoulut" luvussa "Pienemmät vihkimykset"? Muut-tihan tuo kokemus eräässä mielessä asennettani elämään.

— On tämä elämä merkillistä, miettii Aatami edelleen. — Ei sitä suotta ole nimitetty kouluksi. Mutta jos elämä on koulua, niin minkä erikoisen läksyn se on antanut opetellakseni? Eiköhän nöyryyden läksyn! Elinhän jo aivan nuorena siinä uskossa, että jos saan mahdollisimman paljon hankittua kaikkea maailman viisautta, niin olen tai minusta tulee eräänlainen "yliveto". Tunsin ja tiesin kykyni ja mahdollisuuteni. Mutta elämä järjesti toisin. En saanutkaan nuoruudessani ruokkia sie-luani tämän maailman tiedoilla ja saavutettuani sen

iän, jolloin olisin voinut sitä itse hankkia, puuttui halua. Näin elämä järjesti ja oli varmaan minua viisaampi. Jos olisin joutunut ns. opintielle, niin arvokkain elämässäni olisi valunut santaan. Osoittaahan kokemus, että jos meillä on paljon tämän maailman hyvää, niin sen keskellä unohtuu Jumala ja ihmisyyys. On parempi omata sellaista, mikä säilyy — sanoisinko — kuolemankin kuilun yli, ja mikä muu voisi sellaista olla kuin nöyrä mieli ja halu elää kuten ihminen. Kun oikein tutkin itseäni — ja täällä suuressa rauhassa sellainen on mahdollista — niin tunnen todellakin yrittäneeni auttaa elämää itseni kouluttamisessa. Siitä hetkestä asti, jolloin heräsin ymmärtämään Vuorisäärnan moraalini syvyyttä, olen yrittänyt oikaista itseäni tuon moraalini mukaan. Eihän se aina ole onnistunut, mutta olenhan ainakin yrittänyt. Jospa kristityt edes yrittäisivät elää suuren Mestärinsa ohjeiden mukaan, niin olisi ihmiskunnan elämä totisesti aivan toista kuin nyt. Nythän se on pelkkää sotaa. Ketkä enemmän ja kiihkeämmin ovat harjoittaneet ja puolustaneet sotimista kuin kristityt, kristityt, joiden Mestari sanoi: ”Pistä miekkasi tuppeen, sillä joka miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu”. Onko asia siis niin, etteivät kristityt tunne oman Mestärinsa opetuksia, vai ovatko he niin jonkin kummallisen valhekristillisyyden lumoissa, etteivät näe nenänsä varttaan pitemmälle . . . Tästä heräsi aivoissani uusi ajatus nimenomaan itseni suhteen: Olisinko itsekään ymmärtänyt Kristuksen opetuksia, ellei J. R. Hannula olisi minua valaissut kirjallaan:

”Vuorisaarnan oppilaan näkökulmasta”? Olinhan saanut tavallisen virallis-kristillisen kasvatuksen ja vaikkei se tyydyttänyt alunperinkään, niin tuskin olisin löytänyt Vuorisaarnaa, ellen olisi saanut käsiini kristosofista kirjallisuutta. Siinä vasta oli elämäni pulmien avain.

Alitalon Aatami nukahti näihin mietteisiinsä, nukahti eikä kuitenkaan, sillä hän huomasi olevansa hereillä ja katselevansa merkillistä kulkuetta. Pitkä rivi valkopukuisia ihmisiä kulki hiljaista kulkuaan ja Aatami liittyi mukaan. Näinhän oli ennenkin kuljettu — tiesi Aatami — monta kertaa. Tämä on tuttua elämää, vaikkei muisto tästä siirrykään päivätajuntaan. Täällä on paljon tuttuja, joita Aatami on nähnyt monesti. — Taas olemme kaikki yhdessä. Tuolla on monta, jotka olen tuntenut ennen, hyvin kauan sitten. Olemme työskennelleet yhdessä suuren Mestarin ympärillä. Kaikki he ovat täällä samassa suuressa veljesjoukossa. On lapsuudentuttujakin, tuolla on Roope ja Samuli, Hansukin . . . Valmistaudumme vastaanottamaan maallisen vaelluksensa päättäneitä veljeä. Näin on aina tehty. Ei kuolema erota ihmisiä toisistaan. Tuhansien vuosien takaiset siteet, jos niitä elähdyttää työ Mestarin sanoman puolesta, vetävät meitä yhteen, rakkauden siteet . . . Vaikkemme tuolla alhaalla, tuolla maisessa elämässämme tiedäkään niistä mitään, vaikkemme kukaties tunnekaan toisiamme tuolla, niin täällä kohtaamme. Aina kun

elämän mysterioita kaipaava jättää maallisen ruumiinsa, niin veljesjoukko ottaa hänet juhlallisesti vastaan.

Kulkue kiertyy suureksi piiriksi, jonka keskelle muodostuu aivan kuin alttari, jossa palaa sammumaton tuli kultaisissa kynttilänjaloissa. Eteerinen ilma väreilee, ylimaallinen rauha täyttää kaiken, kuvaamaton pyhyiden tuntu lepää veljesjoukon yllä. Odotetaan. Hiljainen sävel kaikuu kaikkialla. Se ei tule mistään, se vain kaikuu paisuen vähitellen mahtavaksi hymniksi. Näinkin voisi tätä juhluvuutta kuvata. Voisi vielä lisätä: on kuin Itä olisi tuollapain, mistä aurinko nousee lämmittävänä ja kirkkaana, vaan ei häikäisevänä. Sieltäpäin tulee odotettu, nuori, vielä keskenkasvuinen nainen, jonka elämän Tuoni on katkaissut. Kuoleman majesteettius lepää vielä hänen otsallaan, mutta kasvoilla liekehtii ylösnousemuksen riemu. Kaksi veljeä on ollut häntä vastaanottamassa, kummallakin suitsutusastiat käsissään. Astioista nousee tuoksuna oikeamielisten rukoukset ja Kristuksessa kuolleitten kiitokset. Vastaanotettava astuu alttarin eteen ja polvistuu. Samassa ilmestyy Mestari, joka on ollut hänelle rakas, piirin keskelle ja laskee diadeemin hänen otsalleen. Sen viisi säteilevää jalokiveä ovat kasvaneet Vuorisaarnan viiden käskyn maaperässä. Diadeemia laskettaessa syttyy keskitävaalla viisihaarainen tähti kärki ylöspäin. Samassa hymni, joka välillä oli vaimentunut hiljaiseksi, tuskin kuuluvaksi, paisuu maailmankaikkeuden täyt-

täväksi ylistyslauluksi. Sävelet tulivat kaikkialta, eivätkä mistään, sillä hymni on suuren elämän omaa musiikkia. Se laulaa ylistystä ihmisyyden voitolle. Sen sävelet kiirivät tähdestä tähteen. Poissa ovat synti ja pahuus, poissa epätäydellisyys, taistelu ja suru. Vain rakkaus vallitsee. ”Rakkaus voittaa kuoleman vallan”, on tuon ihmeellisen laulun sisältö . . . Miten kaunis onkaan kuolema silloin, kun ihminen on tehnyt parhaansa palvelukseensa Vuorisaarnan Mestaria ja ihmisyyttä.

— Näin on menetelty monta kertaa. Yhä uudelleen olen ollut vastaanottamassa veljiäni Idästä ja Lännestä. Etelästä ja Pohjoisesta, toistavat Aatamin huulet hänen herätessään. Todellakin! Olenhan ollut monta kertaa taivaisissa kartanoissa, mutta ensimmäisen kerran muistan nyt kaiken. Muistan, tiedän, ettei ihminen kuole kuolemassa, hän elää, elää . . . Näkymätön maailma on todellisuus . . . Voi meitä pikkumaisia ihmisiä ja tätä pimeätä maailmaa. Täällä me riitelemme, kiusaamme toisiamme ja elämme kuten eläimet. Taistelemme vallasta, kunniaista, rahasta, tapamme toisiamme kuin pedot tietämättä, miten pyhää elämä on, miten vastuunalaista ja velvoittavaa. Ei ole haavetta se, että elämän maan päällä tulisi olla paratiisi, sillä kehoittihan Kristus rukoilemaan Isän valtakuntaa maan päälle. Rukoilemaan! Mutta ei rukous saata olla samaa kuin pyyntö. Rukous on elävää elämää, ”sielun kaipuuta ylängöille ja hengen mykkää mietiskelyä”, kuten Pekka

Ervast sitä kuvailee. Rukous on henkistä työtä... Kyllä tein viisaasti jäädessäni tänne yöksi...

Uni on jälleen vallannut Aatamin ja heittänyt hänen tielleen uuden, entistä merkillisemmän kokemuksen. Hän huomaa olevansa toinen ihminen. Hän ei olekaan enää Aatami Alitalo, mutta ei myöskään kukaan tunnettu tai tuntematon persoonallisuus. Hän on uusi ihminen, joka on kasvanut Aatamin sisällä, tämän tietämättä, suurempi, ihmeellisempi persoonallisuus. Hän on kuin taivaalliseen hääpukuun puettu. Tuo Aatami Alitalo on vain kuin ihmisen varjo, kuin kasvihuone, jossa on kasvanut uusi ihminen. Ja tuo uusi on versonut ikuisuuden jumalallisesta viinipuusta. — Nyt tiedän kokemuksesta, mitä Paavali tarkoitti puhuesaan maallisista ja taivaallisista ruumiista, miten katoavaisuudessa kylvetään ja katoamattomuudessa niitetään; kylvetään maallinen ruumis, mutta herätetään taivaallinen ruumis. Tämä on tuo taivaallinen ruumis, valoverho, tämä on mysteerio, mutta samalla todellinen itseni. Niin, **nyt tunnen itseni**...

— Tuolla alhaalla on ihmiskunnan unimaailma. Se on ruumiillisen maailman ja tämän hengen maailman välillä oleva **ulkoinen pimeys**. Tuo pimeys, tuo Tuonelan maailma on aivan kuin kääriytynyt ihmisten himoluonnon ulosvalumista kutoutuneeseen villahuopaan ja tuo huopa on niin paksu ja vahvan saatan läpitunkema, ettei henkinen valo voi sitä läpäistä. Ihmiset unessaan ja vainajat Tuonelassa kokevat vain tuota "villahuopaa". . . Kun tästä

mailmasta katson Tuonelaan, on kuin tuomio kävisi Tuonelan yli. Tuo maailma aivan kuin pakenee tieltä, se ”kääritään kokoon kuin kirja”, kuten Ilmestyskirja tilannetta kuvailee. Miten ihmiset jaksaisivatkaan tuosta maailmasta nousta, ellei Kristuksen rakkaus heitä kantaisi . . .

”Tule ja osallistu työhön”, kuulee Aatami äänen sanovan. Sanokaamme häntä edelleenkin Aatamiksi, vaikka hän on toinen ihminen. Hän seuraa ääntä ja huomaa joutuneensa ihmeellisten olentojen joukkoon. He ovat majesteetillisia ja muutamilla heistä on päässään elämän kruunu, mikä liekehtii tuhansin tulivärein. Muutamien rinta hohtaa purppuraa, toisia kaunistaa valkoinen puku. Viisaus hohtaa kaikkien silmistä, mutta heidän olemuksensa säteilee nöyryyttä. Valkoinen puku on kuin pahan vastustamattomuuden ruumistuma.

— Yksi noista on Paavali, tuo, jolla on valkoinen puku ja jonka rinta hohtaa purppuraa ja jonka päässä on elämän kruunu. Hän on erikoinen olento, **hän kantaa vastuuta ihmiskunnasta.** Riemuni on siinä, että saan häntä kuunnella ja häneltä oppia — kuten kauan sitten . . .

Paavali puhuu: ”Tiedätte tämän eurooppalais-amerikkalaisen rodun etujoukot kootuiksi ihmiskunnan jätteistä, Suuren Seulojan seulaan jääneistä kääpiö- ja myrkkyyjyvistä, saatanallisuuteen saakka älykkäistä, mutta järjeltään ja moraaliltaan vajaimmittaisista yksilöistä. Ikää noilla jätteillä on enemmän kuin muilla ihmisillä — ovathan monet heistä olleet ihmisiä jo edellisissä luomispäivissä —, mutta

henkisen laiskuutensa takia he istuvat vielä elämänkoulun alaluokilla, vaikka heidän pitäisi ikänsä puolesta olla jo opettajia. He saivat luvan jatkaa koulunkäyntiään tässä nykyisessä kehityskaudessa sillä ehdolla, että auttaisivat vastapalvelukseksi muun ihmiskunnan henkistä kasvua. Heistä on kuitenkin tullut kaiken kehityksen jarru, sillä atomi- ja muilla tuhovälineillään he uhkaavat tuhota elämän planeetallamme. Näette itse noiden ns. kristittyjen käyneen vaaraksi ihmiskunnalle, sillä heille ei ole pyhää muu kuin sota. He ovat toivotonta joukkoa. Jos heille puhuu saatanasta, niin he kuvittelevat hänet suureksi sotapäälliköksi, tai jos heille puhuu Jumalasta, niin he kuvittelevat hänet vieläkin suuremmaksi sotapäälliköksi... Mitä on tehtävä tälle kuoleman joukolle ja heidän seuraajilleen? Jos he saavat olla edelleen ihmiskunnan joukossa ja johdossa, niin on edessä kaikkien yhteinen joukkohauta. Ja jos heidät estetään jälleensyntymästä, niin he jäävät muusta ihmiskunnasta niin paljon jälkeen, että heidän on seuraavan luomispäivän sarastaessa aloitettava kehityksensä eläinkunnasta. Jo nyt alkaneessa kuudennessa juurirodussa tulee sota käytännöllisesti mahdottomaksi. Miten heidän silloin käy, kun heidän jumalansa — sota — kukistuu?”

— Jospa Itä voisi auttaa Länttä, huomauttaa Viisas Idästä.

— Itä on auttanut ja tehnyt, minkä on voinut. Siitä saamme olla kiitolliset teille, veljet. Mutta te

näette, että se teosofinen sanoma, mikä julistettiin Idästä etenkin Lännelle, on sekin melkein tyrehtynyt tämän ns. kristillisen rodun moraalittomuuteen. Tämä kuoleman rotu on tehnyt Kristuksesta temppeleihinsä kynnysmaton, voidakseen siihen pyyhkiä veriset jalkansa. Teosofiasta se on tehnyt pönkän vankilansa ovelle, jottei se avautuisi eikä valo tunkeutuisi sisälle.

— Tilanne näyttää todellakin toivottomalta, mutta emme saa silti heittää toivoamme. Loihan uusi hengen vuodatus, johon teosofinen sanomakin sisältyy, uuden uskonnon Pohjolassa. Onhan siinä paljastettu elämän syvimvät mysteriorit. Suuri Valo on todellakin syttynyt. Olemme ajatelleet Idässä, että kun tulee idän vuoro uuteen henkiseen rynnistykseen vuoden 1975 paikkeilla, niin ehkä lähetämme Blavatskyn uudelleen maailmaan, ehkä lähettämme hänet Suomeen.

— Se olisi tietenkin toivottavaa ja ehkä siitä olisi apua. Mutta Blavatskyn mahdollisuudet riippuvat siitä, onko Suomea silloin enää olemassa. Suomen maankamara tietenkin on, mutta se ei merkitse mitään, ellei ole Suomen kansaa, jolle hän puhuu ja joka häntä kuuntelee. Tätä työtä ei voida enää alkaa alusta, sillä alku on jo tehty ja työn tulee tästä lähtien jatkua. Jatkumisen edellytyksenä on Suomen kansan säilyminen itsenäisenä kansana, sillä henkisen työmme seuraava vaihe on siinä, että **kansa** omaksuu Vuorisaarnan moraalin ja tulee kristityksi. Silloin henkinen työ, työ ihmisyyden

puolesta ei ole enää vain jonkun profeetan ja hänen pienen oppilasjoukkonsa vaatimatonta aherrusta, vaan itse kansa ryhtyy ihmisyyttä levittämään. Ihmiskunnan tila vaatii nyt tällaista vaihetta. Mikään muu ei sitä enää auta eikä pelasta. Seuraava vaihe on siis uskonpuhdistus, sillä siihen nojautuu ja sen onnistumisesta riippuu Suomen kansan olemassaolo. Jos alkanut uskonpuhdistus onnistuu siten, että Suomen kansasta tulee kristitty kansa Jeesus Kristuksen tarkoittamalla tavalla ja Suomen kansa ryhtyy elämään Kristuksen opetusten mukaisesti, niin silloin uusi uskonto pääsee kapaloistaan ja kasvaa ihmiskuntaa auttavaksi tekijäksi.

— Tällöin Idän seuraava lähettiläskin voisi enemmän keskittyä parhaillaan tehtävään työhön tarvitsematta ryhtyä raakaa maaperää muokkaamaan, kuten Blavatskyn täytyi tehdä. Uuden lähetin työ voisi muodostua monin verroin tehokkaammaksi. On toivotonta, jos aina pitää alkaa alusta. |

— Lohdutuksenamme onkin nyt, että Suomessa on kristosofisella työllä hyvä alku. Pekka Ervastian elämäntyö loi sen uuden uskonnon, jonka tulemiseen Jeesus viittaili ja josta myöskin Blavatsky mainitsi. Olen siinä työssä mukana ja uskonpuhdistuksen onnistuminen riippuu niistä ihmisistä, joita olen koonnut asian ympärille . . .

Aatami heräsi siihen, että aurinko paistoi noustessaan suoraan hänen kasvoilleen seinänraosta. Äskeinen elämys oli niin järkyttävä ja todellinen,

ettei hän olisi tahtonut vielä herätä. Hän yritti palauttaa mieleensä tapahtumasarjan jokaisen yksityiskohdan.

— Uusi uskonto on syntynyt, muistelee Aatami.

— Ja Paavali on mukana siinä työssä. Nämä ovat uusia ja valtavia näköaloja. Ne muuttavat kokonaan entiset käsitykseni. Olen näihin asti elänyt siinä pienessä piirissä, jonka muodostaa oma itseni. Nyt on tajuntani piiri avartunut. Se käsittää koko ihmiskunnan ja lähinnä Suomen kansan. Millaista taakkaa kantavatkaan nuo ihmiskunnan kohtaloita valvovat Suuret Olennot ja miten viisaita ja rakkauden täyttämiä he ovatkaan, kun he kaikista epäonnistumisistaan huolimatta aina vain jaksavat yrittää!

Suuri kiitollisuus sydämessään Aatami astelee kohti venettä.

TIETÄJÄ-AATU

Alitalon Aatamissa heräsi eräänä päivänä omi-
tuinen ajatus: Pitäisi käydä tietäjää puhuttele-
massa. Ajatus pulpahti aivan itsestään kesken
verkonpaikkauksen tuolla rannassa. Mistähän sel-
lainen ajatus lensi! — Käydäänhän tietäjien luona
tosin turhienkin asioiden vuoksi, miettii Aatami.
Kansa uskoo tietäjiin, eikä ole uskossaan pettynyt.
Joku hakee kipuihinsa lievennystä, toinen käy tie-
dustelemassa kadonnutta elukkaansa. Tammelan
Miinakin etsi lehmäänsä neljä päivää eikä löytänyt,
ennen kuin kävi Erakko-Aatun puheilla. Aatu sanoi
lehmän olevan metsän peitossa Latokankaan laidassa
Noidankiven luona ja sieltä elukka löytyi. Nälissään
oli kiertänyt kiveä eikä osannut lähteä pois . . .
Kumma mies se Aatu on, asuukin kaukana tiet-
tömien taivalten takana ja erikoinen on siitäkin
syystä, ettei ole koskaan ryhtynyt kostamaan kenen-
kään rötöksiä, ei rahasta eikä rukouksesta. Aatulla
on vankka moraali, mistä lieneekin viisautensa
hankkinut . . . Voisihan tuolla käydä, enhän muista
koskaan nähneeni Aatua, vaikka onkin kuuluisa
taidostaan.

Aatami kypsyttelee tietäjiinmenoaikeitaan kaikessa hiljaisuudessa. — Ehkä menen syksyllä kesäkiireitten loputtua. Luulen sinne osaavani suuremmatta melutta, eihän ihmisten tarvitse tietää matkoistani. Tulevat uteliaiksi turhaan. Kylä kohisee ja päättelee ties mitä. Menen aivan salaa, kenenkään aavistamatta. Ajan hevosella Lautalan mökille. Se on tietääkseni viimeinen asumus, jonne pääsee hevosella. Lautalaan ajan Teernijärven rantaa ja oikaisen ratastietä, niin pääsen melkoisen huomaamattomasti, jos vain lähden kotoa kyllin varhain. Lautalan vaari neuvoo varmaan tien eteenpäin ja ruokkii hevostani poissa ollessani, eikä juorua käynnistäni. Polun pitäisi johtaa Lautalasta Erakko-Aatun mökille Rongansuon oikeata sivustaa. Se on suuri suo, mutta tottahan polku kiertää kangasmaita . . . Niin, asiani? Ei minulla ole kunnan asiaa tietäjiin mennäkseni, mutta voinhan mennä asiatta, noin vain puhutellakseni vanhaa miestä. Vien Aatulle ruokaa tuliaisiksi. Panen suurimman repun täyteen parasta, mitä talosta löytyy, sillä mitäpä korvessa rahalla tekee. Ruoka sitä vastoin on välttämätöntä. Eipä Aatu mökisään liikoja lihone . . . Niin teenkin! Sanon Aatulle aivan rehellisesti, ettei minulla asiaa ole, tulिन muuten vain tekemään tuttavuutta kuuluisan tietäjän kanssa. Voinhan kysyä tietoja Roopesta ja Hansusta. Siitä näen, onko Aatulla tietäjänlahjoja.

*

Alitalon Aatami valjastaa hevosensa sangen varhain syksyisenä aamuna. Kello lähentelee kolmea, kun hevonen kaartaa portista tielle. Aatamia hie-
man ujostuttaa, aivan kuin hänen pitäisi kaihtaa ihmisiä. Se johtuu tietenkin piintyneistä ennakkoluuloista, sillä ei tästä reissusta kukaan tiedä eikä taida erikoisemmin piitatakaan. Mutta jännittää tämä kuitenkin, tässä on jotakin romanttista . . .

Oli vielä pimeätä Aatamin ajaessa hevosensa Lautalan mökin pihaan. Lautalan vaari köpitteli katsomaan tulijaa ja teeskenteli hämmästynttä, vaikka hyvin arvasi, millä asialla vieras liikuskelii. Eihän Aatami ollut ensimmäinen vieras Lautalan pihassa. Monta tietäjissäkävijää oli Lautalan vaari ohjannut matkalle sekä päivällä että yöllä. Tämän tiesi Aatamikin ja siksi hän pidemmittä puheita, kun hyvät huomenet oli vaihdettu, sanoi: ”Tuolla kärryn pohjalla on lampaan reisi sinua varten, ehkä hoidat hevostani kunnes palaan Tietäjä-Aatun luota. — Mistäs tie meneekään Aatun mökille?”

— Tuostahan tuo oikaisee Rongansuon oikeata sivua, puhelee vaari. Ja lisää: Ei meiltä juurut kulje eikä meillä asiastasi välitetä. Vie Aatul-
le terveisiä, mutta varo menemästä suolle, sillä siellä on pettäviä silmäkkeitä. Kaarrat ensin suon laitaa vähän vasemmalle ja kun puolitoista tuntia vaivaista polkua käveltyäsi alat nähdä viistoon oikealta siintävän Harjavuoren korkeimman kohdan, niin lähene vuorta. Sen juurella näet jo ihmiskäden jälkiä, puiden kantoja, ja silloin olet jo lähellä Aatun mökkiä. Jos eksyt polulta, niin nouse vuoren

korkeimmalle kohdalle ja katsele koilliseen. Vuorelta näkyy pieni mökki puron lähellä. Onhan sinulla kello ja päivä on pilvetön, joten tiedät auringon aseman.

Aatami kaivaa kärryn pohjalta esille lampaan reiden, jonka nähdessään vaarin suu menee hienoiseen hymyyn. ”Kiitos vain annistasi. Mieluista tämä on köyhälle. Kyllä hoidan hevostasi hyvin”.

Aatami kävelee verkkaisesti kuulakkaassa syysaamussa. Vasemmalla lepää valtaisa suo, jonka vastakkainen reuna häämöittää kaukaisuudessa. Kiiltävät suonsilmäkkeet pilkistävät sieltä täältä ja muutama kitukasvuinen puu yrittää ylläpitää elämänsä rahkaisessa maastossa. Oikealla kohoaa kovempi kangasmaa metsikköineen, joka hoitamattomana muistuttaa erämaan lohduttomuudesta.

Monet aatokset risteilevät matkaajan aivoissa, kunnes hän yht’äkkiä tajuaa olevansa yksin. Yksin! Tämä on outo tunnelma, jota Aatami ei ole ennen kokenut: Olla aivan yksin. Hän kokee oikeata erämaatunnelmaa ja siinä on jotakin perin haikeata. Haikeutta lieventää kuitenkin tietoisuus siitä, että hänellä on terveet jalat, joilla hän voi päästä ihmisten ilmoille. Miltä tuntuisikaan olla avaruudessa, jossa matkaa mitataan valovuosissa? Haaveilevat-han eräät toisiin planeettoihin matkustamisesta. Oi tuota kevytmielistä kunnianhimoa! Eivät ne ajat-

tele, kestävätkö sitä yksinolon tietoisuutta, mikä väistämättömänä valtaa silloin, kun paluumahdollisuus lähtökohtaan katkeaa.

— Entä mikä tuollaisen yksinäisyyden tunnelman aiheuttaa? Eiköhän se johdu siitä, että meillä on toiveita, joiden täyttyminen tyrehtyy. Mutta siinä tapauksessa tuollainen tunnelma voi aiheutua aivan sisäisistä syistä. Varmaan moni uskonnollinen ihminen on kokenut samaa. Kerrotaan myös mystillisestä kuolemasta, jossa ihminen vapaaehtoisesti luopuu tämän persoonallisuuden kaipauksista ja pyyteistä. Hänelle jää vain yksi tavoite; Jumalan löytäminen. Ota ristisi ja seuraa minua, neuvoi Jeesus. Vaikka Jeesuksen mainitsema risti on eräältä puolen katsoen tavallisen elämän vaikeudet, niin on Mestarin opin seuraamisesta aiheutuvan ristin kantaminen johtanut monen kantajistaan fyysillisellekin ristille. Ei Jeesus ollut ainoa, joka sai hengellään maksaa siveellisen vakaumuksensa. Niin kävi myös Stefanukselle ja ehkä useimmille Jeesuksen oppilaille. Aina on vainottu, kidutettu, poltettu ja ristiinnaulittu Kristuksen seuraajia, siis niitä, jotka toteuttavat hänen neuvoistaan esimerkiksi tätä: Pistä miekkasi tuppeen, sillä ken miekkaan tarttuu, hän miekkaan hukkuu. Jokainen ehdottoman vakava Kristuksen seuraaja joutuu siis ennemmin tai myöhemmin yksin, niin yksin, että hänen täytyy uskonsa varassa antaa vaikka henkensä. Näin kertoo historia. Koska emme tässä virallistuneessa kristikunnassa näe tällaista uskoa

ja näin vakavaa marttyyriutta, niin se selvimmin todistaa, ettei kristikunta ole kristitty.

Säikähtyneen koppelon lentoonlähtö herättää Aatamin mietteistään. Yksinäisyydessään hän tajuaa olevansa luonnon armoilla ja se herättää vähäisen epäilyksen. — Miksi oikeastaan lähdin tänne? Onko tällaisessa tarpomisessa mitään järkeä? Olisi vaikka elukka eksynyt, niin siinäkin olisi jo aihetta matkata tietäjän puheille, mutta minähän lähdin asiatta . . . Kansan keskuudessa uskotaan kaikenlaisiin enteisiin ja merkkeihin, uskotaan, että jokin elämässä vaikuttava näkymätön johto antaa merkejä ja enteitä tärkeitten asioiden edellä. Merkkejä annetaan, jos osaa pyytää oikealla tavalla. Mitähän jos yrittäisin! Täällä ei kuule kukaan, vaikka puhuisin ääneen. Siis pyydän ääneen jonkin merkin siitä, onko asiani tärkeä. Mutta minkä merkin? Päivä on kirkas ja tyven, ei henkäyskään liikahduta puita. Jospa pyytäisin merkiksi tuulenpuuskan. Ensin pyydän ja sitten jatkan matkaani.

Aatami yrittää keskittyä pyyntöönsä ja puhuu. Mutta oma ääni tuntuu täällä yksinäisyydessä perin oudolta. Melkein hävettää, vaikka tietää, ettei sitä kukaan kuule. Sitten Aatami jatkaa verkkaista matkaansa.

Kapea polku mutkittellee kovaa kangasmaata lähellä suon reunaa. Matka kuluu hitaasti ja Aatami on jo unohtanut äskeisen ennepuuhansa. Silloin hän äkkiä jähmettyy paikoilleen, sillä suolta kuuluu valtava kohina ja pauhina. — Tuulispää, välähtää hänen aivoissaan, mutta samassa hän

näkee suuren kurkiparven lähestyvän huimaavaa vauhtia. Kymmenet suuret linnut juoksevat kilpaa pitkillä koivillaan ja siivet levällään yrittäen saada ilmaa siipiensä alle. Parvi sivuuttaa Aatamin aivan läheltä ja nousee ilmaan kuin lentokonelaivue, järjestäytyen ylhäällä kauniiksi auraksi.

— Olipa tässä merkkiä tarpeeksi, puhuu Aatami, eikä enää kaihda omaa ääntään. Olipa siinä tuulenpuuska, vaikkakin lintujen aiheuttama. Asiani lienee sittenkin tärkeä . . .

Syksyinen päivä on jo ehtinyt pitkälle, kun Aatami vihdoinkin näkee ihmiskäden jälkiä luonnossa. Siitä todisteina tärröttävät korkeat puunkannot. Vuorenjuurelta asti on vähän avattu metsääkin ja maasto on tallattua. Viimein Aatami havaitsee savua puiden välistä ja lopulta näkyy mökin katto aukean laidasta.

Mutta nyt alkavat Aatamin hyvät päätökset rehellisestä tuttavuudesta horjahdella ja hän miettii, onko viisasta mennä noin vain suoraan asiaan. — Voisinhan jättää reppuni tänne metsään kaiken varalta ja vähän koetellakseni ukkoa. Enhän tunne Aatua. Kenties hän ei haluakaan tehdä tuttavuutta. Ja niin Aatami kätkee reppunsa ison kiven taakse ja lähestyy mökkiä.

Ensivaikutelmana oven auettua Aatami näkee, ettei syksyinen päivä ole osannut tarpeeksi tunkeutua tupaan pienistä ikkunoista. Sisällä vallitsee heikko valaistus, mutta tupa on siisti ja uunin

luona hääräilee lyhytkasvuinen ukko keitellen jotakin jalkapannussa. Iloinen tuli lepattelee pannun alla, huoneessa tuoksuu kahvi.

"Hyvää päivää", toivottaa Aatami, "saanhan tulla juttusille Aatun kanssa?"

"Päivää", vastaa Aatu, "tule vain ja istu. Keitän tässä juuri sinulle tuliaisakahvia. Olin jo mielissäni, että saan pitkästä aikaa kahvin kanssa vehnäpullaa, mutta jätitkin reppusi kiven taakse. Miksi sen sinne jätit, kun melkein perille asti kannoit? Lähdithän kotoasi jo kolmelta aamulla hevosella, mutta hevosesi jätit Lautalaan".

Aatami on kuin puusta pudonnut eikä tahdo saada sanaa suustaan. Häntä hävettää ja harmittaa, että pitikin tehdä noin. — Mutta eihän tässä kehtaa anteeksikaan pyytää. Emmehän me talonpojat ole tottuneet lepertelemään joutavia. Maailman sivistyneillä on kyllä anteeksipyyntö huulillaan joka käänteessä, mutta sellainen ei kuitenkaan merkitse mitään. Turhaa sanahelinää kaikki. Sanon suoraan, miten asiat ovat.

— Tuota noin, reppuni jäi sinne kiven taakse, tai ei se sinne itsestään jäänyt, jätin sen sinne tahallani. Jokin riivaaja taisi mennä minuun, kun niin tein. Ajattelin: Onkohan Erakko-Aatulla tietäjänlahjoja? Jos on, niin kyllä hän tämän tekoni tietää. Mutta nyt kadun, että niin tein, että yritin sinua puijata. Ymmärrän, että sinulla on enemmän lahjoja kuin osasin aavistaa. Tässä on käteni. Muuta vilppiä kuin äskeinen ei mielessäni ollut. Haen nyt reppuni ja ollaan ystävät.

— No, älähän ole noin otettu tuosta, puhuu Aatu venytellen. — En minä leikistä pahastu. Leikkiähän se sinulta oli, rehellistä leikkiä. Miesten mies sinä olet ja auttavainen. Annoit Lautalan vaarillekin lampaanreiden, köyhälle miehelle, ja hän oli siitä hyvillään. Hae nyt reppusi, niin saamme kunnon tuliaisakahvit. Aatu tarjoaa kätensä ja toivottaa vieraansa uudelleen tervetulleeksi.

Yhteisvoimin nautitaan repun sisällöstä. — Teit hyvin tuodessasi ruokaa vanhalle miehelle. Täällä on niin erillään muusta maailmasta ja joskus kyllästyttää tuo ruuan yksitoikkoisuus. Enhän tosin paljoa tarvitse, mutta matka täältä on niin pitkä ihmisten ilmoille, etten jaksa enää sitä kävellä kuten nuorena.

— Olenkin ihmetellyt, miksi olet asettunut asumaan tällaisen yksinäisyyden keskelle? Olisit suu-remmaksi hyödyksi ihmisille asuessasi kylässä, jonne kuka tahansa voisi tulla pyytämään apuasi. Tällaisen taipaleen taakse eivät monet lähde. Vai vaativatko tietosi ja taitosi rauhallisen ympäristön?

— Noo, ei tieto vaadi eikä taitokaan, mutta kaikella on kuitenkin tarkoituksensa. Minulla on oma tarinani ja elämänjuoksuni, joka johdatti — tai oikeammin sanoen pakotti — minut tänne metsään. En ole tarinaani kenellekään kertonut, mutta sinulle saatan sen kertoa, kunhan aikani valitsen. Sinun vuorosi on nyt kysellä asioistasi. Yritän ottaa niistä selvää.

— Oikeastaan minulla ei ole paljon kyseltävää. Jos sanon totuuden, niin tulín tänne melkein ilman

asiaa. Minua halutti nähdä tietäjä, josta olin kuulut paljon puhuttavan. Nyt olen sinut nähnyt ja saanut näytteenkin taidostasi.

— Hm, ja minä kun luulin, että sinua mietityttää parin lapsuudentoverisi elämänvaiheet.

— Olet oikeassa, Aatu hyvä. Olen todellakin ajatellut parin lapsuudentoverini kohtaloa ja olisipa tieto heidän vaiheistaan tervetullut. Osaatko sanoa, missä he ovat?

Tietäjä-Aatu nousee hitaasti ja kaataa jalkapannusta uutta kahvia, varovasti, sillä pannu on iso, eikä sitä ole tarkoitettu kahvipannuksi. Kolmen litran vetoinen valurautainen astia, jossa on kolme jalkaa ja laidassa varsi. — Katsos, en ole kahvia keittänyt sen jälkeen, kun eräs isäntämies kävi luonani kuukausi sitten ja toi tullessaan. Oli hyvä että toi, säästin sinulle tuliaisiksi. Heh, heh!

Erakko-Aatun jutustelu kuulostaa Aatamista hie-
man omituiselta. Omituinen tuntuu mies muutenkin olevan. Miten Aatu osasi häntä odotella?

Hetken kuluttua Erakko-Aatu — hän on todellakin nimensä kaltainen — nousee sanaakaan sanomatta, menee kaapilleen, ottaa sieltä ison pikarin ja poistuu ulos. Aatami näkee ikkunasta Aatun kävelevän pihan poikki ja kumartuvan lähteen yli, täyttävän pikarin vedellä ja nähtävästi puhuvan sille jotakin. Loitsujako lukenee? Hän palaa takaisin ja istuu Aatamin viereen penkille eikä näytä pitävän puuhiaan ensinkään merkillisinä.

— Noo, alkaa Aatu. — Katsotaan niitä kasvin-
kumppaneitasi, katsotaan. Tästä minä, pikarista

näen, jos on tarpeellista . . . Joo, kolmehan niitä on ollut, kolme poikaa, vaikka puhuit kahdesta. Yksi joi liikaa ja putosi päihtyneenä kärryiltä. Hän on kuollut. Rauha vainajalle. Ja kuollut on tuo toinenkin. Hän on kuollut ennen tuota edellistä. Hän on hukkunut jokeen. Molemmat miehet ovat kait olleet tukinuitolla ja . . . ja vartoot nyt . . . Minulta on toinen silmähammas pois ja se on haitaksi, en näe enää oikein tarkasti. Joo, tukinuitolla . . . mies seisoo sumalla ja suistuu jokeen. Toinen onkii häntä ylös, mutta löytää vasta kuolleen. Noin se ihmisen elämä katkeaa . . . Sitten kolmas! Hän on kait sairaana, ainakin on ollut kauan, lepää tuollaisessa rakennuksessa, jonka pääty on etelään, koska aurinko paistaa päätyikkunaan. Katso nyt itsekin, tunnetko tuota rakennusta.

Aatami katsoo pikariin ja todellakin näkee ison rakennuksen, mutta rakennus on aivan outo. Hänestä tuntuu kuin katselisi kiikarin läpi kaukaisuuteen. — En tunne tuota rakennusta, virkkaa hän vihdoin.

— No, tunnet kait miehen, joka riippuu ja keikkuu laudankappaleella pitkän köyden alapäässä ja nousee ylös päin kohti korkeutta? Eiköös siinä ole savupiippu, onkoos hän muurari vai? Tunneetkoos?

Aatami katsoo jälleen pikariin ja näkee Roopen riippuvan suuren savupiipun sivulla. — Olisikohan hänelle tapahtunut onnettomuus ja hän olisi joutunut sairaalaan?

— Noo, yritetään katsoa vielä . . . Hän on makuulla huoneessa, jossa on monta vuodetta, ja

hänen vieressään istuu nainen. En osaa sanoa kummankaan nimeä, mutta jos sellainen olisi jossa-kin kirjoitettuna, niin lukisin... Vartoo vielä... Tuossa pöydällähän on kortti, pöydällä on kukkia lasiastiassa ja astiaan nojaamassa kortti, pöydällä... Korttiin on kirjoitettu: Terveysteksi Roopelle, Leena. Sopiiko piirustuksiisi?

— Sopii, ainakin Roope on oikein. Leenasta en tiedä mitään.

— Tiedät sinä Leenastakin, vaikket tunne häntä nimeltä. Hän oli mukana Takaniityn ladossa näkemässäsi unikuvassa.

Nyt Aatami säikähtää todella, sillä tuollainen ilmoitus käy yli hänen ymmärryksensä. Miten Aatu saattoi seurata hänen uniansa? Mutta Aatu jatkaa kuin ainakin luonnollisena asiana: "Roope pääsee sairaalasta pian pois, ellei ole jo päässytkin. En ole varma ajasta, sillä näkemäni kuva saattaa olla siinä menneisyyden ja tulevaisuuden rajalla".

— On sillä Aatulla merkillisiä kykyjä, puhuu Aatami. — Nyt minäkin uskon tietäjiin.

On nautittu etupäässä Aatamin tuomisia ja juteltu maailman kuulumisia. Silloin Aatami alkaa tehdä lähtöä paluumatkalle. — Korpeen sinä kuulet, huomauttaa Aatu, jos yöllä lähdet tiettömälle taipaleelle. Ja enhän ole vielä kertonut tarinaani-kaan, jonka lupasin kertoa. Vaikka tarinani ei kiinnostaisikaan sinua, niin minulla on vieläkin tär-

keämpää asiaa, tärkeämpää kuin osaat aavistaakaan. Asiani vuoksi olen sinut tänne kutsunutkin.

— Kutsunut? Miten sinä minut olet tänne kutsunut. Itsehän halusin tulla ja hankin matkaani jo puolikesästä asti?

— Kas, siinähan se salaisuus onkin. Kyllä minä sinut tänne kutsuin, sillä halusin keskustella kanssasi. Asiani on perin tärkeä ja ainoastaan sinä saatat minua siinä valaista ja auttaa.

Aatami on vakavissaan, mutta toisaalta Aatun puhe vapauttaa.

— Joo, minulla on pitkä heinäsäkki tuohon penkille. Siinä kyllä nukkuu mielikseen; siinä ovat matkalaiset ennenkin levänneet. Harvoin tänne korpeen kukaan eksyy, eivätkä sinun kaltaisesi koskaan.

— Ehkä jään näin ollen yöksi ja lähden vasta huomenna . . . Kerrotaan sinun parantaneen sairauksiakin. Mistä olet sellaisen taidon oppinut? Käytätkö lääkkeitä?

— Keittelen lääkkeitä luonnon antimista ja luen niihin sanat. Mutta parantamisessa on lääkitsemistaito vasta toisella sijalla. Tärkeintä on taudin syyn tietäminen. Taudin aiheuttajastahan lääkäritkin yrittävät päästä selville. Mutta on sellaisiakin syitä, joita ei saa selville tavallisin tiedoin. Sielullisista syistä aiheutuu paljon sairauksia. Mikä järkytys tahansa voi olla tällainen syy, joka avaa ovet vaikkapa tartunnalle. Eivät kaikki ihmiset ole

yhtä herkkiä sairastumaan kulkutauteihinkaan. Toiset ovat vastustuskykyisempiä kuin toiset. Syy on sielullinen.

— Otat siis selville todellisen syyn?

— Niin! Katson pikarista ja näen tapahtuman, sen hetken, jolloin sairaus on iskenyt ihmiseen. Kun kerron sairastuneelle tapauksen ja hän sen muistaa, niin siinä on silloin parantava vastavaikutus. Lääkkeet auttavat lisäksi luonnon työtä . . . Suomen kansa on viisas kansa, on ollut ainakin ennen. Myöhemmin se on tehnyt suuren tyhmyyden, kun ei ole ottanut vakavasti tietäjiään. Nyt tietäjiin turvautuminen alkaa olla myöhäistä, sillä tietäjämahti on häviämäisillään kouluviisauden tieltä. Mutta tulee vielä aika, jolloin kouluviisaus osoittautuu ruutitynnöriksi, jolla lapset leikkivät. Ja kun nuo suuret lapset ovat polttaneet itseensä lähtemättömät arvet, silloin tämä vanha tietäjäviisaus uudelleen tunnustetaan ja asetetaan arvoonsa.

— Olet ehkä oikeassa, vaikka toisinaan tuntuu, kuin Suomen kansa olisi unohtanut olleensa Suomen kansa. Mutta olemme ehkä vielä liian nuori kansana ja häpeämme nuoruuttamme.

— Nuoriko? Ei tämä kansa ole nuori. Suomen kansa on vanhimpia kansoja, vaikka nykyisessä vaiheessaan onkin nuori. Mistä muualta löydät selaista ikiviisautta kuin on kansanrunoissamme? Niiden viisaus ei ole "tämän maailman viisautta" Paavalin sanontaa käyttääkseni. Perisuomalainen viisaus on tunkeutunut myöskin näkymättömään

maailmaan ja kuolemanjälkeiseen elämään. Peikot ja metsänväki olivat ennen tuttua väkeä, eikä suinkaan mielikuvitusta. Ei liioin uhrilehtoja ole istutettu kuolleitten muistoksi, kuten meille nyt uskotellaan, vaan siksi, että niiden avulla saatiin kosketus vainajiin, joiden tiedettiin elävän kuoleman jälkeen . . . Tällainen tieto ei ole taikauskoa, mutta taikauskoa on se opetus, jota meille tällä vuosisadalla on annettu. Se on taikauskoa siksi, ettei se vastaa elämän tosiasioita . . . Perisuomalainen viisaus todistaa parhaiten kansamme olevan vanhimpia maan päällä ja suomalainen viisaus on säilynyt näin kauan ehdottoman oikeudentunnon ja totuudenvaatimuksensa ansiosta. Tämä vaatimus, oikeudentunto ja rehellisyys ja totuudellisuus, on imeytynyt kansamme vereen, vaikka nuo hyveet ovat tällä hetkellä suureksi osaksi hautautuneet ns. sivistyksen alle . . . Joo, sanoihan Väinämöinenkin Tuonelasta tullessaan, ettei pidä tehdä syytä syyttömälle, sillä Tuonelassa maksetaan palkka tekojen mukaan.

— Näytät olevan tietorikkaampi kuin pinnalta katsoen luulisi. Sinulla Aatu on syvät ja laajat tiedot . . . Mutta sinun piti kertoa siitä, miksi asetuit asumaan tänne erämaahan.

— Kerron kyllä, kunhan aikani valitsen.

Aatami ja Aatu olivat jo makuulla, Aatu vuoteessaan ja Aatami penkillä olevalla heinäsäkillä.

Uunissa paloi iloinen tervastuli heittäen läikehtivän valonsa mustuneille seinähirsille, jotka kimaltelivat muutamin paikoin kuin hiottu hiili. Nouseva täysikuu alkoi juuri levittää kelmeää valoaan pihamaalle ja pian sen valo tunkeutuisi sisään pienestä ikkunasta.

— Joo, se tarinani, alkaa Aatu kertomuksensa.

— Se on hieman mutkikas juttu ja ehkä outo kuulaksesi. Mummoni, äitini äiti, oli kuuluisa tietäjä ja minä olen perinyt hänen taitonsa. Olin pieni poika joutuessani ensi kerran näkemään ja kokemaan hänen tietäjämahtiaan ja tuosta kokemuksestani johtuu tämä erakkoelämäni.

Aatu pitää pitkän tauon ja nähtävästi miettii, miten aloittaisi.

— Joo. Olin, kuten sanottu, pieni poika, en muista kuinka vanha, kun aloin kiinnittää huomioni mummoni puuhiin. Avuntarvitsijoiden käynnit olivat siihen asti sisältyneet luonnollisena ilmiönä elämään. Olin tottunut niihin syntymästäni asti, enkä osannut leikkieni lomassa kiinnittää niihin mitään huomiota. Mutta eräänä päivänä mummon luokse tuli mies, joka puhui asiastaan niin äänekkäästi ja niin julkisesti, että tulin seuranneeksi keskustelua. Mies puhui varkaudesta, häneltä oli varastettu rahaa ja nyt olisi pitänyt päästä varkaan jäljille. Silloin muistin yhtäkkiä eräiden toistenkin mummon luona kävijöiden tiedustelleen samaa, vaikken ollut kiinnittänyt sellaiseen ennen huomiotani. Tiesin mummon ainakin kerran aikaisemmin vieneen tuontapaisen kyselijän pimeään

koppiin, jonne johti ovi eteisestä. Siinä pienessä huoneessa ei ollut ikkunoita ja mummoni säilytti siellä lääkepullojaan ja muuta rojua. Tiesin siellä olevan aivan pimeää, kun ovi suljettiin . . . Juolahti mieleeni, että mummo veisi varmaan miehen pimeään huoneeseen ja niin minussa heräsi uteliaisuus. Pujahdin kenenkään huomaamatta koppiin, jätin oven vähän raolleen ja piilouduin ison saavin taakse.

— Aavistukseni toteutuikin nopeasti. Mummo käski miehen mennä koppiin ja odottaa siellä, kunnes saisi nähdä varkaan. Ovi lokahti salpaan ja kuulin, miten mummo pönkkäsi oven ulkopuolelta. Olimme pimeässä, vain ovenraosta pilkisti pieni valonsäde. Mutta kun mummo veti eteisen oven kiinni, niin pimeys oli täydellinen.

— Olin suuressa jännityksessä. Kun en nähnyt mitään enkä kuullut muuta kuin miehen raskaan hengityksen, aloin lisäksi pelätä. Mies lienee myös kuullut minun liikahteluni, sillä hänen hengityksensä kävi katkonaiseksi ja hän piti pitkiä hengitystaukoja. Nähtävästi pelkäsimme toisiamme.

— Kului melkoisesti aikaa, eikä tapahtunut mitään. Jalkani alkoivat puutua pahan asentoni vuoksi, mutten uskaltanut liikahtaa paikaltani. Vaikea asento, jännitys ja pelko tekivät oloni perin tuskalliseksi. Silloin alkoivat ihmeet! Lattiaan muodostui valoisa läiskä ja ensin näytti kuin siihen olisi tullut jostakin valoa. Sitä kesti vain hetken, sillä valo näytti kohoavan ilmaan. Sain sellaisen vaikutelman, kuin lattianraosta olisi noussut vaaleaa

savua. Tuo "savu" kierteli sinne tänne ja näytti todella valaisevan hieman. Se kohosi ylöspäin ja muotoutui pilven tapaiseksi. Mutta voi kauhistus! Siitä alkoi muodostua ihmisen hahmo. Ensin muodostui pää ja sen jälkeen vähän vartaloa. Ilmetty mies, jolla oli paksu leukaparta ja paita ilman kau-lusta, päälaki paljaana. Tuo kuvatus aivan kuin valaisi itsensä. Olin jähmettynyt kauhusta ja samaa uskon toveristani, sillä hänen hengityksensä oli perin katkonaista.

— Ilmestys hävisi yhtäkkiä ja samassa kuului mummo avaavan eteisen oven. Heti tuli hieman valoa ovenraosta ja samassa salpa avattiin. Silloin kyyristyin kuin saaliinsa kimppuun hyökkäävä kissa ja heti oven auettua ryntäsin suin päin ulos. Syöksylläni säikäytin miehen pahanpäiväisesti ja mummo manasi: "Mikä sinutkin pani sinne kop-piin menemään?" Mummo yritti tarttua tukkaani, mutta pääsin karkuun. Ulkona kuitenkin lankesin ja satutin polveni, joten jouduin heti takasin sisälle. Tuvassa kuulin jokaisen sanan vieraan ja mummon välisestä keskustelusta. Vieras sanoi nyt tietävänsä varkaan, koska oli nähnyt hänen haamunsa, ja vaati varkaalle kosta. Mummo lupasi lähettää kaiken-laisia vaikeuksia.

— Tällainen menettely oli mielestäni hirveätä. Mummo tekee siis pahaa varkaalle. Sehän on kaa-meata. Koko luontoni nousi tuollaista menettelyä vastaan, vaikken osannutkaan selittää itselleni syytä siihen. Enhän silloin vielä ymmärtänyt tuollaisia asioita. Kuitenkin järkytyin niin, että elämän-

rauhani oli mennyttä, enkä saanut kokemuksiani mielestäni pois vuosikausiin.

— Tulen nyt kertomuksessani siihen kohtaan, joka on piinannut minua koko elämäni ja johon en ole saanut täysin selvää ja tyydyttävää vastausta. Kun mummoni alkoi opettaa minulle taitojaan, niin minussa kasvoi vähitellen yhä vahvemmaksi käsitys, että olen jollakin tavalla syyllinen mummoni puuhiin. Aavistin tai paremmin sanoen melkein tiesin mummon opettavan minulle samoja taitoja, joita itse olin joskus opettanut hänelle. Tällainen vakaumus kävi toisaalta yli ymmärrykseni, sillä miten minä, joka olin melkein lapsi, olisin voinut opettaa mummoa, joka oli vanha ihminen. Mutta sisäinen tietoni vakuutti asian niin olevan näistä tosiseikoista huolimatta. Niinpä voit arvata, hyvä Aatami, että oloni oli sangen vaikeaa.

Aatu pitää pitkän tauon, jatkaen sitten.

— Joo, tällainen minusta tuli, opin mummoni taidot. Mutta aina olen pitänyt mielessäni, etten alistu toteuttamaan kenenkään kostopuuhiä, en rahasta enkä rukouksesta. Jos autan ihmisiä — ja miksen auttaisi — niin toimieni täytyy kestää päivänvalo ja Jumalan katse. Kun olen esimerkiksi etsinyt kadonnutta omaisuutta ja nähnyt siinä anastajan käden kosketuksen, niin en ole paljastanut tämän henkilöllisyyttä. Vaikka anastajan paljastaminen onkin tämän maailman moraalin kannalta oikein, niin jumalallisen moraalin kannalta on väärin asettaa ketään käpälälautaan.

— Syy, miksi tulin tänne korpeen, on siinä, että pelkäsin käyttäväni kykyjäni väärin. Pelkäsin itseäni. Pelkäsin, etten osaisi olla aina luja, vaan alistuisin jonkun rukouksesta vääriin tekoihin. Siksi pakenin maailmaa. Ajattelin, että ollessani kaukana ihmisten ilmoilta muistetaan minua vähemmän ja täällä muusta maailmasta erossa ehkä voisin juurruttaa itsestäni lopullisesti pois koston hengen ja vääryydenteon halun. Voinkin sanoa sinulle Aatami nyt, että tunnen onnistuneeni ponnistuksisani. Nyt voisin palata takaisin maailmaan ja ihmisten ilmoille, mutta tämä erämaa on käynyt niin rakkaaksi, etten tahdo tästä enää luopua. Elän täällä vanhuuteni päivät, vaikka toisaalta tiedän kykeneväni nyt opettamaan toisillekin sitä oikeamielisyyden varmuutta, jonka olen itseäni kasvattanut. Vuosien mittaan on minulle lisäksi selvinnyt, että itsensävoittamisen pitäisi tapahtua maailman keskellä, sillä vasta silloin se on täysin todellista. Mutta toisaalta meitä ihmisiä on niin monta lajia ja ja niin monenlaisen kohtalon alaista, että varmaan Jumala antaa anteeksi, jos joku ei näe pelastustaan muualla kuin erämaassa.

Aatami kuuntelee vaiti ja jännittyneenä Aatun tarinaa. Toisinaan tuntuu hienoista vilunvärinää selkärangan paikkeilla, toisinaan hän tuntee sääliä ja samalla sanomatonta kunnioitusta. Aatamista tuntuu, että erakon ränsistyneen ja kovia kokeneen pinnan alla on kasvanut **ihminen**. Viimein hän lausahtaa: "Uskon ymmärtäväni sinua Aatu, olet kokenut merkillisiä asioita ja tapahtumia".

— Nyt on sinun vuorosi puhua, Aatami. Osaat selittää, miten saatan olla syyllinen mummoni taitoihin. Tiedän sinun osaavan.

— Heikkoa on osaamiseni, vastaa Aatami. — Mutta voisimmehan ajatella elämän olevan koulua, jossa kuljemme kokemuksesta kokemukseen ja synnymme yhä uudelleen tänne kouluun uutta oppiaksemme.

— Nyt sinä sanoit sen, mitä olen miettinyt koko ikäni. Voi veli hyvä, miten saatoit yhdellä lauseella ratkaista tuollaisen pulman?

— Muutamat väittävät tosissaan meidän syntyvän tänne uudelleen ja uudelleen, eräät väittävät sen tietävänsäkin. Sanotaan, että ihminen on alunperin suunniteltu kasvamaan täydelliseksi ihmiseksi, Jumalan kuvan kaltaiseksi, kuten raamatussa sanotaan. Mutta sellainen saavutus ei voi toteutua yhdessä elämässä.

— Kaikki on totta, mitä sanot, hyvä Aatami. Näin asian täytyy olla. En ole elinaikanani paljoa lukenut, mutta raamatun osaan kannesta kanteen. Siellä kerrotaan Endorin noitavaimon mananneen Saulin nähtäväksi Samuelin hengen, joten mummolani olleita taitoja on harrastettu ennenkin. Niinikään sanoo Jeesus Johannes Kastajan olleen tulevaksi odotetun Eliaan. Tämä lause olikin kuin pieni kynttilä, johon turvauduin aina, kun edellä mainitsemani pulma uhkasi tehdä elämäni toivottomaksi ja liian pimeäksi.

— Kyllä toistamasi Jeesuksen lause sanoo aivan selvästi meidän ennenkin vaeltaneen maan päällä.

Erakko-Aatu näyttää saaneen uusia aatteita, sillä hän vilkastuu huomattavasti. Hän nousee vuoteestaan ja lisää uuniin uusia tervaksia jääden sitten istumaan vuoteensa laidalle.

— Joo, nyt sain varmuuden, etten kutsunut sinua tänne suotta. Kerron sinulle lisää. Katsos, ei suomalaisen tietäjäkään oli kaikkítietävä. Minulla ei ole sellaista viisautta kuin sinulla Aatami. Sinä voit jakaa viisauttasi minulle. Olen tuollainen lain ihminen, kuten raamatussa sanotaan, olen noudattanut Mooseksen käskyjä niin tarkasti kuin olen osannut. Voisin siis sanoa käyneeni vanhaan liittoon sisältyvää Melkisedekin koulua jonkin verran. Mutta Hebrealaiskirjeessä kerrotaan myöskin uudesta liitosta ja sanotaan, ettei vanha liitto tehnyt ketään täydelliseksi ja että juuri siksi tarvittiin uusi liitto. Uusi liitto alkoi Jeesuksesta. Tutkittuani itseäni vuodesta vuoteen voin vain todeta Hebrealaiskirjeen puhuvan totta. Vaikka kuinka tarkasti noudattaisin Mooseksen käskyjä, niin aina tunnen, että minun pitäisi osata elää vielä paljon syvempää elämää. Tässä on toinen pulmistani. Tähänkin tarvitsen apuasi.

— Yritän auttaa, mikäli kykenen.

— Jatkan vielä. Kun mietin tuota vanhan ja uuden liiton eroa, mietin viikosta viikkoon, mietin ja rukoilin Jumalalta valaistusta, niin eräänä yönä näin merkillisen unen. Se oli niin ihmeellinen ja selvä, että sen unen johdosta sinäkin Aatami olet nyt täällä. Katselin unimaailmassa kuin vahvan lasiseinän lävitse taivaisiin kartanoihin, joissa juma-

lat pitivät neuvonpitojaan. Katselin kauan ja tiesin, etten itse ollut vielä kelvollinen sinne astumaan. Mieleeni tulivat elävästi Jeesuksen sanat, että Johannes Kastaja on suurin vaimoista syntyneistä, mutta pienin taivasten valtakunnassa on Johannesta suurempi. Vaikka näytti siltä kuin paksu lasiseinä olisi erottanut minut tuosta autuuden maailmasta, niin kuitenkin kuulin osan jumalien keskustelusta. Siinä neuvoteltiin ihmiskunnan kohtalosta ja jollakin salaperäisellä tavalla tiesin, että mukana oli Paavali. Hän aivankuin johti keskustelua. Näky oli niin selvä, että tein siinä katsellessani itselleni kysymyksen: Miksi saan katsella tällaista? Samassa kuulin äänen sanovan: Seuraa tarkasti, mitä nyt tapahtuu. Olin äärimmäisen tarkkana ja samassa neuvonpito loppui. Eräs mukana olleista laskeutui maan päälle. Hän oli valkeissa vaatteissa ja hänellä oli punainen ruusu rinnan kohdalla. Seurasin tarkasti, minne hän meni, ja näin hänen laskeutuvan vanhaan heinälatoon. Siihen heräsin ja ymmärsin, että tuo maan päälle laskeutunut ihminen oli elossa oleva ja että hän palasi takaisin ruumiiseensa, joka nukkui jossakin heinäladossa.

— Nousin silloin rukoilemaan ja rukoilin kauan. Anoin lupaa saada ottaa kyvyilläni selville, kuka tuo näkemäni ihminen oli. Halusin tutustua häneen, sillä aavistuksenomaisesti tiesin hänen osaavan auttaa ja valaista minua. Sain luvan ja hain vesipikarini. Siitä näin, miten sinä olit tullut edellisenä päivänä heinäntekoon jollekin niitylle ja olit jäänyt heinälatoon yöksi. En tosin tuntenut sinua, mutta

sain selville, että olit Alitalon Aatami. Seuraavana päivänä lähetin sinulle sanan. Ei tuo sanantuoja paha olento ollut, olipahan vain lystikäs kotitontuni, vanha ystäväni. Hän huusi korvaasi, kun paikkasit verkkojasi: "Lähde Erakko-Aatun luo". Muistatko tapauksen?

— Enkö muistaisi! toteaa Aatami. — Paikkasin verkkojani venevajan seinustalla ja kuulin selvästi mainitsemasi sanat. Luulin niitä mielikuvitukseni tuotteeksi, mutta siitä asti aloin miettiä tänne tuloani.

— Joo, kyllä se kutsu minulta tuli. Ja niin tosissani olin, että ellet sinä olisi tullut tänne, niin minä olisin vanhoilla jaloillani lähtenyt luoksesi, sillä sinä olet minua viisaampi.

— Jonkun toisen lausumana nuo viimeiset sanasi kuulostaisivat imartelulta, enkä osaisi ottaa niitä vakavasti. Jos minulla viisautta on, on se toisten viisautta, jolla olen ymmärrystäni valaissut. Olen kirjallisuuden avulla tutustunut siihen kristosofiseen elämänymmärrykseen, jota keskeisesti opetti Pekka Ervast, sekä hänen lähin työtoverinsa J. R. Hannula. Heiltä olen saanut tietää, mitä uusi liitto on ja voisin tiivistää tietoni yhteen sanaan: Rakkaus. Rakkaus on Jeesuksen sanoman ydin ja siksi Paavalikin kirjoittaa niin ylevästi rakkaudesta Korinttolaiskirjeen kolmannessatoista luvussa. Siinä hän sanoo kaiken tiedon ja kaiken voiman olevan kuin helisevää vaskea ja kilisevää kulkusta, ellei ole rakkautta. Kaikki muu katoaa, vain rakkaus jää. Siksi meidän pitää kasvaa rakkaudessa, siinä on uuden liiton ydin.

Mutta rakkaus velvoittaa meitä elämään sillä tavalla, ettemme tee rakkaudettomia tekoja. Tällaiseen elämään emme kykene, ellemmme oikaise sieluamme Jeesuksen antamien ohjeiden ja käskyjen mukaan. Nämä Jeesuksen käskyt kuuluvat uuteen liittoon, kuten Mooseksen käskyt vanhaan liittoon. Emme ole kristittyjä, emmekä siis elä uuden liiton elämää, ellemmme yritä parhaan kykymme mukaan toteuttaa näitä Jeesuksen käskyjä. Ne on esitetty Vuorisaarnassa ja niitä on viisi. Jokainen käsky alkaa sanoilla: Olette kuulleet sanotuksi vanhoille, mutta minä sanon teille. Vanhoille eli vanhan liiton ihmisille oli sanottu mm.: Rakasta lähimmäistäsi ja vihaa vihollistasi. Jeesus sen sijaan sanoo uuden liiton ihmisille: Rakastakaa vihollisiannekin. Pekka Ervast tiivistää nuo käskyt ytimekkään selviksi ohjeiksi: **älä suutu, älä ole ajatuksissasikaan epäpuhdas, älä vanho, älä ole pahaa vastaan sekä älä sodi, vaan rakasta kaikkia ihmisiä.** Näiden ohjeiden avulla osaamme oikaista sieluamme niin, ettemme tee rakkaudettomia tekoja.

— Tuopa oli selvästi ja lyhyesti sanottu. Merkillistä, etten ole tuota ennen ymmärtänyt.

— Eihän virallistunut kristikuntakaan ole ymmärtänyt uuden liiton henkeä ja se johtune siitä, että alkuperäinen kristillisyyys eli gnostilaisuus tuhottiin valtataistelussa. Gnostilaisuuden mukana hävisi mm. tieto siitä, että synnymme uudelleen maan päälle. On historiallisesti todistettu, että oppi ihmisen syntymisestä uudelleen maan päälle kirottiin Konstantinopolin kirkolliskokouksessa v. 553.

Onneksi löytyi kuitenkin eräs vanha gnostilainen evankeliumi Pistis Sophia, jossa tämä oppi samoin kuin oppi syyn ja seurauksen laista esiintyvät aivan selvästi. Siis sama oppi, josta Jeesuskin mainitsee: Mitä kylvätte, sitä niitätte; millä mitalla mittaatte, sillä teillekin mitataan.

— Elämäni kuluessa olen ymmärtänyt todeksi sen, että ainoata todellista ja omaamme on kokemus. Jos olen todennut jonkin asian todeksi kokemuksen kautta, niin sitä ei voi kukaan kumota, sillä se on silloin omaisuuttani, se on osa minusta. Mutta ihminen saattaa jäädä tuohon kokemukseensa ja ryhtyä aivan kuin paikallaan tallaamaan osaamatta mennä eteenpäin. Tästä kohdasta ei pääsekään yli, ellei myös järki valaistu. Ymmärryksen täytyy valaistua kokemusta tajuamaan ja tuo valaiseminen kuuluu viisaiden tehtäviin. Sinä Aatami olet valaisut ymmärrystäni ja nyt osaan oikealla tavalla arvostella kokemuksiani. Vasta nyt näiden lyhyiden keskustelujen jälkeen tajuan seisovani kuin vahvan lasiseinän takana, mistä saan katsella taivaisia kartanoita, mutta silti vielä elän vanhan liiton elämänymmärryksessä kuten kertomassani unessakin. Nyt minulle selvisi, mitä kristinusko on ja mihin se velvoittaa. Kristinusko on Jeesuksen opettaman moraalin käytännöllistä toteuttamista, samoin kuin vanha liitto eli Mooseksen usko on Mooseksen käskyjen käytännöllistä seuraamista. Epäilen kuitenkin vahvasti, ettei nykyinen kristikunta seuraa edes Mooseksenkaan käskyjä, joten se ei lukeudu edes vanhaan liittoon . . . Kun siis uusi liitto on

vanhaa parempi, kuten Hebrealaiskirje opettaa, niin luonnollisesti Jeesuksen antamat käskyt ovat Moosesen antamia käskyjä syvempiä.

— Syvempiä ne ovat. Mooses sanoo mm.: Älä tapa, ja se on kieltämättä hyvä ohje, vaikkakin luonteeltaan ulkoinen. Jeesus sen sijaan opettaa: Älä suutu. Jeesuksen ohje on sisäinen, sielun puhdistamiseen tähtäävä.

— Yhä enemmän minulle kirkastuu Kristuksen oppi.

— Olen lisäksi ymmärtänyt kristikunnan kaipaavan uskonpuhdistusta, sillä kuten itse totesit, se ei elä vielä edes vanhassa liitossa. Virallistunut kristillisuus dogmeineen on suuri sekasotku. Pelastava selvyys on siinä, että Jeesuksen alkuperäinen opetus esitetään kristikunnalle. Lukemani perusteella ymmärrän uskonpuhdistuksen jo alkaneen, joten ihmiskunnan tie ihmisyyteen on tullut uudelleen viitoitetuksi.

Keskustelu venyi pitkään ja kuulakkaan syys-aamun ensimmäinen kajo huuhteli jo huoneen hämähäyryttä Erakko-Aatun ja Alitalon Aatamin vaipuessa unten maille.

Aamurupeama oli ehtinyt jo pitkälle, kun Aatami ja Aatu nousivat vaatimattomilta vuoteiltaan. Aatun sytyttäessä tulta jalkapannun alle kahvin keittoa varten aloitti Aatami keskustelun.

— Sanoit illalla, että hallitsemasi tietäjäviisaus tulee vielä aikanaan kunniaan. Tarkoititko, että se tulee esiintymään samanlaisena kuin se on esiintynyt Suomen kansan muinaisuudessa, vai onko viisauksessa ja tietäjän taidossa tapahtuva jonkinlainen uudestisyntyminen?

— Joo. Uudestisyntyminen on tapahtuva. Kaikki elämänilmiöt ovat ainaisen muutoksen alaisia. Vaikka tämäkin päivä alkoi aamusta ja päättyy iltaan sekä varmaan tulee muistuttamaan melkoisesti eilistä päivää, niin kuitenkin tällä päivällä on omat erikoispiirteensä. Samoin, vaikka tämä tietäjän viisaus tuleeikin aikanaan uudistumaan, niin ei se tule esiintymään tarkaalleen menneen tai nykyisen kaltaisena. Ihmiskunta muuttuu jatkuvasti sielulliselta kokoomukseltaan. Samalla elämään tulee uutta sisältöä ja uusia voimia. Kas, syvin syy siihen, että esimerkiksi tällainen tietous ja taitous kuin minunkin, vähitellen häviää, on tuossa ihmisten rakenteen jatkuvassa muuttumisessa. Nykyään ei löydy enää paljon sellaisia ihmisiä, joiden veressä olisi tietäjän taipumuksia. Vaikka mummoni herätti minussa mm. taidon nähdä tapahtumia vesipikarista, niin tuollainen kyky oli minulla jo ennestään veressäni. Ellei sitä olisi ollut, ei sitä olisi voitu herättää. Kas, tällainen veressä oleva kyky juontuu menneisyydestä. Sellaiset seikat yleensä kuuluvat menneisyyteen ja häviävät vähitellen. Ymmärrät-hän, ettei esimerkiksi kykyni katsella tapahtumia vesipikarista ole aivan luonnollinen. Sen sijaan olisi luonnollista, että näkisin salaisilla aisteillani ilman

välikkappaletta, pikaria. Mutta koska en näe, niin vesipikarin käyttö osoittaa, etteivät salaiset aistini toimi ilman kiihoketta. Kyky alkaa siis hävitä rodun verestä.

— Ovatko ihmisten salaiset aistit olleet menneisyydessä enemmän toimivia kuin nykyään?

— Ovat. Ne ovat olleet avoinna ja toimivina, mutta ovat vähitellen sulkeutuneet ihmiskunnan onneksi. Sillä sitä mukaa kun järki on kehittynyt, ovat mahdollisuudet käyttää väärin salaisia kykyjä moninkertaistuneet. Vai uskoisitko olevan onneksi ihmiskunnalle, jos jokaisella olisi salaisia kykyjä, vaikkapa näinkin vähäisiä kuin minulla? Onhan ihmisillä taipumus muuttua piruiksi, jos sellaiseen on tilaisuus. Pieninkin salainen kyky on hirveä ase moraalittoman ihmisen käsissä. Joo, minun kykyni ovat poikkeuksellisia, eivätkä ne uudistu ihmiskunnassa enää samanlaisina.

— Vanha tietäjäviisaus kasvaa siis nähtävästi tulevaisuudessa aivan kuin uudesta maaperästä, vai kuinka? Viittasithan moraaliin!

— Moraali tulee olemaan kaiken kehityksen pohjana tulevaisuudessa. Ihmisen täytyy kasvaa ensin ihmiseksi, ennen kuin hänelle avautuvat elämän salaisuudet. Ihmisyydessä on elämän todellinen avain ja kysymys on siis vain siitä, mitä ihmisyyys on. Meillä saattaa olla siitä monenlaisia käsityksiä, mutta kysymys ihmisyydestä eli täydellisyydestä, kuten Paavali opettaa, keskittyy kysymykseksi:

Millainen on Jumalan suunnittelema ihmistäydellisyys? Tästä päämäärästä ei minullakaan ollut selvyttä, ennen kuin sinä sen paljastit.

Kahvia juotaessa Aatu huomautti yllättävästi: "Kysy nyt jotakin ystävistäsi Roopesta, sinullahan on kysyttävää".

Aatamia hämmästytti huomautus ja hän vaiken, mietti ja puhalteli kahviaan.

— Olisi todella hyvä tietää enemmän Roopesta.

— Joo. Kohtalo johdatti minut viime yönä maailmassa Roopen yhteyteen ja tiedän hänestä nyt enemmänkin. Hän on sairastuvoteellaan saanut tutustua muutamaa entiseen elämäänsä. Hän kuului aikanaan erääseen Paavalin seurakuntaan. Jos joskus tapaat hänet, niin kertokoon itse kokemuksistaan . . . Äskeisen keskustelumme jatkoksi salaisista kyvyistä lisäisin vielä, että Roopenkin kokemukset kuuluvat tavallaan menneisyyden häviäviin ilmiöihin. Samoin unesi heinäladossa, jos katselemme asioita kyllin ankarasti. Meitä ihmisiä on täällä, sanoisinko, eri ikäluokkia ja siksi muutamat ovat aivan kuin armoitetussa asemassa. Näillä armoitetuilla on tavallisuudesta poikkeavia kokemuksia.

— Selitähän tarkemmin!

— Ajattelehan ihmiskuntaamme! Eivätkö ne korkeat olennot, joiden neuvottelua itse sait seurata unimaailmassa, kanna koko ihmiskunnan taakkaa? Onhan kyseessä koko ihmiskunnan pelastus. Mutta pelastuuko ihmiskunta siten, että mahdollisimman

monet näkisivät, kuten minä, asioita ja tapahtumia vesipikarista? Vai olisiko pelastuksen avain siinä, että suuret joukot saisivat kokea, kuten Roope, edellisten elämänsänsä vaihteita, tai saisivat olla mukana, kuten sinä, näkymättömän maailman kau-neuksia katselemassa? Ei, Aatami, ei. Kaikki edellä kuvattu on poikkeuksellista. Nuo ilmiöt ovat vain jotakin vanhaa perua ja johtuvat siitä, että eräät ovat käyneet vähän vanhan liiton eli Melki-sedekin koulua. Melkisedekin koulun kasvatit ovat muita herkempiä. Ihmiskunnan pelastus pahasta ei tapahdu sillä tavalla, salaisten kykyjen avulla, vaan se tapahtuu moraalin tietä. Pelastus on mahdollinen aivan tavallisten ihmisten avulla, sellaisten, joilla ei ole lainkaan tavallisuudesta poikkeavia kykyjä. Kun nämä kasvattavat itsensä ihmisiksi, ennen kaikkea Jeesus Kristuksen opetusten avulla, kuten itse eilen selitit, ja liittyvät yhteen yhdeksi suureksi, voi-makkaaksi joukoksi, niin maailman muuttuminen on mahdollista.

— Kuulehan Aatu! Väitit eilen, että minä olen viisaampi sinua ja olen pätevä sinua opettamaan, mutta nyt sinä päin vastoin opetat minua tavalla, jollaista en ole ennen aavistanut.

— Olen paljon miettinyt, onhan täällä korvessa hyvää aikaa. Saadessani vähän ”kiinni” uusista asioista selviää loppu leikiten. Sinua auttaakseni sain ottaa viime yönä selvää Roopesta. Nyt tiedän, että hän harrastaa samoja asioita kuin sinäkin. Niinikään minulle selvisi, etteivät teidän kaltaisenne

saisi elää noin vain piittaamattomasti omaa elämänsä, vaan teidän pitäisi ryhtyä yhteistyöhön, yhteistyöhön niiden ihmisten kanssa, jotka herättelevät ihmisiä Kristuksen seuraajiksi.

— Olen sitä monesti pohtinut itsekseni, puheli Aatami, — mutta kun olen tällainen yksinäinen talonpoika, niin ei ole tullut ryhdytyksi tosi toimeen.

— Joo, täällä Suomessa työskentelee joukko ihmisiä Kristuksen asialla, eivätkä he tähyile yliluonnollisia. Heissä on jumalten toivo. Maailma ei pelastu pahan vallasta ihmeidentekijöiden avulla, vaan voimistumalla Kristuksen antaman moraalín mukaisessa elämässä. Ihmisten oikaistessa sieluaan Vuorisaarnan viiden käskyn mukaan, kuten eilen mainitsin, pahan valta menettää otettaan.

— Ymmärsiköhän Paavali yhteistyön merkityksen seurakuntia perustaessaan?

— Ymmärsi, Paavali oli viisas mies.

Aatu vaipui taas mietteisiinsä ja kului pitkä tovi, ennen kuin hän jatkoi.

— Joo. Israelilaisten rakentamissa temppeleissä oli kolme osaa: Eteinen, pyhä ja pyhin. Eteinen eli esikartano oli temppelin ulkopuolella, sitten oli pyhä eli itse temppeli ja sen sisällä oli pyhäkkö eli kaikkein pyhin. Tällaiseen järjestykseen sisältyi vanhaa viisautta, eräät ihmisyyden kasvussa ilmenevät elämän peruslait. Tällainen temppelirakennelma oli kuitenkin vertauskuvaa, sillä sanoihan suuri Mestari, ettei Jumala asu käsin tehdyissä temppeleissä. Niinikään Paavalin opetuksista selviää temp-

pelirakennuksien vertauskuvallisuus. Todellisen Jumalan temppelin muodostaa ihmiskunta sitten, kun Jumalan tahto toteutuu meissä. ”Te olette Pyhän Hengen temppeleitä”, sanoivat sekä Jeesus että Paavali. Mutta samoin kuin esimerkiksi Salomonin temppeli kohosi vasta rakentajien työn avulla, samoin on laita, kun on kyseessä ihmiskunnan suuri temppeli: Sekin odottaa rakentajiaan. Paavali ymmärsi tämän ja siksi hän ryhtyi itse sitä rakentamaan sekä kokosi työntekijöitä yhteiseen rakennustyöhön. Paavalin seurakunnat olivat — ainakin pyrkivät olemaan — temppelin rakentajien työryhmiä.

— Nyt muistankin Pekka Ervastin kertoneen, että Paavalin seurakunnat oli jaettu kolmeen asteeseen: Pyrkijöihin, uskoviin ja täydellisiin.

— Joo, niin olen minäkin ymmärtänyt Paavalin kirjeistä. Kolmijaossa näkyy temppelin kolmiasteisuus.

— Minulle on selvinnyt, että täällä Suomessa on alkanut uusi uskonpuhdistus, siis Jeesus Kristuksen opetusten puhdistaminen sellaisiksi, jollaisina Jeesus ne alkuaan julisti. Jos kuvauksesi temppelistä vastaa todellisuutta, niin silloinhan uskonpuhdistus on todellisen Jumalan temppelin rakentamista.

— Sitä se onkin, innostui Aatu puhumaan. — Paavali kokoaa taas entisiä seurakuntalaisiaan työhön. Paavali työskentelee nyt Suomessa. Tiedän tämän, vaikka asunkin korvessa. Jeesuksen sanoma ei olisi päässyt kapaloistaan Jeesuksen teloitustuomion jäl-

keen ilman Paavalia. Sen sanoman puhdistaminen ei myöskään onnistu ilman Paavalin ponnistuksia. Paavali liittyy erottamattomasti Jeesus Kristuksen sanomaan.

— Entä miten vertauskuvallisten temppelien kolme kohtaa, esikartano, temppeli ja temppelin sisällä oleva pyhäkkö, ilmenisivät todellisina tässä uskonpuhdistustyössä?

Erakko-Aatu muuttui taas hiljaiseksi. Sanaakaan sanomatta hän meni uunin luo, työnsi tuleen uusia puita ja istui jakkaralle tulen lämpöön. Siinä hän istui pitkän tovin ja näytti vaipuneen syvään mietiskelyyn eikä Aatami tahtonut häntä häiritä. Lopulta Aatu palasi istumaan vuoteensa reunalle.

— Joo, katsohan! Kun me ihmiset nykyaikana saamme kuulla uskonpuhdistuksesta, kun saamme kuulla nykyajan Paavalin puhuvan uskonpuhdistuksen sanomasta tai saamme lukea siitä hänen kirjoistaan, niin meistä voi tulla Paavalin oppilaita, noin alustavasti. Meissä herää myötätunto sekä hänen julistamaansa sanomaa että tämän sanoman kautta Kristuksen oppia kohtaan. Tällöin tulemme Jumalan temppelin esikartanoon. Tämä "tuleminen" ei ole paikallinen asia, vaan se tapahtuu meidän sielussamme. Emme astu ihmisten tekemiin rakennelmiin, jotka ovat vain henkisen todellisuuden vertauskuvia, vaan käännämme oman sielumme tilan myötätuntoiseen asenteeseen Kristuksen ja Paavalin sanomaa kohtaan. Niin menetellen olemme oppivaisia oppilaita, olemme esikartanossa, jossa tutkimme

löytöjämme ja sulattemme niitä ja alamme kasvat-
taa itsessämme ihmistä. Tämä on ensimmäinen ja
välttämätön vaihe. Mutta jos aina vain pysymme
tällaisina tutkijoina, niin kutka silloin vievät Paa-
valin ja siis uskonpuhdistuksen asiaa muiden ihmis-
ten ulottuville? Siksi tulee — koska tällainen työ
on temppelin rakentamista — olla toinen alue, jonne
pyrkijä siirtyy. Täytyy rakentaa temppeli, jossa
työskennellään. Se muodostuu niistä oppilaista,
joille selviää uskonpuhdistuksen tarpeellisuus, Jee-
suksen ja Paavalin työn kantavuus ja jotka tämän
ymmärrettyään liittyvät yhteen ja auttavat yhteis-
voimin uskonpuhdistuksen asiaa eteenpäin. Muo-
dostuu temppeli Jumalalle, pyhä yhteisö, aivan kuin
Paavalin seurakunta nykyaikaisessa muodossaan.
Siinä seurakunnassa eli temppelissä yritetään elää
Kristuksen opetusten mukaisesti ja levittää maail-
malle uskonpuhdistuksen asiaa. Tämä on välttä-
mätöntä ja siksi kehoitin sinua ottamaan yhteyden
Roopeen ja liittymään muiden uskonpuhdistusta
tukevien kanssa yhteistyöhön.

— Hyvin viisaasti ajateltu, kaikki, huomautti
Aatami väliin. — Entä miten muodostuu tällaisen
temppelin sisään kaikkein pyhin eli pyhäkkö?

— Siinäpä onkin pulmaa kerrakseen! Ellei py-
hintä muodostu, niin uskonpuhdistustyöllä ei ole
täyttä kantavuutta. Jos jokainen temppelissäolija
tekee työtä aivan kuin ”omaan laskuunsa”, niin työ
on hataraa ja sitä uhkaa hajoaminen. Sen vuoksi
on välttämätöntä, että muodostuu ryhmä ihmisiä,

alussa vaikkapa pienikin, jotka liittyvät yhteen pyhällä veljessiteellä ja näin muodostavat kiinteän ytimen, jolle uskonpuhdistustyö on pyhä ja peruuttamaton asia. Nämä ihmiset muodostavat kaikkein pyhimmän tuossa Jumalan temppelissä.

— Miksi tuollaisen pyhäkön muodostuminen on, kuten sanoit, vaikeata?

— Joo, vaikeus johtuu ihmisluonnosta, sillä sekä temppelin että sen pyhäkön voivat luoda vain itsenäiset ihmiset. Niin kauan kuin olemme laumaolentoja, on meidän helppo kulkea johtajien jäljissä, kuten maailman politiikka osoittaa. Mutta **laumaihmiset** eivät osaa kulkea Mestarin jäljissä, Mestarin johtamina. Siksi meidän tulee ensin **itsenäistyä**. Mutta itsenäistyvää ihminen taas tahtoo itse olla johdossa ja kuitenkin temppelin pyhäkössä johtaa yksin Mestari. Alistuminen Mestarin johtoon tuottaa itsenäistyvälle ihmiselle usein ylipääsemättömiä vaikeuksia.

— Voisitko valaista tilannetta esimerkillä?

— Ajattele itseäsi! Jos Mestari sanoisi sinulle: ”Luovu kaikesta”, niin eikö oma sielusi nousisi heti vastarintaan? Sinulla on vauras talo ja hyvä toimeentulo, sinäkö jättäisit kaiken ja lähtisit kerjäämään! Eikö oma järkesi nousisi vastarintaan ja sanoisi: Mestarin neuvo on epäkäytännöllinen. Nyt tulen toimeen omalla työlläni, mutta kerjäläisenä eläisin pakostakin toisten kustannuksella! Jos kuitenkin jättäisit talosi ja tavarasi, joskin vastahakoisesti, vain Mestaria totellaksesi, niin kysypä itseltäsi, olisitko silloin todella luopunut kaikesta? Et

olisi, koska oma sielusi yhä olisi kiinni mammonassa. Mestarin neuvo kohdistuu siis ensi kädessä sieluusi. Kuolemassa sinun on luovuttava kaikesta ulkonaisesta, mutta sielusi kiintymykset viet mukana kuolemanjälkeiseen elämään. Katsos, ei Mestari tarvitse sinun taloasi ja tavaraasi, hän tarvitsee sinut itsesi työntekijäkseen omaan viinitarhaansa. Kaikesta luopumisessa on siis kysymys siitä, onko Mestari ja hänen opettamansa ihmisyyden sanoma sinulle tärkeämpi kuin talo ja tavara. On kysymys sielun asenteesta.

— Tältä näkökulmalta katsoen Paavalin kolmijakoinen seurakunta käy yhä ymmärrettävämmäksi, sillä Paavalin seurakuntien niin sanotut ”täydelliset” muodostivat temppelin pyhimmän. He olivat antautuneet kokonaan Kristuksen asialle . . . Tuleekin mieleeni Pekka Ervastian lause hänen kirjastaan ”Paavali ja hänen kristinuskonsa”: ”Ja ilman Paavalin työtä meillä tuskin olisi mitään kristinuskoa ja mitään kristikuntaa”.

— Ja yhtä suurella syyllä voidaan sanoa, ettei uskonpuhdistuksesta nykyaikana tulisi mitään ilman jälleensyntyneen Paavalin työtä.

Erakko-Aatu lausui viimeisen lauseensa erikoisella ponnella ja vakavuudella.

Mieli keventyneenä ja täynnä uusia aatoksia läksi Alitalon Aatami taivaltamaan kohti kotiaan.

— Muistahan uusia käyntisi, huomautti Aatu jäähyväisiksi.

KALMA JA TUONELA

Aatamin lähdettyä Erakko-Aatu oli jälleen yksin. Totuttuun tapaansa hän istahti matalalle jakkaralle uunin ääreen, missä tervasjuurakko paloi iloisesti lepatellen. Siinä istuessa kului tunti toisensa jälkeen äskeisiä elämyksiä mietiskellessä. Olivathan vuosikausien aateskelut saavuttaneet eräänlaisen ratkaisun yhden vuorokauden aikana.

— Nyt on pantava kaikki vanha taito koetukselle, tuumi Aatu itsekseen. — On tutkittava kaikki mahdollinen niin pitkälle kuin kykyni riittävät. Otanpa selvää Roopesta ja vaikkapa Samulistakin ja Hansustakin. Samuli ja Hansu ovat tosin kuolleet, joten heidän luokseen on joko mentävä Manalaan tai Tuonelaan. Roope sitä vastoin on elossa, joten hänen luonaan on käytävä Kalmassa, tässä näkyväisessä maailmassa näkymättömänä kulkien. Mutta ilman lupaa en lähde, en nyt enää Kristuksen moraalin avauduttua. Olkoon siis niin, että vietän aikani rukouksessa huomiseen asti ja jos saan luvan, niin huomenna lämmitän saunan ja seuraavana päivänä käyn Kalmassa ja vaikkapa Tuonelassakin, jos kohdalo suo. Palatessani lienen jälleen vähän viisaam-

pi . . . Lupasihan Aatami tulla uudelleen, joten saattaisin uusilla kokemuksillani häntä valaista.

Aatu asteli lähteelle, täytti vedellä pienen puuastian ja alkoi peseytyä. Hän pesi kätensä, päänsä ja jalkansa, kuivasi ne perusteellisesti puhtaaseen riepuun ja palasi huoneeseen. Hän asettui vuoteelleen puoli-istuvaan asentoon tyynyjen varaan ja vaipui rukoukseen. Kului tunti toisensa jälkeen, mutta yhä vain Aatu istui liikkumattomana. Vain kasvolihasten pingoitunut ilme ilmaisi hänen olevan hereillä, mutta syvään mietiskelyyn vaipuneena. Vasta illan täydelleen pimetessä hän nousi vuoteeltaan, sytytti uudelleen tulen uuniin ja asettui nukkumaan.

— Luvan sain, puhui Aatu puoliääneen nukkumaan ruvetessaan. — Huomenna lämmitän saunan. Kohta aamulla laitan vihdan kuntoon. Joo, yhdeksästä puusta otan siihen oksat . . .

Syys-aamun valjetessa Aatu liikuskelee jo läheisessä metsässä sopivia vihdaspuita hakien. Hän valikoi tuuhean oksan eräästä puusta ja etsii samanlaisen toisesta puulajista. Aikansa etsittyään hän löytää sopivat oksat yhdeksästä puulajista ja sitoo ne yhteen vihdaksi.

Pieni saunapahanen, pölkyistä kyhätty, turvekattoinen, kyyhöttää puron lähettyvillä. Sen sisällä vallitsee perin viihtyisä tuntu. Avokiukaasta nousut noki on mustannut seinät ja katon pikimustiksi

ja jättänyt jälkeensä savusaunalle ominaisen tuoksun. Taaskin palaa saunan maakivistä muuratussa tulipesässä iloinen tuli, taaskin täyttää savu tiheänä pilvenä huoneen yläosan.

Jo ennen pimeän tuloa Aatu menee lämpimään saunaan kuin pyhäkköön. Hän hautoo uutta vihtaansa kiukaalla, hautoo varovasti ja hartaasti. Välillä hän mumisee loitsun, nakkaa vettä kiukaalle ja vihtoo hiljalleen ruumistaan, varovasti, sillä vihta suorittaa vasta ensimmäistä tehtäväänsä. Kauan hän siinä hikoilee ennen kuin laskeutuu lauteilta peseytymään. Viimeksi hän pesee lauteen ja kaikkein viimeisimmäksi vihtansa, asettaen sen kiukaan läheisyyteen kuivumaan. Jokainen toimitus on tehtävä harkiten ja hartaasti, sillä huomenna olisi käytävä Kalmassa.

Seuraavana aamuna jo ennen päivän valkenemista Aatu köpittelee jälleen saunaansa. Se on vielä suloi-
sen lämmin ja yön aikana kuivunut. Hän ottaa vihtansa seinältä, asettaa sen tyynyksi lauteelle, lukee sille vielä sanat ja oikaisee lauteille. Hetkistä myöhemmin Aatu on jo Kalman kankailla, hänen ruumiinsa levätessä saunan lämpimässä. Jos ken olisi katsellut sisäisellä silmällään Aatua, olisi hän nähnyt vanhan, ryppyisen ja kuihtuneen Aatun lepäävän saunan lauteilla, vihta pään alla. Mutta samalla hän olisi nähnyt toisen Aatun, nuoren, voimakkaan ja sisäisesti treenautuneen erkanevan tuosta kuihtuneesta ruumiista ja kiiruhtavan läpi seinän ulos, jonnekin. Vain hopealta välkehtivä,

kimmainen ja melkein äärettömiin asti venyvä nauha olisi jäänyt näkyväksi yhdyssiteeksi näiden näennäisesti kahden olennon välillä.

Kalmassa ollen Aatu kiiruhtaa etsimään muurari-Roopea. Hän löytää yhdyssiteen Roopeen käyttäessään apunaan Alitalon Aatamin käynnin yhteydessä saamiaan vaikutelmia. Roope oli jo jonkin aikaa ollut kotonaan toipumassa ja näin varhaisena aamuna hän vielä lepäsi vuoteessaan, joskin hereillä. Aatu näki nyt Roopen ensimmäisen kerran. Roopella ei ollut Aatun läsnäolosta mitään tietoa, eikä Aatu sellaista tavoitellutkaan. Häntä kiinnosti, miksi hän, Erakko-Aatu, oli joutunut tavallaan olosuhteiden pakosta tutustumaan henkilöön, josta hänellä ei ollut aikaisemmin mitään tietoa. Siksi hän yritti päästä selville Roopen sielunelämästä. Tapansa mukaan Roope kertasi ajatuksissaan sairaalassa kokemiaan merkillisiä elämyksiä ja Aatu ymmärsi, että jos hän saisi kiinni Roopen ajatusten virrasta, niin hän ehkä löytäisi sitä tietä oman osansa näiden ihmisten menneisyydessä.

Lopulta Aatun onnistui saavuttaa tavoitteensa. Sielunsa silmillä hän seurasi Roopen ajatuksia tämän vaeltaessa mielikuvituksessaan Paavalin seurakunnassa ja sen salaisessa kokouksessa öisen nuotion punertavassa valossa. Mutta Aatu tunsii näissä Roopen muistikuvissa itsensä vieraaksi ja aivan kuin orvoksi ja arvasi siitä, ettei hän, Aatu ollut ollut mukana noissa Roopen elämäkokemuksissa...

Sitten Roope alkoi muistella inkvisition kidutuspuuhiin liittyvää tapausta. Kun Roope mielikuvituksessaan lähti tovereineen vankilasta ärjyvän vartijan saattamana kohti metsänlaidassa olevaa aukiota, kidutuspaikkaa, niin Aatu tunsu olemuksensa alkavan vavista. Jännitys kiihtyi sitä mukaa, kun vankikulkue lähestyi määräpaikkaansa. — Nyt heitä johdetaan tuonne, tuonne . . . Voi hirveätä, siellä riippuu ihminen, mies, paalussa . . . Ruoskan iskut aivan kuuluvat . . . , ei ne tuntuvat omissa jäsenissäni . . . Minun jäseniäni siinä revitään irti . . . tuskan hiki virtaa jokaisesta solustani . . . Minua siinä rääkätään, ruoskitaan . . . Nyt tuli nuoleskelee ruumistani . . . haistan palaneen lihan kärryä . . . Jeesus auta ja anna rääkkääjilleni anteeksi . . .

Tietäjä-Aatun matka Kalmassa päättyi lyhyeen, sillä hänen kokemuksensa muodostuivat odotettua järkyttävämmiksi. Hän heräsi saunanlauteella ja huomasi olevansa aivan märkä hiestä.

— Olen siis elänyt tuollaisenkin kohtalon, mumiisee Aatu itsekseen. — Joskus, hyvin kauan sitten minut on julmalla tavalla teloitettu ja Roope on silloin ollut pakotettu katselemaan tuomioni täytännönpäntöä. Tässä on syy, miksi hänen kohtalonsa on nyt punoutunut omaani. Mutta miksi jouduin teloitettavaksi? Huusin Jeesusta avukseni ja anoin viimeisellä hetkelläni anteeksiantoa vainoojilleni. Olen siis ollut kristitty minäkin, siitähän siis johtuu nykyinen kaipuuni? En ole saanut rauhaa sielulleni. Vasta Aatamin tavattuani saavutin sisäisen rauhan.

Vanha tietoni ja uskoni se on minua kannustanut Jumalaa etsimään, vaikka en aikaisemmin olekaan tiennyt syytä.

Aatu nousee istumaan lauteen reunalle ja miettii. Hän yrittää palauttaa mieleensä äskeisen kokemuk-sensa mahdollisimman selvänä ja siinä löytää sen minänsä, joka kärsi polttorovion tuskat. Mietiske-lyyn tottuneena hän lopulta onnistuu yrityksessään.

— Olin siis silloinkin sellainen ihminen, joka tiesi ja taisi salaisia asioita. Olin kansantietäjä, siis tavallaan samanlainen kuin nytkin. Minulla oli oppi-las... opetin taitoni hänelle... Mutta tuo taito... sehän ei ollut aina päivänvaloa kestävä... siinä oli mukana kostoakin... Sitten sain tavata kristittyjä, noita kirkon vainoamia ihmisiä... Minustakin tuli Kristuksen oppilaitten oppilas... Yritin muuttaa elämäni, lupasin pyhästi käyttää taitojani vain lähimmäisteni parhaaksi. Kaiken sen sain maksaa hengelläni... Mummoni, joka opetti minulle tai-tonsaa, on siis todella ollut oppilaani kauan sitten. Kun lapsuudestani saakka kammoin mummoni kos-tonpuuhia, niin siinä ilmeni muisto vanhasta lupauk-sestani tulla paremmaksi ihmiseksi.

— Olen tänään viisaampi kuin eilen. Nyt osaan oman kokemukseni perusteella puhua kohtalotove-reilleni elämän suuresta armahtavaisuudesta ja vii-saudesta. Ihmeellinen on Jumalan majesteettius, joka kärsivällisesti kantaa meitä ihmispoloisia käsil-lään opettaessaan meille tietä ihmisyyteen. Mikä minustakin olisi tullut, ellei elämä suuressa viisau-dessaan olisi johdattanut minua suuren Poikansa

neuvoja kuuntelemaan ja seuraamaan. Vaikka kuolema aikanaan katkaisikin elämäni ehkä liiankin ankarasti, niin sainhan siinä maksaa vanhoja velkojani, joita olin tietämättömyydessäni tehnyt yhtä tietämättömille veljilleni. Ole kiitetty Isäni, Sinun voimasi ja kunniasi. Olkoon tämä hetki minulle pyhä ja vahvistakoon se minua tulevaisuuden varalle. Olen jo vanha, eikä minusta ole tässä elämässä työmieheksi Sinun viinitarhaasi Isä, mutta kun kuolen ja synnyn tänne aikanaan takaisin, niin anna minun saada tietää ja tuntea se, mitä nyt tiedän ja tunnen. Vaikka minun pitäisi silloin kulkea läpi tulisten helvettien, niin älä sääli minua, jos se tuska auttaa minua heräämään ja kasvamaan sellaiseksi ihmiseksi kuin Sinä tahdot, Isä.

Aatu vahvisti itseään ruualla. Hyvä, että oli vielä Aatamin tuomisia. — Joo, Kalmassa kävin, vaikka kokemukseni siellä oli yllätys. Onkohan minusta nyt tänään Tuonen maille menijäksi, mutta kun on tuo saunakin lämmin . . . Hansu on varmaan jo Tuonelassa, mutta miten lienee Samulin laita? Jospa hän on vielä Manalassa? Hän oli juoppo ja siis täynnä himoa . . . Mutta eiköös hän ollut mukana siinä taivasnäyssä, missä Aatamikin? Silloin hän on jo jättänyt Manalan ja siirtynyt Tuonelaan. Kyllä hänet täytyy löytää Tuonelasta, hänhän oli ja on noita sielunsa kanssa painijoita. Lienee jo Tuonelan ylämaailmassa . . . Pyrin niin korkealle kuin voimani riittävät, ehkäpä löydän hänet!

Aatu köpittelee jälleen saunaan. Ovea avatessaan hän mumisee loitsuaan ja sen jälkeen hypähtää tasajalkaa saunan kynnyksen yli. Lauteille nousemaan hän asettuu makuulle, laittaa taikavihdan tyynyksi päänsä alle ja sulkee silmänsä.

Tuokion kuluttua Aatu herää tietäen olevansa Tuonelassa. Samassa hänen edessään seisoo Roope ilmielävänä.

— Roope, sanoo Aatu, miten sinä tiesit tulla tänne? Tämä on Tuonelan maailmaa.

— En tiedä, vastaa Roope. — Ehkä olen nukah-
tanut ja tämä on unta. Mutta kuka sinä olet ja
mistä sinä minut tunnet?

— Olen erämaan tietäjä. Tunnen sinut, sillä
kävin luonasi hetki sitten. Ehkä Mestarisi on lähet-
tänyt sinut oppaakseni. Sinähän tunnet Samulin ja
Hansun, he ovat Tuonelassa. Ohjaa minut heidän
luokseen.

— Miten sellaiseen kykenisin, vastaa Roope? En
tunne tämän maailman taitoja.

— Taidat kyllä. Jos vain ajattelet Samulia ja
Hansua, niin olemme kohta heidän luonaan. Muis-
tele heidän ulkomuotoaan. Minä en tunne heitä,
joten minulla ei ole yhdyssiteitä heihin.

Roope muistelee lapsuusajan tovereitaan ja het-
kessä hän ja Aatu ovat Samulin ja Hansun luona.
Paikka, jonne he saapuvat, on kuin suuri huone.
Siinä on paljon sinistä väriä, niin ainakin Aatusta
näyttää ja lisäksi punakeltaista hohdetta.

— Tämä on koulu, selittävät Samuli ja Hansu
yhteen ääneen rientäessään tulokkaita vastaan.

Käymme täällä koulua ja olemme oppineet paljon sellaista, josta emme tienneet mitään maan päällä eläessämme . . . Mutta miten osasitte tänne, tähän elätte vielä maan päällä?

— Mistä tiedät meidän elävän? huomauttaa Roope.

— Näkeehän sen, teillä on varjo takananne. Ei Tuonelan asukkailla ole varjoa, puhuu Hansu. Kuka tämä toverisi on?

— Olen erämaan tietäjä, vastaa Aatu. Tuonelassa olen kuin kotonani. Tulimme tapaamaan teitä ja oppimaan teiltä. Kertokaa meille, mitä nyt tiedätte Kristuksesta, kun olette käyneet koulua Tuonelassa.

— Kristus on rakkaus, vastaavat Samuli ja Hansu yhteen ääneen. Hän rakastaa kaikkia, meitä ja teitä, vainajia ja elossa olevia. Siihen rakkauteen pyrimme uppoutumaan.

— Entä miten Kristuksen rakkaus ilmenee maailmassa elämässä tällä hetkellä kaikkein selvimmin? Tiedättekö sitä?

— Se näkyy Suomessa alkaneessa uskonpuhdistustyössä, niin on meille opetettu. Olemme eläneet Suomessa ja olemme yhäti Suomessa, vaikka olemmekin Tuonelassa, vastaa Hansu. — Sinäkin, erämaan tietäjä, olet jo siinä rakkaudessa sisällä, se näkyy vaatteistasi. Miten kaunis oletkaan, puhdas ja paljon voittanut . . . Sinulla on opettaja . . . Odotas, tunnen hänet . . . Hän on Aatami, ystäväni ja hän elää vielä . . . Hän on sinut Kristuksen tielle opastanut . . . kauan sitten.

— Osaatko sanoa koska?

— Sait kerran tietoa Kristuksesta häneltä, kerran aikaisemmin maan päällä eläessäsi. En tiedä, koska se tapahtui, mutta Aatami eli silloin eräässä Paa-valin seurakunnassa.

— Oletteko koulussa jatkuvasti? kysyi Aatu vielä.

— Emme ole kuin toisinaan. Meillä on paljon työtä. On ilo auttaa vainajia, tehdä sitä rakkauden työtä, jota Mestarimme esimerkillään opetti. On ilo auttaa vainajia vapautumaan ikuisen kadotuksen pelosta, johon tietämättömät ihmiset ovat kasvataneet heitä.

— On myös ilo herätellä vielä elävien ihmisten omiatuntoja, lisää Samuli. — Roope, mene tapamaan Aatamia.

Roope heräsi ja huomasi nukkuneensa keskellä päivää. Mutta olihan hän vielä toipilas, joten päiväuni oli "sallittu" virkistykseksi. Hän muisti nähneensä unta, mutta uni oli niin hauras ja utuinen, ettei hän saanut siitä mitään selvää muistikuvaa. Mitä enemmän hän ponnisti muistiaan, sitä etäisemmiksi tuntuivat unikuvat loittonevan. Mutta jonnekin muistin lokeroon oli jäänyt kuin kaikuun kehoitus tavata Aatami. — Tosiaan! Miksen kävisi kotipuolessa, onhan tässä hyvää aikaa. En ole käynytkään moniin vuosiin. Samalla voisin käy-

dä tapaamassa Alitalon Aatamia. Leena voisi lähteä mukaan, mutta hänellä on tietysti opiskelukiireensä. Ehkäpä lähden kotipuoleen . . .

”Vaikk’ on tieto vainajien tässä tietäjän käsissä, niin on heikko Tuonen tieto, Manan sitäkin vähempi. Toista on elävän tieto, toista taito taitajien. Eläes’ on armon aika, kuoltua puolet unia.”

Aatu siinä runoilee astellessaan saunasta tupaansa.

— Niin se on. Vainajien taito on suurimmaksi osaksi sitä taitoa, mikä heillä oli jo eläessään, ja he oppivat sitä, mitä he voivat oppia maaelämänsä nojalla. Turhaa on vaivata vainajia, yhäti pitää paikkansa opetus: ”antakaa kuolleitten levätä rauhassa”. Yhden seikan sentään sain selville, sain ainakin siihen vihjeen: Aatami on joskus taluttanut minut Jeesus Kristuksen sanoman lähelle.

ERÄMAAN JOULU

Muurari-Roope kävi syystalven kuluessa kaksi kertaa Alitalossa Aatamia tapaamassa, ensimmäisen kerran heti sairaudesta toivuttuaan. Paljon oli kummallakin kerrottavaa elämyksistään, — tiesihän Aatami Aatun kertomusten perusteella hieman Rooopen harrastuksista. Siksi Aatami johdatteli keskustelun varovaisesti Paavalin kirjeisiin ja kristillisiin alkuseurakuntiin huomauttaen: "Olisikohan kristinuskosta tullut mitään ilman Paavalia?"

Roope näytti hieman hämmästyneeltä ja kysäisi: "Olet tainnut tutkia uskonnollisia asioita?"

— Olenhan minä... ja vähän muutakin... Tuulee tässä mietiskelleeksi yhtä ja toista, onhan elämä suuri salaisuus . . .

— Onhan se, salaisuudeksi minäkin olen elämän ymmärtänyt ja siksi olen yrittänyt tutkia kaikkia mahdollisia elämäнкäsityksiä. Mutta kun ajattelevienkin ihmisten — filosofien — aateskelut ovat vain aateskeluja ilman totuuden tietoa, niin olen mietiskelyissäni päätenyt uskontoihin. Uskonnot ovat syntyneet erikoisten viisaitten julistajien opeuksien seurauksena, viisaitten, jotka vakuuttavat

tietävänsä, mitä puhuvat. Onhan tieto toista kuin sokea usko.

— Ehkä saan kysyä sinulta suoraan lapsuuden tuttavuuden luvalla: Tiedätkö kokemuksesta, että esimerkiksi Kristuksen opetukset vastaavat elämän tosiasioita? Ottakaamme esimerkiksi se Jeesuksen lause, jossa hän sanoo Johannes Kastajan olleen profeetta Elian?

— Esititpä visaisen kysymyksen. En voi omasta kokemuksestani tietää Elian jälleensyntymästä, mutta historian tutkimus on todistanut, että alkuseurakunnissa uskottiin jälleensyntymiseen. Miten Konstantinopolin kirkolliskokous olisi voinut kirotta jälleensyntymisopin, ellei siihen olisi yleisesti uskottu!

— Teenkin sinulle uuden kysymyksen, jota saatat todella hämmästyä: Tiedätkö kokemuksesta jotakin Paavalin seurakunnista?

Roopen ilme osoitti suurta hämmästyä ja hän katsoi pitkään Aatamiin. — Miten osasit tuollaista kysyä?

— Siihen sisältyy salaisuus, vastasi Aatami. — Uskon sinun tietävän jotakin kokemustesi nojalla. Ehkäpä sairaskuoteellasi sait kokea muistoja menneisyydestä?

— Tuota en olisi uskonut sinun tietävän . . . Tämä menee yli ymmärrykseni . . .

— En minä tiedäkään, vastasi Aatami hymyillen.

— Mutta tuolla korvessa asuu vanha tietäjä-erakko ja käväisin hänen puheillaan. Hän kertoi sinus-takin . . .

Nyt alkoi keskustelu luistaa ja Aatami kertoi käynnistään Aatun luona. Roope innostui siitä niin, että hänkin tahtoi tavata Aatun. Sovittiin, että Roope tulee Alitaloon ennen joulua ja jouluaattona hiihdetään yhdessä erämaan tietäjää tapaamaan.

Sangen varhain jouluaattoamuna Aatami ja Roope lähtivät hiihtämään, kummallakin selässään painavat reput lastattuina Alitalon antimilla. Taival taittui hauskasti kauniissa säässä, mutta loppumatkalla satoi uutta lunta ja tuuli lakaisi hangen sileäksi. Päivä oli ehtinyt jo melkein puoleenväliin hiihtäjien saavuttua Aatun mökille. Pihassa ei näkynyt jalanjalkia, tuntui, kuin he olisivat saapuneet autiolle asunnolle.

— Näyttääpä tämä oudolta, huomautti Aatami.

— Emmehän vain tulleet liian myöhään?

Ulko-ovi oli raollaan, kummallista. Mutta miesten tultua sisälle tuoksatti lämpö vastaan. Roope katsoi heti uuniin ja siellä savusi kytevä kekäle. — Aatu on ainakin elossa. Missä sitten lienee tällä hetkellä?

— Asetutaan taloksi, huomautti Aatami. — Totta-pa Aatu aikanaan saapuu. Ole sinä täällä, minä käyn ulkona.

Aatami suunnisti saunalle ja huomasi lämpimän ilman väreilevän ovenraosta. Hän raotti ovea mahdollisimman hiljaa ja näki Aatun saunanlauteilla makuulla. Aatami sulki oven varovasti palaten tupaan.

— Aatu on saunassa, häntä ei saa nyt häiritä. Laitamme uuniin tulen ja keitämme tuliaisakahvit.

Kului melkein tunti, ennen kuin Aatu saapui saunasta ja nyt oli hänen vuoronsa hämmästyä. Tupa oli lämmin ja puinen pöytä katettu. Pöydällä paloi rivi kynttilöitä pienissä kynttilänjaloissa, ja höyryävä kahvi odotti uunin suussa korkeajalkaisessa pannussa.

— Terve tullaksenne, sanoi Aatu. — Pääsittepä mökkiini huomaamattani. Vaikka kyllä minä tulonne tiesin, nimittäin lähtöaikeenne, mutta ei tullut seurattua matkaanne. Joo, nuo kirjat ne minua jymäyttivät. Aatu osoitti penkillä olevaa paksua kirjaa.

— Katsoin saunaan ja näin sinun nukkuvan. Päätimme vähän yllättää. Onhan nyt jouluaatto, syytä iloon. Tämä toverini on . . . niin, sanopas Aatu, kuka?

Aatu katsoo Roopea pitkään ja toteaa: ”Joo, Roope kait sinun nimesi on, etkös sinä ollut siellä lasareetissa?”

— Olinhan minä, vastaa Roope. — Mutta istutaanhan pöytään ja isäntä pöydän päähän.

— Istutaan, istutaan. Joo, lasareetissa . . . Niin nuo kirjat jymäyttivät vanhaa miestä. Täällä kävi äskettäin joku talonpoika lemmenasioitaan tutearaamassa ja toi noita kirjoja. Uskoi tekevänsä hyvänkin palveluksen ja oikeastaan tekikin. Sotaromaaneja ne tosin ovat ja yksi niistä on noin paksu. Päätin lukea sen opikseni, en muun takia, ja luinkin. Sain eilen loppuun.

— Minkä opin sait? kysäisi Aatami.

— Sain hyvän opin ja se riittää minulle. Sitä kait nimitetään sivistykseksi, tuota tuon sortin kirjallisuutta. Jos tuon luet harkiten, niin ymmärrät, että suurinta sivistystä kirjoittajan mielestä on ihmisten tappaminen. Kun sotaa veivataan kaikkien oveluuden sääntöjen mukaan, kuten tuossa kirjassa on tehty, niin lukija tulee helposti vakuutetuksi siitä, että sota on — **taidetta**. Ettei murhaaminen, rosvoaminen ja ryövääminen ole muuta kuin taidetta. Kun poltetaan kyliä ja kaupunkeja, kun kaikilla ihmisviisauden keksimillä helvetinkoneilla silvotaan tuhansia ja taas tuhansia ihmisiä raajarikoiksi ja vaivaisiksi ja toisia tuhansia rahdataan ruumiina kuopattaviksi, niin tämä kaikki on sivistystä ja koko puuha on korkeinta taidetta . . .

Aatu oli niin kuohuksissaan, ettei osannut käydä käsiksi pöydän antimiin. Hän aivan vapisi, eikä kahvikuppi ottanut pysyäkseen hänen käsissään.

— Tuollaisella kirjallisuudella on hyvä menekki, huomautti Roope. — Se todistaa, että kirjoittajan näkemys sodasta vastaa ihmisten — lukijoiden — omaa näkemystä. Elämmehän ns. kristillisissä yhteiskunnissa, joissa Jumalaa palvellaan sotien suojelijana.

— Joo, Jumalaa. Miksi pitää sekoittaa Jumala ihmisten konnantöihin ja näin tehdä Jumalasta hirviö? Tämä kristillinen sivistys on tehnyt Jumalasta perkeleen, se palvelee perkelettä ja nimittää

sitä Jumalaksi. Se palvelee sitä herraa, josta Jeesuskin sanoi, että hän on ollut murhaaja alusta asti, murhan henki. Voi tuota Jumalan pilkkaa . . .

— Olet oikeassa Aatu, huomauttaa Aatami. — Mutta nyt on jouluaatto ja Kristuksen syntymäjuhla. Tee nyt meille mieliksi ja käytä hyväksesi tuomisiämme.

— Kiitos vain teille, kyllä minä tässä . . . Mutta olin niin suunniltani saatuni luetuksi tuon kirjan loppuun, että täytyi käydä Manalassa varta vasten ja ottaa oikein selvää noiden silvottujen kuolemanjälkeisistä kohtaloista. Olin jo eilen saunassa, vaikka oikeastaan pitäisi sauna näin jouluaattona . . . Joo, sauna oli eiliseltään lämmin ja kävin Manalassa tänään . . . Jospa ihmiset tietäisivät edes sen verran kuin minä tiedän. Jospa tuon sota-romaanin kirjoittaja tietäisi oman kohtalonsa, niin varmaan hän polttaisi kirjoitusvehkeensä.

Nyt Aatu alkoi rauhoittua ja ryhtyi ihailemaan katettua ruokapöytää.

— Että oikein kynttilätkin pöydällä, heh, heh . . . Olihan tulonne toivottu . . . ja vielä jouluaattona . . . Että erämaassakin on joulu . . . Vielä muistan nuo lapsuuden ja nuoruuden joulut, pahnoja lattialla ja pöydällä parhaita ruokia. Olipahan sekin aika, olipahan . . . Se oli aikuisten ihmisten leikkiä, johon lapset ottivat osaa etupäässä lahjojen toivossa. Sellaisiksi meidät oli opetettu.

— Jäi siitä kuitenkin kauniit muistot, koska Aatukin niitä vielä muistelee, huomautti Roope.

— Jäihän siitä ja ovat nuo muistot mukavia.

Mutta paremmat matkaeväät olisi lapsille jäänyt, jos heille olisi opetettu Jeesuksen ja Mooseksen neuvoja: Älä koskaan tapa ketään. Jos sinut itsesi tappamattomuus-ihanteesi vuoksi tapetaan, niin ainakin kuolet puhtain käsin etkä murhaajana. Jos tämä vakaumus juurtuisi kristittyihin, niin he olisivat ensimmäisten kristittyjen kaltaisia. Silloin maailma vainoaisi kyllä heitä, mutta samasta syystä vainottiin noita alkuseurakuntalaisiakin, sillä silloiset kristityt eivät menneet sotaan. Tämänkin tiedän, vaikka asun korvessa.

— Huomaan sinuun tulleen yhä enemmän vaka-
vuutta ja pontta viime käyntini jälkeen, sanoi
Aatami. — Kyllä sinun sittenkin pitäisi jättää
tämä korpi ja tulla puhumaan ihmisille kaikesta
siitä, mitä tiedät. Harvoin näkee noin tarmokasta
vanhusta.

— Kukapa minua kuuntelisi, potkaisisivat pellolle.
Te vain kuuntelette ja teille voin kertoa, mitä
tiedän.

— No, nyt voisit kertoa käynnistäsi Manalassa,
josta äsken mainitsit.

— Joo, kerron kyllä, kunhan aikani valitsen.

Aterian loputtua Aatu ryhtyi valmistamaan mat-
kalaisten kanssa lepopaikkoja yöksi, ennen kuin
pimeä yllättäisi. Eihän siinä suuria valmistuksia
ollut, heiniä oli tuotava lattialle pehmikkeeksi ja
niiden päälle puhdas vaate. Siinä sitä lepäilisi
yhden yön, jopa kaksikin, jos tulisi viivyttyä. Vielä
kuivia kelojuuria uuniin, niin jopa takkavalkea peh-
mitti illan hämäryyttä ja aito joulutunnelma vallitsi.

— Niin, sinä olet siis se Roope, aloitti Aatu, — joka jouduit katselemaan niitä Paavalin seurakuntia. Tunsin sinut heti tultuasi, sillä kävin luonasi kun olit päässyt sairaalasta. Aatami on tietenkin sinulle jo jotakin kertonut, mutta hänkään ei tiedä kaikkea . . . Kävin luonasi näkymättömässä ruumiissani, vaikket sitä tiennyt eikä ollut tarpeellista-kaan. Kävin nimittäin tutkimusmatkalla. Seurasin ajatustesi lentoa ja tiedätkö: Minä olen se mies, joka siinä teloituskentällä riippui hirsipuussa ja jota sinut tovereittesi kanssa vietiin katselemaan. Nimittäin siinä sairaalassa kokemassasi näytelmässä.

Roope hämmästyi sanattomaksi kuullessaan moisen ilmoituksen. Katseli vain ja ihmetteli Aatun ole-
musta. Lopulta hän lausahti: ”Tuotapa en olisi aikaisemmin uskonut, en vaikka joku olisi sanonut”.

— Kävin tutkimusmatkalla, joo. Silloin selvisi, että minäkin olen saanut aikoinani kristillisen hapa-
tuksen, olen saanut seurata melko läheltä alku-
kristillisiä aikoja. Ja tämä Aatami se minut saattoi Paavalin seurakuntien liepeille. Sinua Aatami saan kiittää siitä, että Kristuksen moraali juurtui minuun niinkin paljon, että olen tässä elämässäni osannut pyrkiä ihmisyyteen.

— Olipa tuo yllättävä tiedonanto, totesi Aatami.

— Niin ne elämän langat punoutuvat yhteen. Jokainen autamme toinen toistamme, jos vain olem-
me viritetyt auttavaan henkeen. Ja kun autamme, niin tulemme itsekin autetuiksi . . . Joo, lupasin kertoa siitä Manalan reissusta! Kas, tuo kirjan

riivattu sai minut kuohuksiin. Eivät minua kuohuttaneet sen rivot ja raa'at kuvaukset sellaisinaan. Raakojahan me ihmiset yleensä olemme, mutta että sodasta ja ihannoidusta väkivallasta tehdään tahallisesti hyveitä ja näin vietellään tietämättömiä ihmisiä oveluudella vielä suurempaan pirullisuuteen, niin sellainen menettely paljastaa ihmisyyden vararikko-tilan. Ja tällaista sotkua pannaan sitten vielä Jumala pyhittämään, Jumala, joka on kaiken hyvän lähde. Siten tehdään Jumalasta saatana. Niin on asian laita. Tämä niin sanottu sivistys palvoo saatanaa, vaikka nimittää palvontansa kohdetta Jumalaksi. Tämä on totuus, sanokoot sivistyneet, mitä haluavat.

— Tuo kaikki on totta, kun tilannetta katsellaan suoraan, ilman kieroilua.

— Totta on, ja siksi päätin ottaa asioista selvää. Päätin tutkia, mitä ne onnettomat vainajat, jotka sotahulluuden lumoamina ja oletetun Jumalan muka suojaamina syöksyvät hullaantuneina kuolemaan, oikein ajattelevat. Selviääkö heille oma erehdyksensä ja jos selviää, niin koska. Ja mitä he sen jälkeen ajattelevat? — Olette varmaan kuulleet tai ehkä tunteneetkin Repolan Joosen?

— Minä ainakin tunsin ja muistan hyvin, vaikka hän oli minua paljon nuorempi, sanoi Roope. — Hän kuoli sodassa.

— Hän oli pieni pojan naskali käydessäni hänen kotonaan, jatkoi Aatu. Satuin kuulemaan jälkeen päin, että Joose oli niitä kaikkein innokkaimpia sodan ihailijoita ja että hänet tapettiin sodassa

melko julmasti. Päättelin siitä, että hän on ehkä vieläkin kalman tilassa ja niin etsin hänet Kalmasta.

Tällä välin oli lyhyt talvipäivä jo painunut illaksi ja koska kynttilätkin oli sammutettu aterian päätyttyä, niin huonetta valaisi ainoastaan uuninloisteen mustuneille seinähirsille heijastuva lepattava valo. Tunnelma oli juhlava, mutta toisaalta se herätti Roopeessa melkein pä kammoa. Erämaassa, kaukana muun maailman ulottuvilta, lyhyen talvipäivän pimetessä, seurana omituisin ihminen, minkä Roope koskaan oli tavannut. Lisänä Aatun puheet Kalmasta ja Manalasta, vainajien tyyssijoilta . . . Oliko ihme, jos Roope tunsu vilunväreitä selässään! Mutta erämaan tietäjästä tämä kaikki oli luonnollista elämää ja niinpä hän puhui näistä selkäpiitä karmivista asioista aivan kuin eilispäivän halonhakkuusta.

— Joo, etsin Repolan Joosen Kalmasta. Paikallisesti hän oli kotitorpallaan, sillä hänen ruumiinsa tuotiin pitäjän hautausmaahan. Mutta itse hän uskoi olevansa rintamalla, siellä, missä hän kuoli. Hän oli tuonut mukanaan kaikki kuolinkauhunsa ja ne olivat hänen ympärillään niin todellisina, että minäkin näin ne. Siinä makasi maassa monta ruumista ja Joose seisoi tämän ruumiskasan päällä. Silloin tuli yllättäen kaksi vihollista takaapäin ja he pistivät pistimensä läpi Joosen olkapäiden, kuten minusta näytti. Joose lysähti maahan ja silloin nuo yllättäjät vetivät hänet puuhun riippumaan, ei kaulasta, vaan kainaloista. He jättivät Joosen sii-

hen. Jonkin matkan päästä he ryhtyivät ammuskelemaan häntä. Vasta pitkän ajan kuluttua osui kuolettava luoti . . . Tämä oli Jooselle sellainen järkytys, ettei hän pääse siitä irti. Seurasin hänen tilaansa kauan, hän elää kuolinkauhunsa yhä uudelleen ja uudelleen. Kun hän kuolee siinä puussa riippuessaan, niin hetken kuluttua hän huomaa jälleen seisovansa ruumiskasan päällä ja tuntee viholisen pistimet olkapäissään. Senjälkeen hän on puussa maalitauluna ja käy siinä läpi kaikki kuoleman kauhut, aivan kuin kerran rintamalla. Mutta heti kuoltuaan hän taas seisoo ruumiskasalla. Tällaista on kestänyt jo monta vuotta. Tuollainen nuori ihminen, jolla on kuollessaan tallella kaikki elämänvoimansa, on todellakin sääliittävässä asemassa kuoltuaan sodassa. Joosen näytelmää katsellessani kysyin itseltäni toisenkin kerran: Missä on nyt se suuri sotasankari, joka ihmisten verestä hurmautuneena uskoi itsestään ja aatteestaan suurta? Jospa tämä tapaus olisi vain yksi laatuaan, mutta niitä on miljoonia ja miljoonia. Kalma on täynnä noita invaliidisieluja ja kestää kauan, ennen kuin he saavat rauhan. Niillä ihmisillä, jotka tieteen tahdon lietsovat sotaa, on hirvittävä vastuu, olkoon sota lietsoojille itselleen miten pyhä asia tahansa. Elämän järkkymätön laki puhuu heillekin: Mitä kylvätte, sitä itse kerran niitätte.

Aatu vaikenä ja näytti vaipuvan mietteisiinsä. Kului pitkä tovi, ennen kuin Aatami kysäisi: "Eikö Joosea voinut mitenkään auttaa?"

— Milläpä häntä auttaisi. Luonto tekee tehtävänsä. Tuollainen ihminen on sokea ja kuuro kaikelle muulle kuin omille kauhukuvilleen.

— Eipä siis taida pitääkään paikkaansa se vanha sanonta, jonka mukaan paljon kärsinyt saa kuollessaan kirkkaimman kruunun? huomautti Roope.

— Lorua. Tuollaisten lausumien keksijät puhuvat omaa hyötyään ajatellen, eivätkä tietonsa perusteella . . . Tietäessään vähän enemmän kuin ihmiset yleensä tulee pakostakin kysyneeksi: Miksi tässä Jumalan maailmassa on niin paljon surkeutta . . .?

— Äsken kerroit käyneesi Manalassa, mutta sen jälkeen puhuit Joosen kohtalosta Kalmassa, sanoi Roope. — Onko Kalmalla ja Manalalla jotakin eroa?

— Eroa on, paljonkin! Katsos, Kalma on tämän näkyväisen maailman toinen puoli. Kun menen Kalmaan, niin silloin olen ja toimin näkymättömänä tässä näkyväisessä maailmassa. Tiedän kaiken, mitä täällä tehdään ja mitä tapahtuu, vaikka itse olenkin näkymättömässä ruumiissani. Ne vainajat, jotka kuolevat ennen aikaansa, kuten sodassa ja tapaturmissa, ovat ensin Kalmassa, sillä he eivät ole vielä kokonaan kuolleet. Vasta sitten, kun tulee heidän luonnonmukainen kuolinaikansa, he kuolevat Kalmassa ja siirtyvät joko Manalaan tai kulkevat Manalan läpi Tuonelaan. Luonnollisella tavalla kuolleet vainajat menevät suoraan joko Manalaan tai Tuonelaan, tai ovat ensin Manalassa ja puhdistuttuaan siellä siirtyvät Tuonelaan . . . Kerroin äsken Kalmasta, mutta kävin tänään myöskin Manalassa.

Ihmiset raaistuvat sodassa niin perusteellisesti, etteivät voi nousta Tuonelaan suoraan Kalmasta, vaan jäävät tavallisesti Manalaan. Se on synkkä paikka. Kun olen Manalassa tai Tuonelassa, niin en tiedä mitään tästä näkyväisestä maailmasta, sillä Manala ja Tuonela ovat vainajien asuinpaikkoja eli olotiloja. Manalaan menin etsiäkseni sieltä sodassa kuolleita.

Aatu suuntasi askeleensa ovelle mennessä ulos mitään sanomatta. Aatami ja Roope jäivät kahden tupaan, joten heillä oli tilaisuus vaihtaa ajatuksia.

— Minkä käsityksen olet saanut erämaan tietäjästä? kysäisi Aatami.

— Merkillinen on miehekseen. Ehkäpä häneen tottuisi ajan ollen, mutta näin alussa minua melkein kammottaa toisinaan.

— Se johtuu vanhoista ennakkoluuloista. Aatu on läpikotaisin hyvä ihminen. Jospa me kaikki olisimme moraaliltamme Aatun kaltaisia, niin maailma olisi jo paratiisi. Kun opit häntä enemmän tuntemaan, niin huomaat pelkosi turhaksi.

— Voit olla oikeassa. Kammoni johtuukin etupäässä siitä, että hän puhuu noista kuolemanjälkeisistä asioista aivan kuin jokapäiväisistä askareistaan. En ole sellaiseen tottunut. Toisaalta on ymmärrettävää, että jos kerran tuonpuoleiset asiat ovat Aatulle tuttuja, niin miten hän niistä muulla tavalla kertoisi.

Eteisestä kuului Aatun askeleita. Tupaan tultuaan hän istui sanaakaan sanomatta uunin eteen lämmittelemään. Pää käsien varassa hän vaipui

mietteisiinsä. Kunnes pitkän tovin kuluttua laushti: "Mikä sinut Roope lähetti Aatamin luokse?"

— Juolahti vain mieleeni, että voisin pistäytyä kotikylässäkin, kun aikaa oli.

— Muistat väärin. Samuli sinua kehoitti Aatamin luona käymään.

— Samuli?

— Niin, Samuli. Kävin Tuonelassa Samulin ja Hansun luona ja sinä Roope olit oppaanani.

— Nyt Aatu laskee leikkiä... tai... mitenkäs tuo olikaan? Olin vuoteessa toipilasaikanani ja nukuin päivällä... Taidat sittenkin puhua totta, Aatu. Kun heräsin, muistin kummallisen unikuvan, mutta en saanut siitä kiinni. Tajunnassani kaikui vain kuin kehoitus lähteä Aatamin luo.

— Niin se oli! Melko hereillä olit unimaailmassa, vaan et sittenkään muista kokemuksiäsi. Minulla on muisti muassani, kun herään. Samuli ja Hansu ovat koulussa, heillä on paljon työtä... Manalassa kävin tänään ja etsin noita sodassa kuolleita. Voi tuota maailmaa!!! Ei Manalan asukkaita voi sanoa ihmisiksi.

— Tarkoitatko, että kuollessamme koemme niin suuren muutoksen?

— En oikeastaan sitäkään. Kirkko opettaa, että kuoltuamme — vai tapahtuuko se vasta "viimeisen tuomion" jälkeen — meistä tulee yhtäkkiä enkeleitä tai paholaisia. Mutta se ei ole totta. Kuoltuamme olemme samoja kuin olimme eläessämme. Kuolemassa tapahtuu vain sellainen muutos, että sielumme, joka elämän aikana on sisällämme näkymättö-

missä, tulee kuoltuamme ulkoiseksi ruumiiksemme. Voisimme sanoa, että kuolema kääntää meidät nurin niin kuin säkin, sisäpuolen ulospäin. Jos näemme oikein irvokkaan unen, jonka aikana elämme kaikenlaisessa mässäilyssä, elostelussa ja ties missä, niin tuollainen uni paljastaa oman sielumme sisällön. Sellaisia ovat vainajat Manalassa. Heistä on eronnut parempi osa pois ja mennyt jonnekin aivan kuin odottamaan tuota Manalan asukasta, joka on osa ihmistä itseään, hänen roskaisin puolensa. Kun vainaja on kuollut sodassa, niin kaikki siellä koettu raakuus ja julmuus, koko sodan helveti seuraa vainajan mukana Manalaan. Hän on kuin sika, käärme ja susi, kaikki yhdessä ja jokainen erikseen, yhdessä mylläkässä. Ilkoisen alastomat naiset ja hyytynyt veri, muodottomiksi vääntyilleet ruumiinosat, viinan lemu, loka ja saasta; kaikki tämä ja paljo muu muodostaa Manalan asukkaan ympäristön ja hänet itsensä. Ja kaiken yllä — nauru, pilkallinen, kolkko nauru, josta kuvastuu Manalan epätoivo koko kaameudessaan. Jospa ihmisille olisi heidän eläessään annettu edes oikea kuva kuolemasta, niin vainajien olisi helpompi voittaa Manalan kauhut. Mutta meitä kristityitä jäytää kaiken lisäksi ikuisen helvetin pelko, joten Manalan asukkaat uskovat vaivansa ikuisiksi. Voi noita onnettomia, jotka toisten ihmisten yllyttäminä uskoivat tehneensä suuriakin urotöitä ja olevansa mahtavia sankareita tappaessaan toisiaan rintamalla . . . Manalan asukas on kaukana sankariudesta. Noustessaan aikaan Kalmasta Manalaan, tai tullessaan sinne heti

kuoltuaan, jos se on hänen kohtalonsa, on hän kaikkea muuta kuin sankari. Kun lisäksi eloon jääneet omaa kunniaansa tehostaakseen vielä ilveilivät hänen haudallaan "kunnialaukauksia" ammuskellen, niin vainajan tuntemaa häpeää on mahdoton kuvata . . . Uskonto kertoo piruista ja perkeleistä, mutta kyllä suurimmat heistä löydämme ihmisten joukosta, vieläpä niistä, jotka niin sanotun sivistyksen turvin ovat lukeneet itsensä piruiksi. Noilla sivistyneillä on tehokkain sana käytettävissään ja "kodin, uskonnon ja isänmaan" naamari kasvoillaan he kasvattavat ihmisistä — murhaajia. Jumalan pilkkaa ja elämän pyhyiden häpäisemistä on koko kristillinen sivistys.

Kului pitkä, äänetön tuokio, jonka Aatami katkaisi: "Eipä taida 'sankarista' paljon jäädä jäljelle hänen noustessaan Manalasta Tuonelaan?"

— Ei jää! Tuonelan korkeammissa tiloissa on kyllä jo taivasten tuntua, mutta niihinkään tiloihin vainaja ei voi nousta, ennen kuin hän on täydelleen luopunut viimeisestäkin sota-ajatuksesta. Siinä näkyy elämän ankaruus ja Jumalan mahti. Eläessämme olemme ja saamme olla mahtavia, mutta kuolemanjälkeisessä maailmassa hallitsee Jumala. Kiihkeimmänkin sotaintoilijan on luovuttava hulluudestaan ja nöyryyttävä ja tunnustettava erehdyksensä.

Aattoilta oli keskustelun kuluessa venynyt jo myöhäiseksi ja niinpä Aatami ehdotti kynttilät sytytettäväksi uudelleen. Mutta Aatu huomautti:

"Älähän vielä sytytä". Ja osoittaen sormellaan penkillä olevia sotaromaaneja hän lisäsi: "Erämaan tietäjän mökkiin tulee joulu vasta sitten, kun nuo poltetaan. Kristus ei tule siihen huoneeseen, missä Jumalaa pilkataan".

Aatu lisäsi uuniin muutaman kuivan puun ja asetti niiden päälle ne kolme romaania. — Yhden näistä luin ja se riittää minulle. Tiedän jotakin elämästä ja kuolemasta, näiden kirjoittajat eivät tiedä mitään kummastakaan.

Aatu istui tulen ääreen, kohennellen hiilihangolla vaikeasti palavia kirjanlehtiä, eikä poistunut paikaltaan, ennenkuin viimeinenkin lehti oli hiiltynyt. — Nyt on kaikki taas hyvin, hän lisäsi. — Nyt alkakoon joulu.

Aatami sytytti kynttilät palamaan ja huoneeseen tuli juhlan tuntua. Aatu asettui pöydän ääreen puhuen: "Astu nyt Kristus matalaan majaamme. Tule niin kuin Opettaja tulee ystäviensä joukkoon. Me emme Sinua häpäise, emme ristiinnaulitse emmekä pilkkaa. Emme nauti Sinun kärsimyksistäsi emmekä iloitse Sinun vertavuotavista haavoistasi. Tiedämme ja tunnustamme Sinut parhaimmaksi ja viisaimmaksi ihmiseksi ja olennoksi, mitä maa on päällään kantanut ja siksi tunnustamme Sinut Opettajaksemme ja neuvonantajaksemme. Opetä Sinä meitä ja me kuuntelemme ja yritämme oppia. Opetä meitä elämään niin kuin Sinä tahdot ja niin kuin Isä, joka on Sinun takanasi, tahtoo".

Aatamin ja Roopen istuessa myöskin pöydän lähelle Aatu otti hyllyltä vanhan, käytössä kuluneen

Uuden Testamentin asettaen sen eteensä pöydälle. Kirjan välistä hän otti terävän puutikun, sulki silmänsä ja puhui: "Isä, anna meidän kuulla tämän kirjan sanoilla siitä, mikä meille on tällä hetkellä tärkeintä". Hän työnsi puutikun kirjan lehtien väliin, avaten sen sillä ja vetäen kynttilää lähemmäksi hän ryhtyi lukemaan auenneesta kohdasta:

"Vaikka minä puhuisin ihmisten ja enkelien kielellä, mutta minulla ei olisi rakkautta, olisin minä vain helisevä vaski ja kilisevä kulkunen. Ja vaikka minulla olisi profetoimisen lahja ja minä tietäisin kaikki salaisuudet ja kaiken tiedon, ja vaikka minulla olisi kaikki usko, niin että voisin vuoria siirtää, mutta minulla ei olisi rakkautta, en minä mitään olisi. Ja vaikka minä jakelisin kaiken omaisuuteni köyhäin ravinnoksi, ja vaikka antaisin ruumiini poltettavaksi, mutta minulla ei olisi rakkautta, ei se minua mitään hyödyttäisi. Rakkaus on pitkämielinen, rakkaus on lempeä; rakkaus ei kadehdi, ei kerskaa, ei pöyhkeile, ei käyttäydy sopimattomasti, ei etsi omaansa, ei katkeroidu, ei muistele kärsimäänsä pahaa, ei iloitse vääryydestä, vaan iloitsee yhdessä totuuden kanssa; kaikki se peittää, kaikki se uskoo, kaikki se toivoo, kaikki se kärsii. Rakkaus ei koskaan häviä; mutta profetoiminen, se katoaa, ja kielillä puhuminen lakkaa, ja tieto katoaa. Sillä tietomme on vajavaista, ja profetoimisemme on vajavaista. Mutta kun tulee se, mikä täydellistä on, katoaa se, mikä on vajavaista."

— Nämä ovat suuren Paavalin sanoja ja kaikki on totta, sanoi Aatu lukunsa päätökseksi. — Sinä Roope sait aikoinaan vähän tutustua Paavalin seurakuntiin.

— Minulla oli sellainen onni, vaikka en tiedä miksi. Sitä olen jo kauan miettinyt.

— Sanon sinulle syyn saamiisi kokemuksiin: Paavali on syntynyt uudelleen ja etsii vanhoja ystäviään yhteistyöhön. Suomessa on alkanut uskonpuhdistus Paavalin johdolla ja myöskin sinua kutsutaan siihen mukaan.

— Tuopa oli yllättävä uutinen. Miten tiedät tuolaisista asioista täällä erämaassa eläessäsi.

— Kohtaloni johdatti minutkin etsimään vastausta elämäni pulmiin, ja silloin tapasin tämän Aatamin. Hän osasi avata minussa oven Kristuksen sanomalle ja sen jälkeen en ole elänyt yhtään tuntia turhaan. Kaikki kykyni olen käyttänyt selvitteläkseni itselleni tämänhetkisiä, kristinuskoon ja Paavalin työhön liittyviä asioita.

— Voisitko neuvoa, miten minun on tuota yhteistyötä etsittävä?

— Neuvoa voin, en muuta. Kulje tietä, jota olet alkanut kulkea, niin sinulle selviää oma tehtäväsi... Tuo Paavalin kirje, jonka luin, on totisinta kristinuskoa...

— Pekka Ervast huomauttaakin kirjassaan "Paavali ja hänen kristinuskonsa", että ilman Paavalia meillä tuskin olisi mitään kristinuskoa ja mitään kristikuntaa.

— Voisi olla niin. Uusi Testamenttikin jo viittailee siihen, että Jeesuksen varsinaiset oppilaat käsittivät Mestarinsa sanoman olleen tarkoitetun yksinomaan juutalaisille. Koska juutalaiset eivät siitä sanomasta välittäneet, vaan nousivat ankaraan vastarintaan Jeesusta vastaan, niin olisi hyvin saatanut käydä niin, että tuo sanoma olisi tullut tukahutetuksi. Mutta Paavalin ansiosta se levisi toisten kansojen keskuuteen ja sitä tietä syntyi kirkko.

— Niin, syntyivät alkuperäiset kristityt seurakunnat, huomautti Roope. — Kirkot syntyivät myöhemmin. Alkuseurakunnissa ei ollut yhtään pappia.

— Tuokin on uusi näköala: Ei yhtään pappia. Todellakin! Eiväthän juutalaiset, Moosekseen uskovat papit olleet kristittyjä. Kristinuskoko ei siis ole Mooseksen uskoa. Juuri juutalaiset papit toimittivat Jeesuksen tapettavaksi, he olivat Jeesuksen pahimpia vastustajia... Nyt sain taas ajatusvyyhdestä langanpään käsiini ja asiat alkavat selvitä. Joo! Juutalainen pappisvalta jälleensyntyi kristillisessä kirkossa ja niin kuin juutalainen pappisvalta aikanaan vainosi Jeesusta ja tuhosi hänet, samoin kristillinen pappisvalta kirkkojen muodossa on vainonnut Jeesuksen seuraajia. Todellista kristillisyyttä ei ole näkynyt kristikunnassa muualla kuin marttyyreissä. Siksi kaivataan jälleen Paavalin apua, sillä samoin kuin meillä tuskin olisi tietoa kristinuskosta ilman Paavalia, samoin ei tästä nurinkääntyneestä kristinuskosta tule vastaisuudes-

sa mitään ilman Paavalin apua. Ja nyt Paavali taas yrittää. Suomessa on uskonpuhdistus käynnissä Paavalin johdolla.

Keskustelu jatkui myöhäiseen yöhön asti, kynttilätkin olivat jo palaneet melkein loppuun. Silloin heitti täysikuu kirkkaan valokuovansa pienestä ikkunasta epätasaisille lattiapalkeille, kuin houkutelakseen sisälläolijat ulos erämaan luonnon suuruutta ihailemaan. Aatami kurkisti ikkunasta. Pilvet olivat haihtuneet ja muutama tähti tuikki valoisassa kuutamossa. Toverukset lähtivät ulos kuin yhteisestä sopimuksesta. Ilma oli melkoisen leuto, ja äskensatanut puhdas lumi loihti esiin oudon juhla-vuuden. Erämaassa vallitsi rikkomaton rauha.

— Kaunis on tämä Väinämöisen maa, huomautti Aatami. — Kunpa Suomen kansa tämän tajuaisi. Täällä lumisten vaarojen keskellä voisi olla uuden uskonnon kehto. Täällä voisi Kristus syntyä ja kasvaa miehuuden täyteen mittaan. Täältä Pohjolasta voisi aueta ihmiskunnalle uusi aamu.

— Täältä se aukeneekin, lausahti erämaan tietäjä. — Suomen saloilta on hengen valo kerran leviävä maailmaan, valo, joka valaisee koko ihmiskunnan... Katsokaa noita tähtiä ja tuota kuuta: toinen tähti valaisee toista kirkkaammin, mutta kuun valo voittaa kirkkaimmankin tähden. Mutta kun aurinko nousee, niin tähdet peittävät kasvonsa ja kuukin kalpenee. Näin tapahtuu myös silloin, kun Kristus voittaa maailman, kun Hän tulee voittajana, eikä

ristiinnaulittavaksi . . . Kautta aikojen ovat suuret ja pienemmät uskonnot valaisseet maailmaa, johdatellen ihmisten askeleita maisen yön hämäryydessä kuin nuo taivaan valot tuolla. Mutta tulee aika, ja se aika on jo tullut, jolloin hengen aurinko nousee ja voittaa valollaan entiset uskonnot. Se nostaa ne ylös siitä loasta, jonne ihmiskunta on ne tallannut, asettaa jokaisen uskonnon sille kuuluvaan arvoonsa ja valaisee ylivoimaisesti kaiken . . . Silloin on todellinen joulu. Mutta niin kuin kerran Palestiinassa Kristus syntyi tallissa eläinten keskellä, eikä kuutamossa vaeltanut ihmiskunta pelastajaansa tuntenut, niin samanlainen on tilanne tällä haavaa. Nyt jos koskaan maailma on kuin eläinten suoja ja kansat tallaavat ihmisyyden jalkoihinsa. Tässä suuressa tallissa on syntynyt Kristus, syntynyt voittajana ja valtaa aikanaan maailman. Vain harvat siitä tietävät, sillä vain puhdassydämiset saavat nähdä Jumalan. Mutta kerran loistaa nyt syttynyt valo kautta koko maailman. Silloin suuri ihmiskunta näkee sen, minkä te saatte nähdä tämän erämaan pyhän jouluyön kunniaksi nyt. Nostakaa silmänne ja katsokaa tuon pyhän vuoren laelle. Siellä näette Temppelin, joka tulevaisuudessa rakentuu tänne Väinämöisen maahan.

Todella! Kun erämaan tietäjä kohotti kätensä, niin ihmeellisen Temppelin ulkopiirteet kuvastuivat vuorella vasten taivasta. Sen valkoiset pilarit kohoivat mahtavina kohti korkeutta, ja sen kultainen kupooli hohti outoa valoa. Temppelin pilarikäytävissä liikuskeli kansaa. Valoisia teitä suuntautui

Temppeliin maailman joka kolkalta ja niitä pitkin vaelsi vakavan, hartaan näköisiä ihmisiä. Selvästi saattoi erottaa eri kansallisuuksien ja rotujen puvustoa; kaikilla matka ylös Temppeliin . . . Oliko tuo harhaa vai totta? Selvästi kuului juhlallinen ja kaihoisa temppelilaulu kuulakkaassa talviyössä, kaihoisa, mutta samalla uskoa ja voittajan iloa täynnä. Se oli laulua ihmisyyden voittokululle, ihmisyyden, jonka tuloa orpo ihmiskunta oli unelmoinut vuosituhansia ja josta harmaapäiset miehet olivat iltapuhteina kuiskaten keskustelleet ja josta äidit olivat unettomina öinä laulaneet lapsilleen . . . Kauan odotettu aamu oli viimeinkin valjennut.

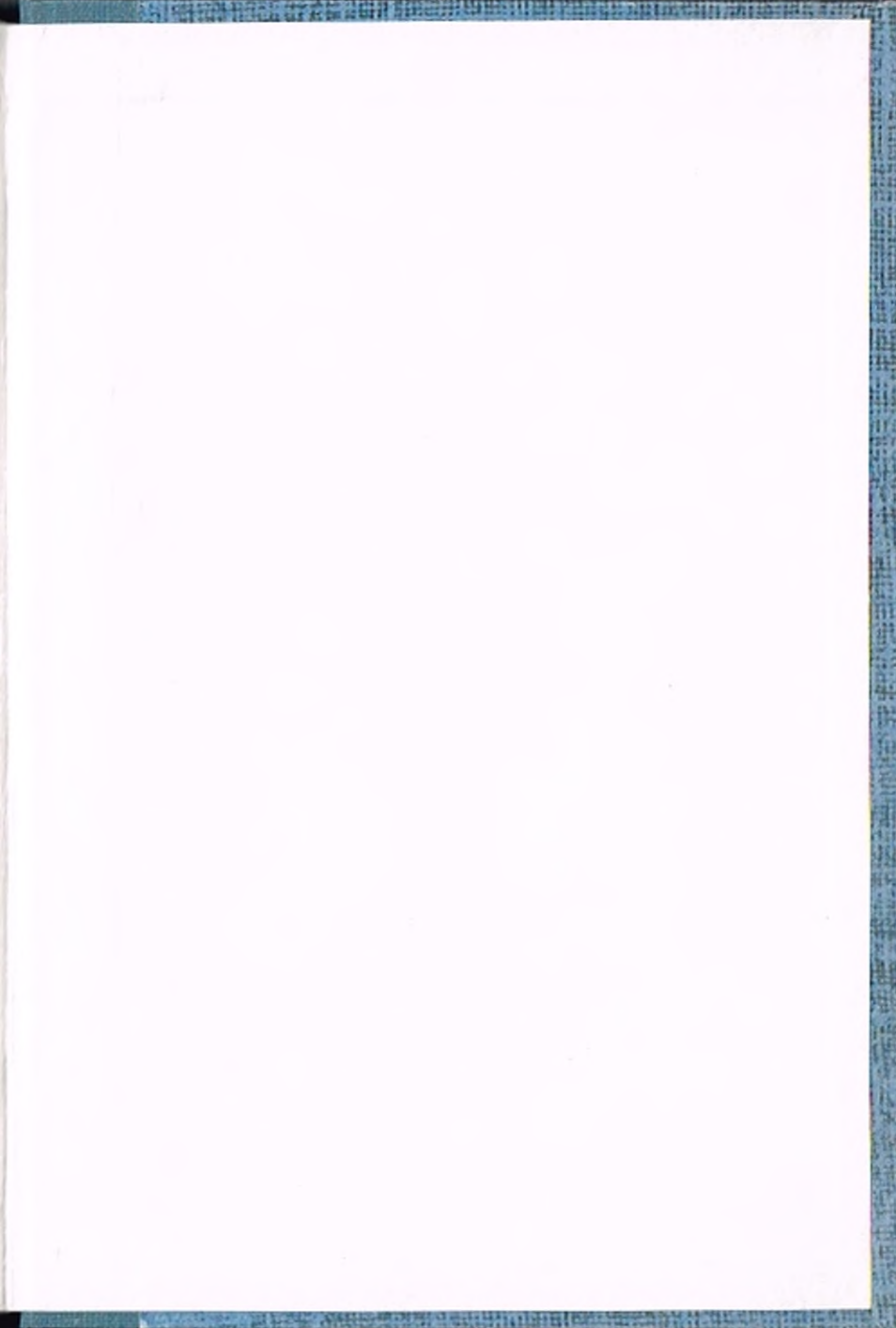
Toverukset seisoivat haltioissaan kauan, katsellen uuden ajan ihmettä. Vähitellen näkymä muuttui. Temppelistä asteli harvakseen ulos ylevän näköisiä ihmisiä. Heidän katseessaan loisti tietäjän viisaus ja heidän päätään koristi elämän Kruunu. He suunnasivat kulkunsa pimeään maailmaan, vieden mukanaan Temppelin valoa. He olivat uuden aikakauden sanansaattajia, aikakauden, jossa Kristus kuninkaana hallitsee . . .

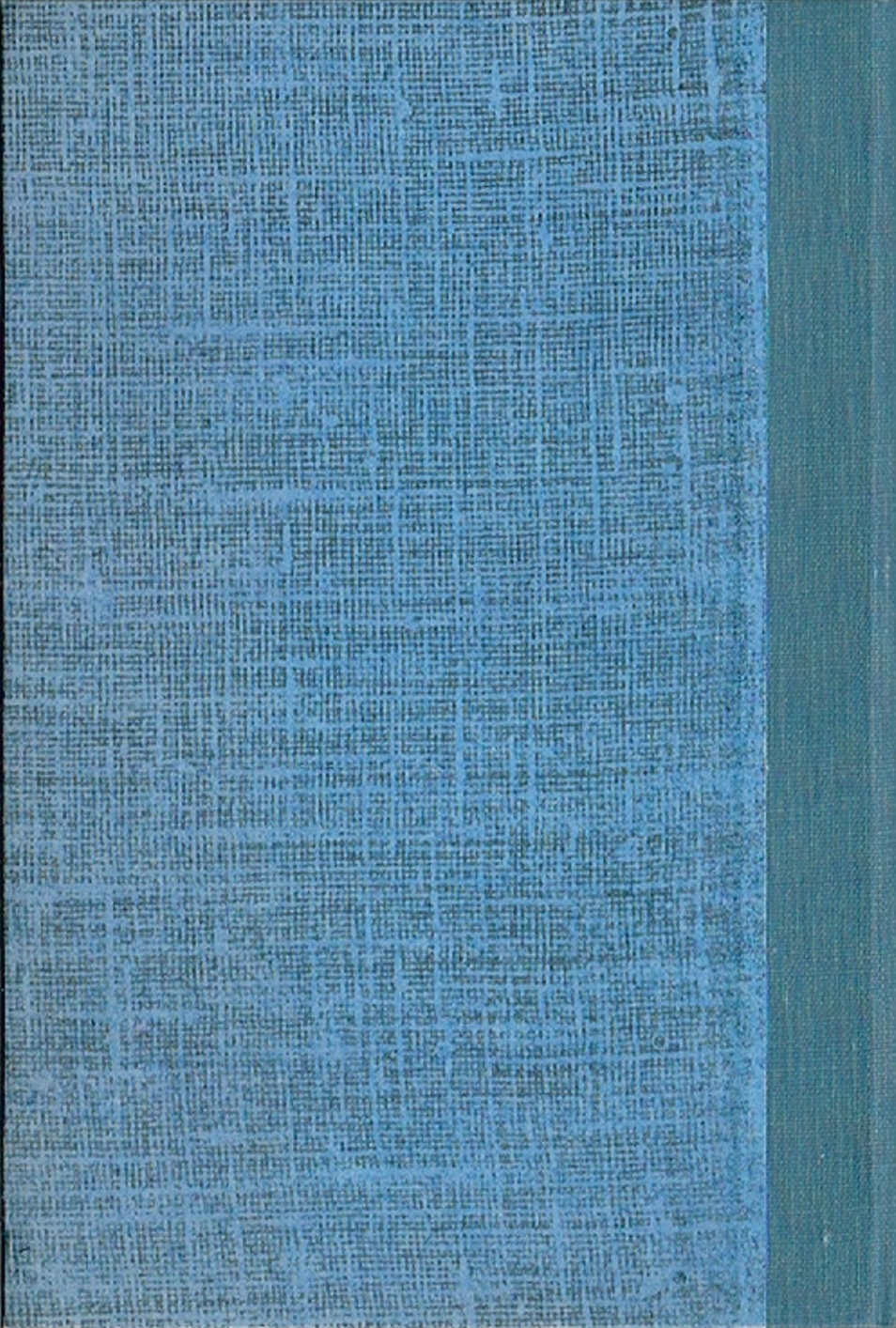
Erämaan tietäjä antoi kätensä laskeutua kuiskaten: ”Siinä näitte Suomen todellisen tehtävän: Tämä kansa on kutsuttu suurten tietäjiensä johdolla rakentamaan pyhän Viisaus-Opiston, joka kasvattaa kuoleman ja elämän herroja ja jossa ihmiset aateloidaan IHMISIKSI”.

Samalta tekijältä:

	Nid.	Sid.
Rauhan temppeli	100:—	150:—
Elämän arvoitus	150:—	200:—
Ihmisyysuskonnon ulkopiirteet	130:—	—
Danielin kirja	200:—	280:—
Liitto	220:—	300:—
Kun aika on täyttynyt	200:—	280:—
Vanha ja uusi ihminen	300:—	380:—
Aikamme avain	—	200:—
Tulkoon valkeus	100:—	—
Ihmisyyden puutarha	—	300:—
Mitä on kristosofia	—	250:—
Kaksi maailmaa	—	500:—
Tietäjien todistus	—	400:—

Tilataan osoitteella: Neiti Alma Allinniemi, *Tampere*,
Santalahdentie 7 E 13.

Hinta 350:—